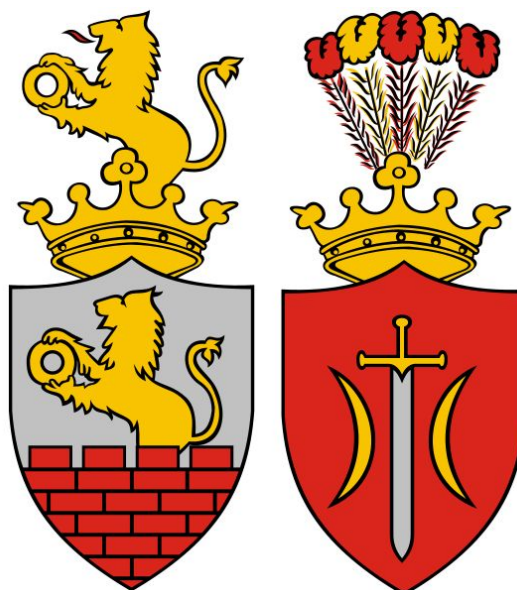

2020

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Miasto Zduńska Wola

Nowe Horyzonty

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE	5
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	7
GRUPA BADANA	7
CEL BADANIA	8
PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW	9
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	10
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	15
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	17
PRZEMOC W RODZINIE	20
<i>Przekonania dotyczące wychowania dzieci</i>	20
<i>Zjawisko przemocy w rodzinie</i>	22
HAZARD	25
CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU	27
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	29
GRUPA BADANA	29
CEL BADANIA	29
WYNIKI BADAŃ	30
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	39
METODOLOGIA	39
CEL BADANIA	39
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	40
WYNIKI	45
<i>Substancje psychoaktywne: Alkohol</i>	45
<i>Substancje psychoaktywne: Papierosy</i>	49
<i>Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze</i>	52
<i>Postawy wobec substancji psychoaktywnych</i>	56
<i>Przemoc w szkole</i>	58
<i>Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc</i>	62

<i>Hazard</i>	68
ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU SZKOLNYM ZDANIEM PEDAGOGÓW/PSYCHOLOGÓW SZKOLNYCH	70
WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW MIASTA ZDUŃSKA WOLA Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2019 ROKU	79
METODOLOGIA	79
CEL BADANIA	80
GRUPA BADANA	81
WYNIKI	82
ESPAD-PODSUMOWANIE	103
PODSUMOWANIE	104
ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:	107
CZYNNIKI CHRONIĄCE.....	108

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w 2020 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Mieście Zduńska Wola wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

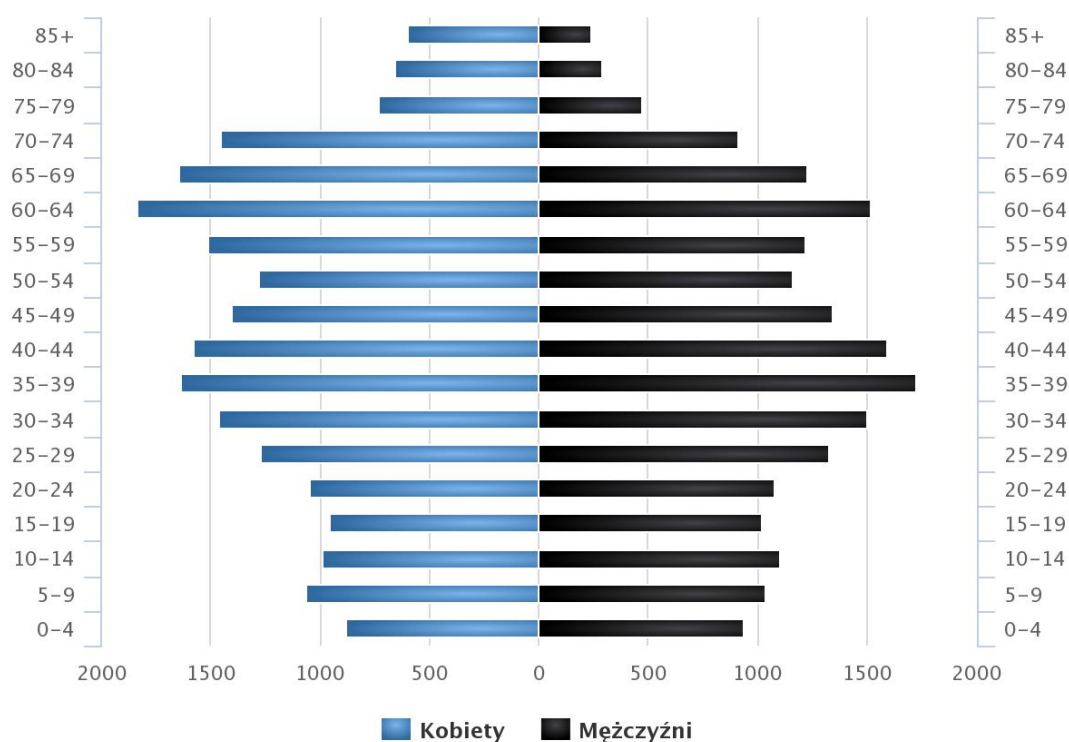
- a) dorośli mieszkańcy;
- b) dzieci i młodzież szkolna;
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

DANE DEMOGRAFICZNE

Zduńska Wola jest niewielkim miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 41 686, z czego 52,7% stanowią kobiety, a 47,3% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmalała o 7,3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców Zduńskiej Woli, 2019

(Źródło: GUS)

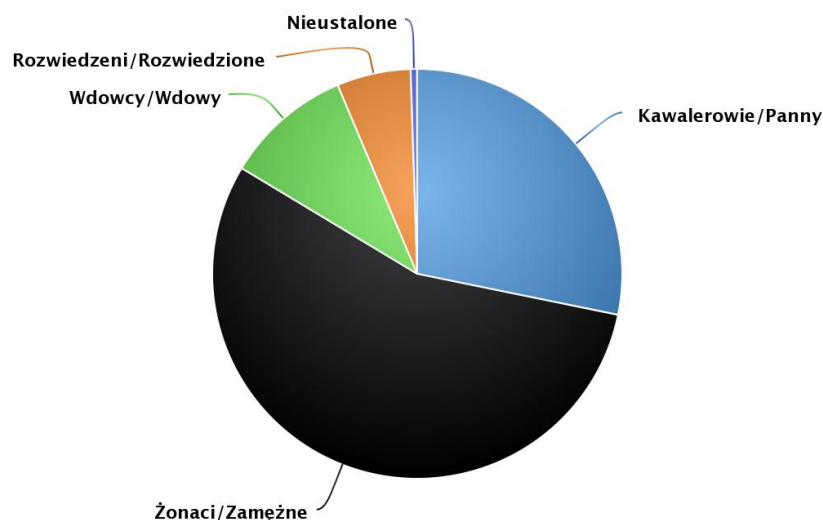

www.polskawliczbach.pl

Mieszkańcy Zduńskiej Woli zawarli w 2019 roku 200 małżeństw, co odpowiada 4,8 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to więcej od wartości dla województwa łódzkiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 28,2% mieszkańców Zduńskiej Woli jest stanu wolnego, 55,4% żyje w małżeństwie, 5,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,0% to wdowy/wdowcy.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Zduńska Wola

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

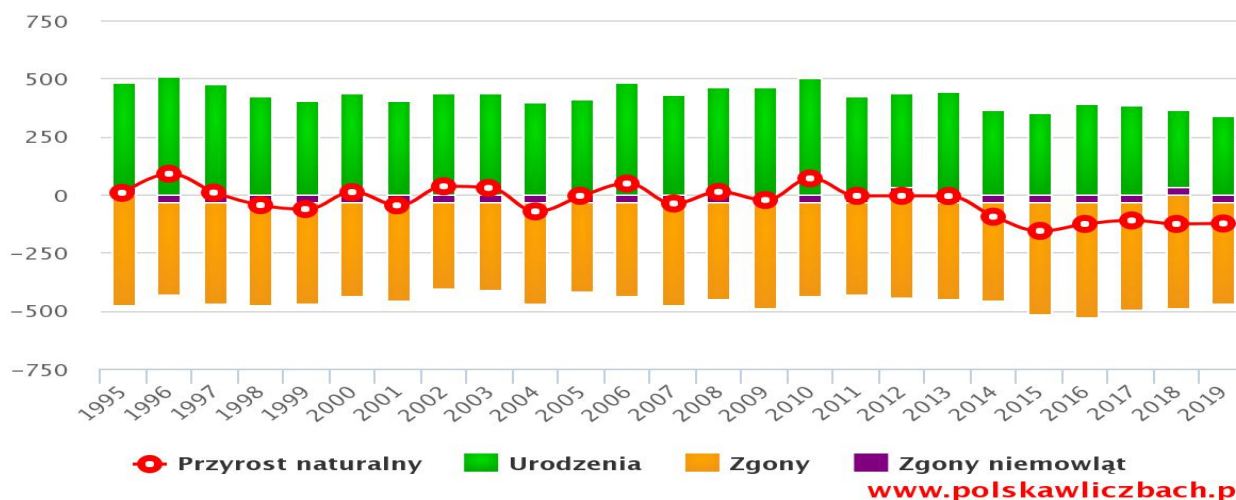

www.polskawliczbach.pl

Zduńska Wola ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -125. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,99 na 1000 mieszkańców Zduńskiej Woli. W 2019 roku urodziło się 342 dzieci, w tym 44,7% dziewczynek i 55,3% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 296 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,77 i jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Przyrost naturalny w latach 1995–2019 w Zduńskiej Woli

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

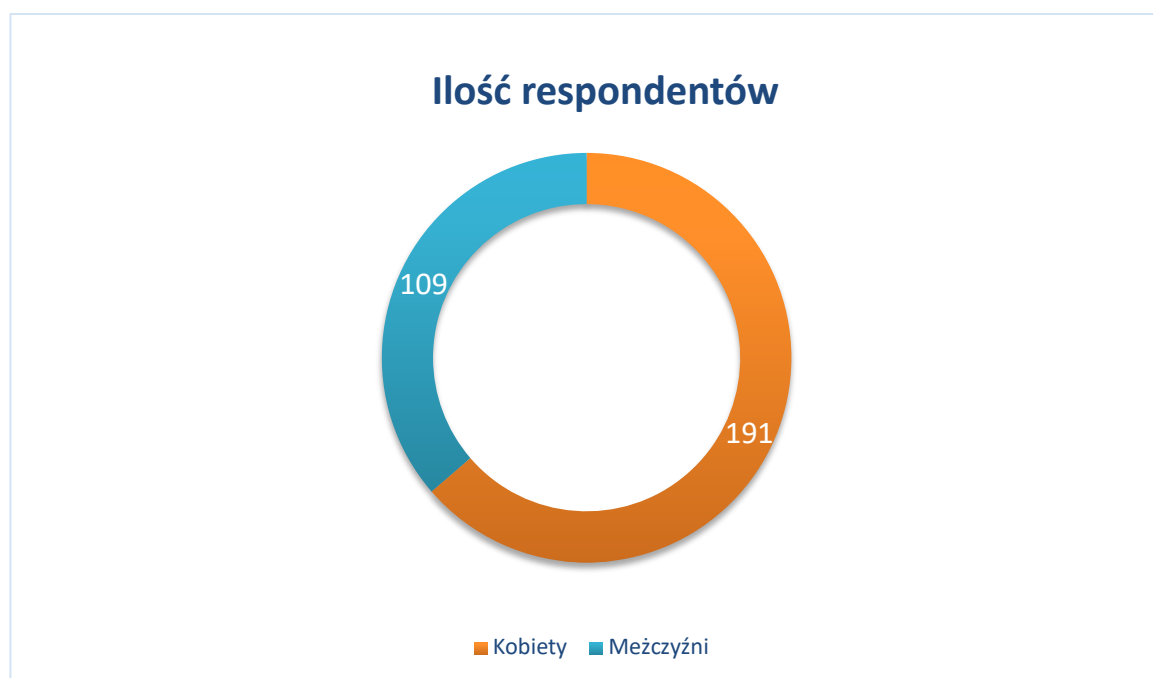

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ankiety w formie online i obejmowały mieszkańców Miasta Zduńska Wola, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 300 osób, w tym 109 mężczyzn oraz 191 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 40 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych;
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Miasta Zduńska Wola.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	63%	21%	12%	4%
Zanieczyszczenie wody	34%	30%	29%	6%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	46%	39%	14%	1%
Bezrobocie	39%	37%	21%	3%
Bieda, ubóstwo	29%	44%	23%	3%
Bezdomność	23%	34%	34%	10%
Wzrost przestępczości	26%	36%	32%	6%
Kryzys rodziny	33%	31%	30%	7%
Kryzys norm moralnych	36%	34%	22%	8%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Miasta Zduńska Wola najważniejszymi problemami są: **zanieczyszczenie powietrza (smog), wody i krajobrazu; bieda i bezrobocie**. Analizując odpowiedzi mieszkańców można stwierdzić, że wszystkie z zaproponowanych problemów są istotne i zauważalne dla respondentów.

Przyjęto się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholu. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie¹.

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picciu alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol².*

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

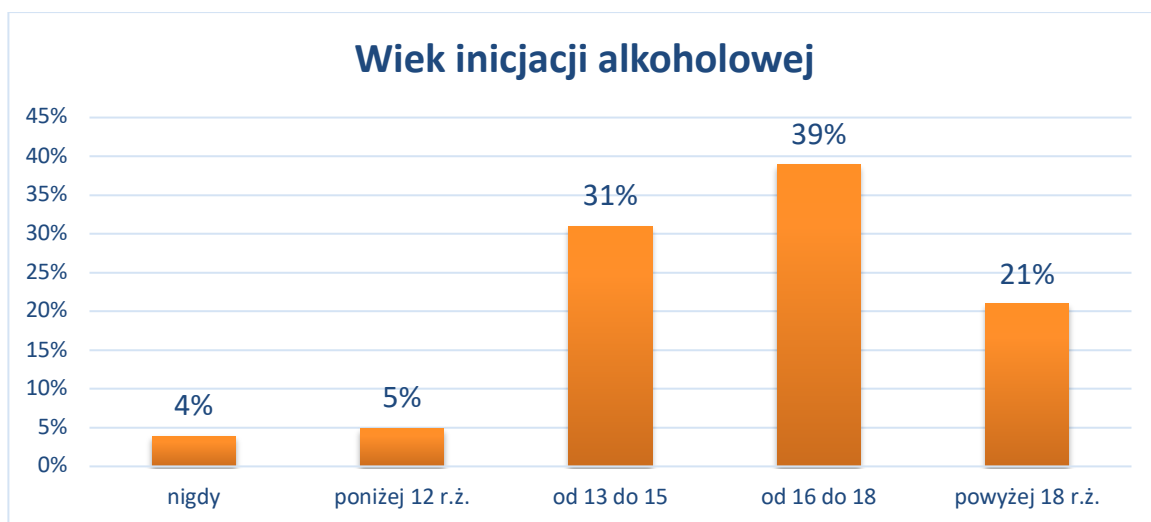
Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **39%** osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na **wiek między 16 a 18 r.ż.** Kolejna najwyższa wartość odnosi się do wieku **między 13 a 15 r.ż. – 31%**. 21% badanych wskazało, że po raz pierwszy spróbowało alkoholu po uzyskaniu pełnoletniości.

---

¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 16.06.2017)

² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 19.06.2017).

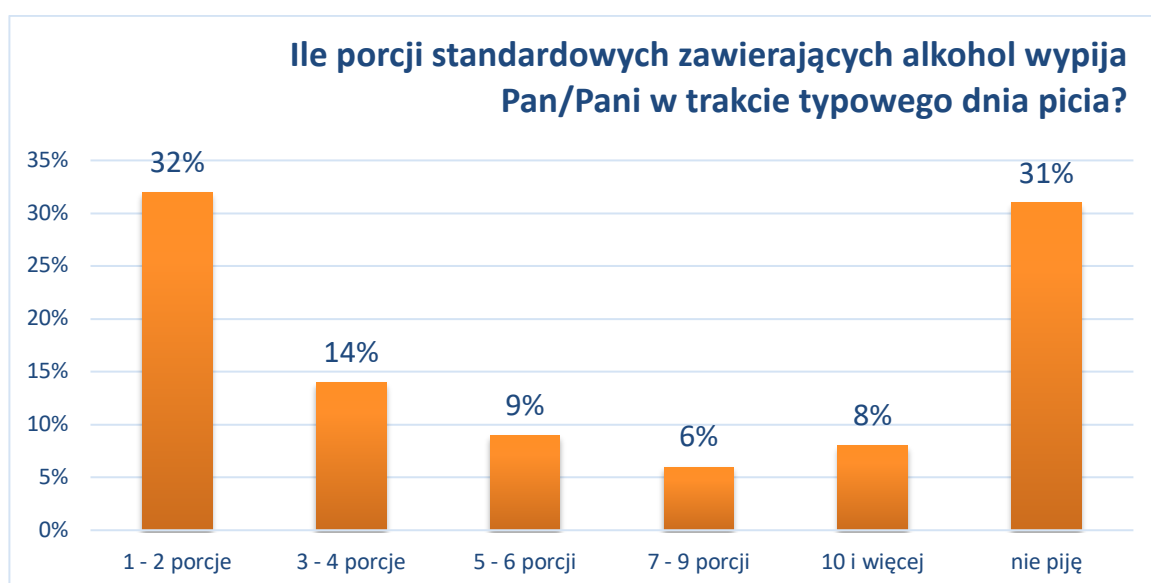
Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **23%** respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (33%)** oraz **kilka razy w miesiącu (23%)**. 13% mieszkańców pije alkohol raz w tygodniu, a 3% kilka razy. 1% mieszkańców przyznaje się do codziennego spożywania alkoholu.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani łącznie deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcji alkoholu (32%). 14% osób zadeklarowało ilości rzędu 3 – 4 porcji. 9% badanych wskazało na 5-6 porcji. 31% badanych przyznało, że nie pija.

W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy Miasta Zduńska Wola odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy piją okazyjnie, a jednorazowo spożywają raczej małe ilości alkoholu.

60% ankietowanych mieszkańców Miasta Zduńska Wola uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie 36% respondentów deklaruje, że na ich terenie jest ich za dużo.

Zachowania związane z pićm alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożyciu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione w pewnym stopniu wśród dorosłej społeczności Miasta Zduńska Wola, ponieważ **łącznie 18% mieszkańców zgodziło się z tym twierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **63% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **68% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 68% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

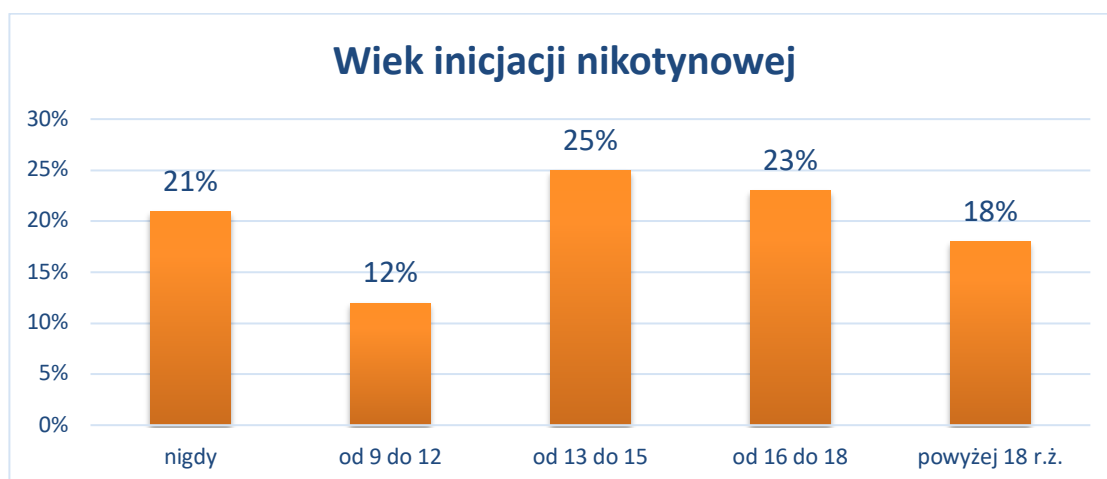
Łącznie 98% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** Również **91% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** **91% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	4%	14%	27%	55%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	33%	30%	21%	16%

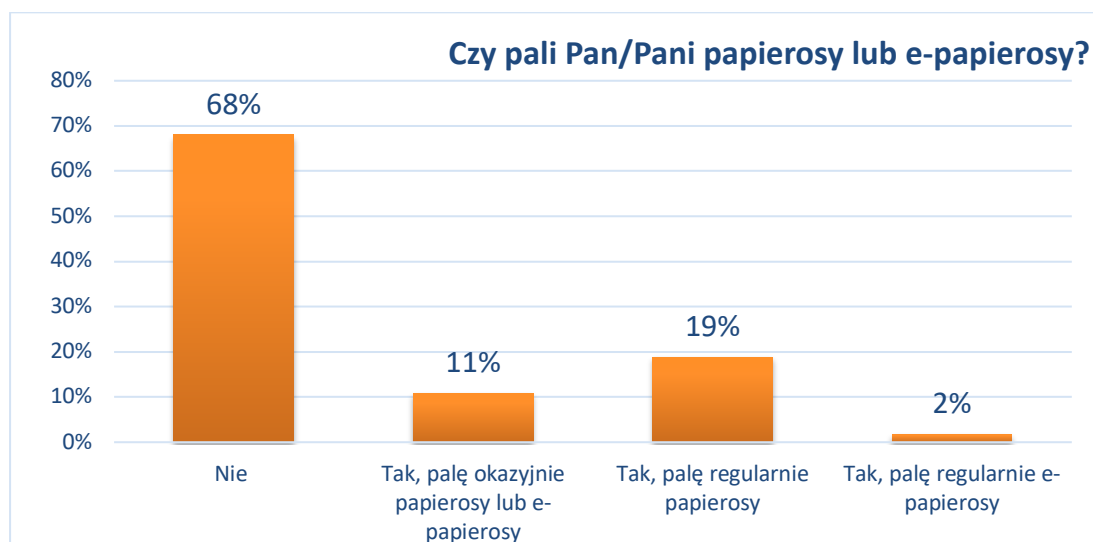
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	27%	41%	24%	8%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	31%	37%	24%	8%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	3%	6%	28%	63%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	6%	3%	11%	80%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	2%	11%	87%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **18% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. 48% mieszkańców wskazało na wiek między 13-18 r.ż. a 21% deklaruje abstynencję nikotynową.

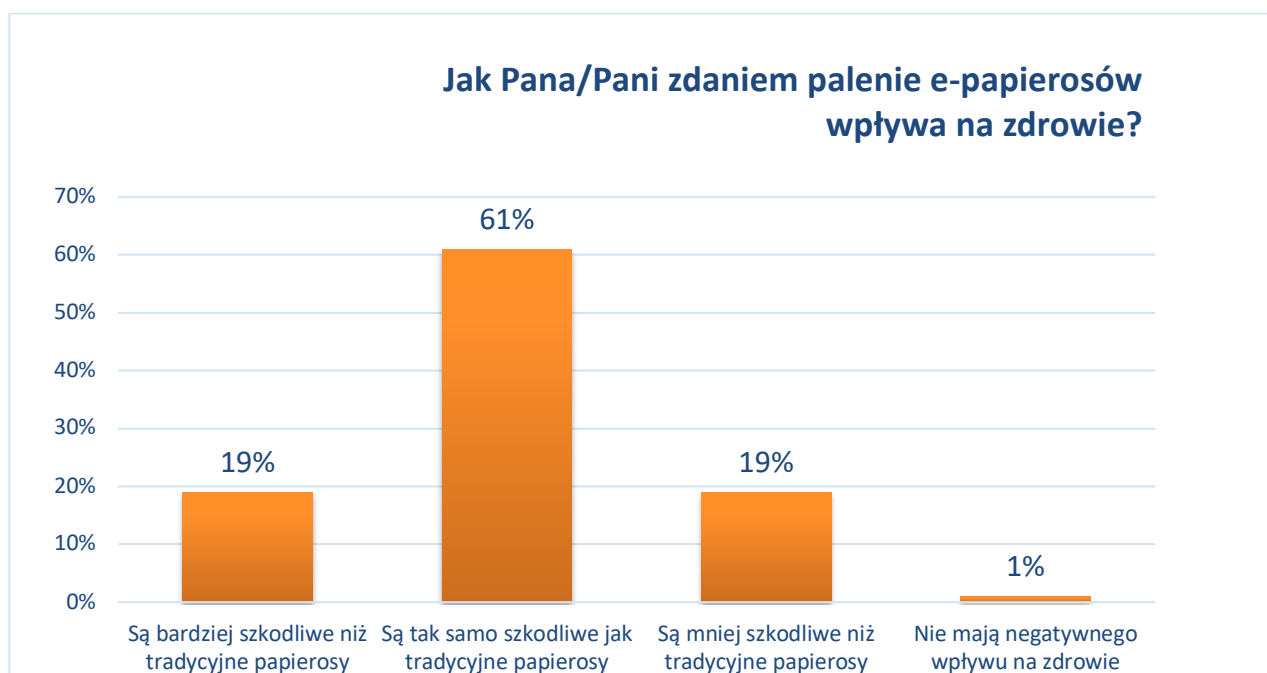

68% badanych odpowiedziało, że nie pali papierosów. Okazyjnie robi to **11% mieszkańców Miasta Zduńska Wola**. 19% wskazało, że regularnie pali papierosy, a 2% e-papierosy.

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają

one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. **61% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy.** Aczkolwiek **19% uważa, że są one mniej szkodliwe** niż tradycyjne papierosy. **19%** badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że **mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka** niż tradycyjne papierosy.

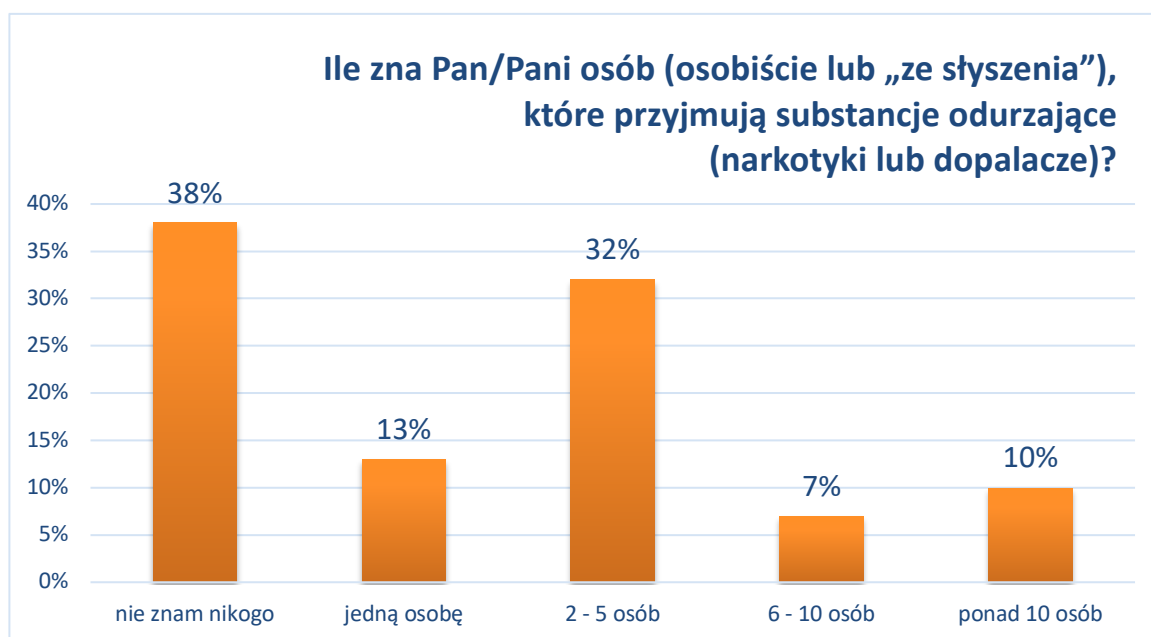

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

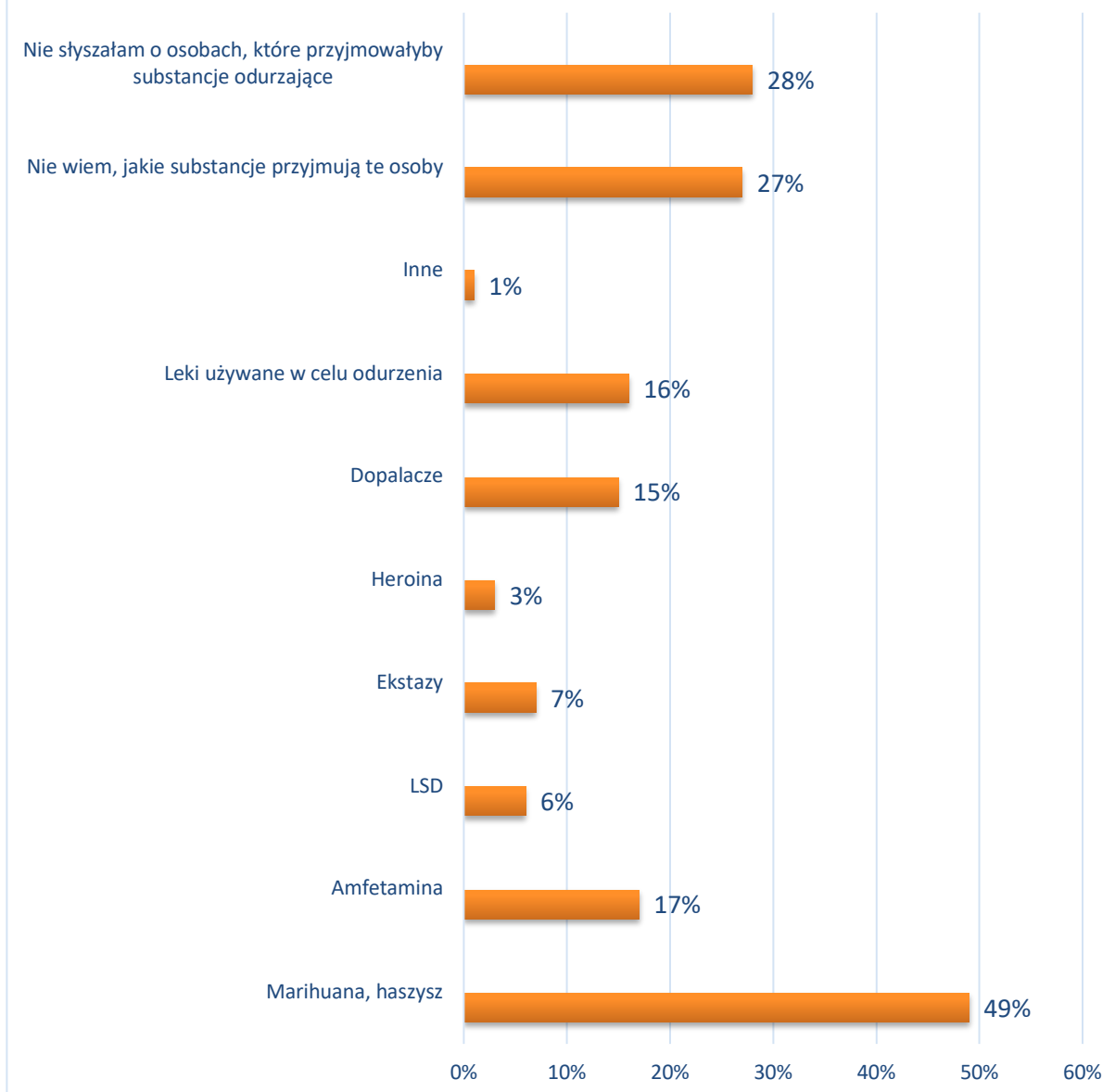
Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

62% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. 38% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

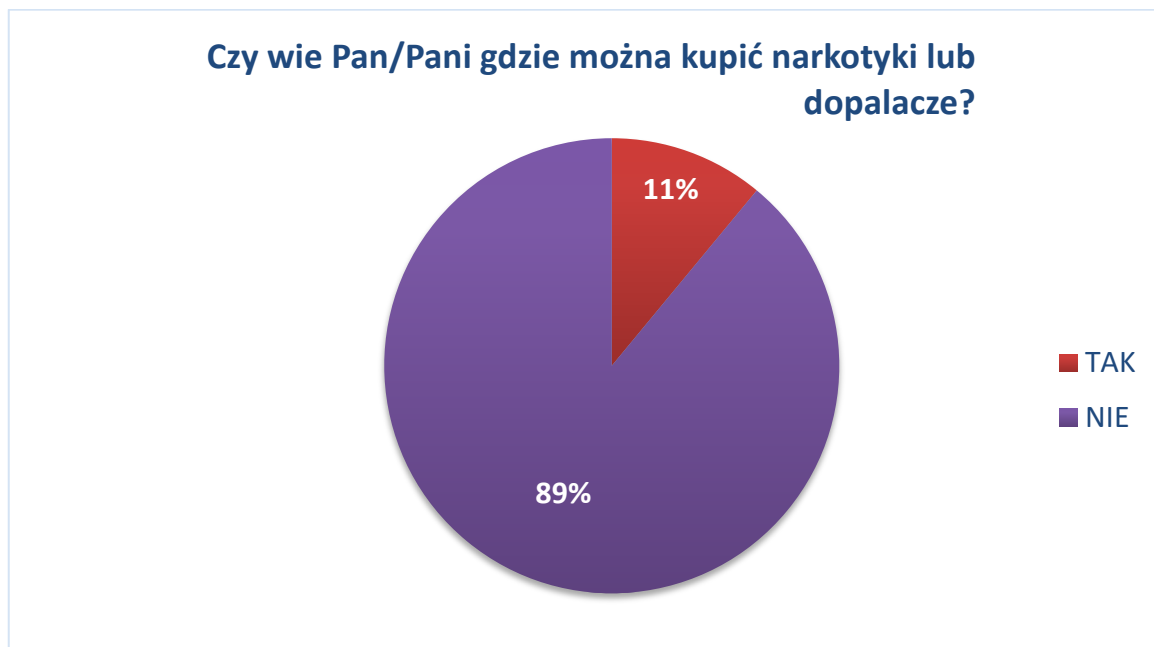

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihwana i haszysz, amfetamina, dopalacze i leki**. 28% badanych twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma osób przyjmujących substancje odurzające, a 27% nie wie jakie substancje przyjmują osoby zażywające środki psychoaktywne.

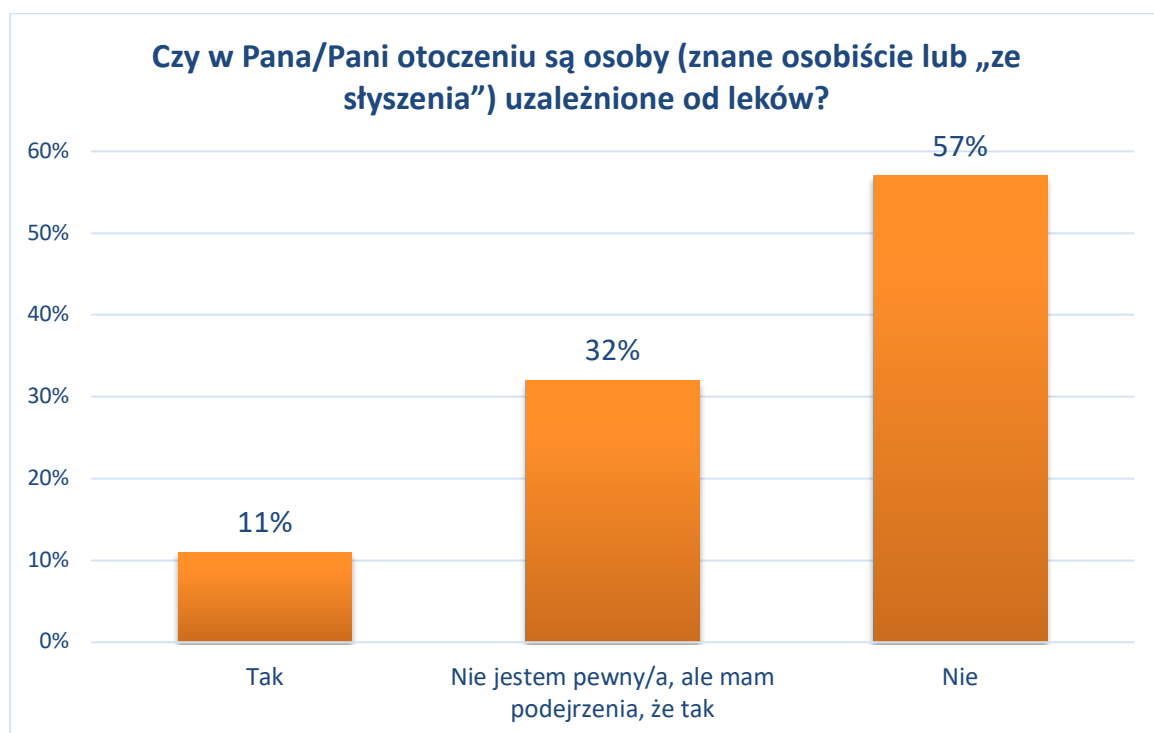
Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

89% respondentów nie wie, gdzie można nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wyniki badań wskazują, że 11% badanych ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a 32% podejrzewa, że może tak być.

PRZEMOC W RODZINIE

PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

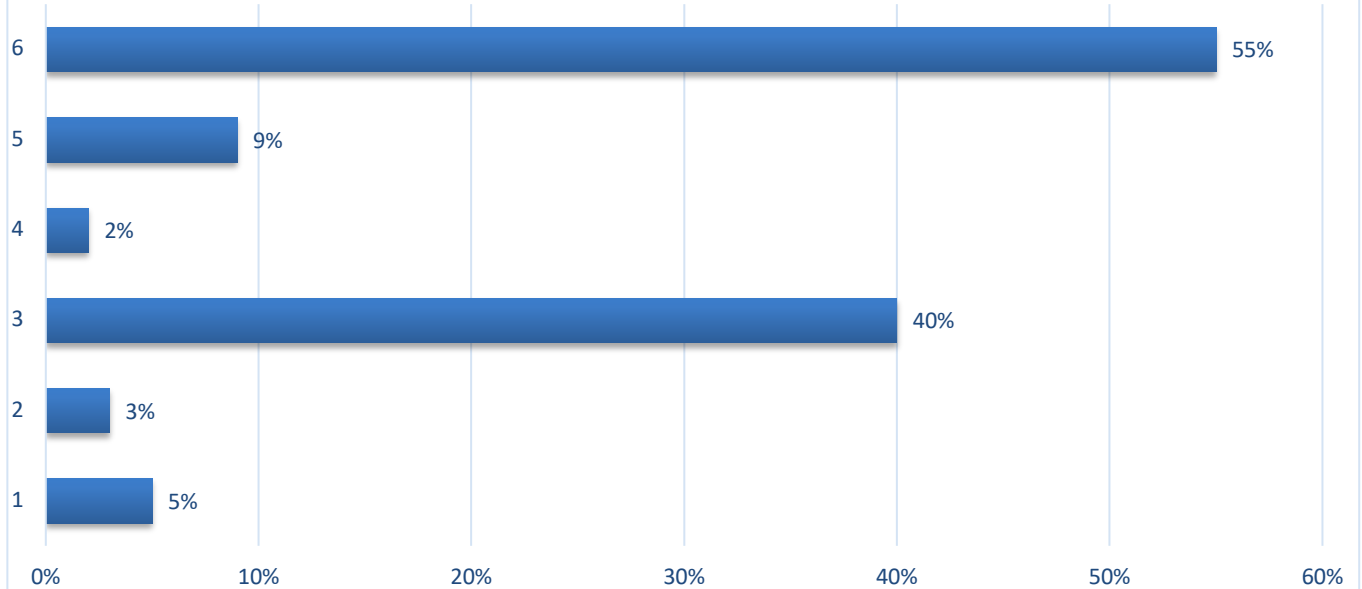
Respondenci otrzymali propozycje sześciu stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. **Poniższe wartości pozwalają sądzić, że większość badanych nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego, tj. konserwatywnego wychowania.**

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” w większości spotkało się z odrzuceniem – **łącznie 95% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem.** Dodatkowo, łącznie 2% badanych zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwalają sobie lepiej radzić w przyszłości. Jednakże tylko **40% badanych zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.**

Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 98% respondentów. **Dla 9% respondentów łagodne kary fizyczne nie są oznaką przemocy w rodzinie. 55% uważa, że przemoc jest oznaką bezradności rodziców.**

Przekonania dotyczące wychowania

■ zdecydowanie tak

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

5 - Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie

6 - Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.

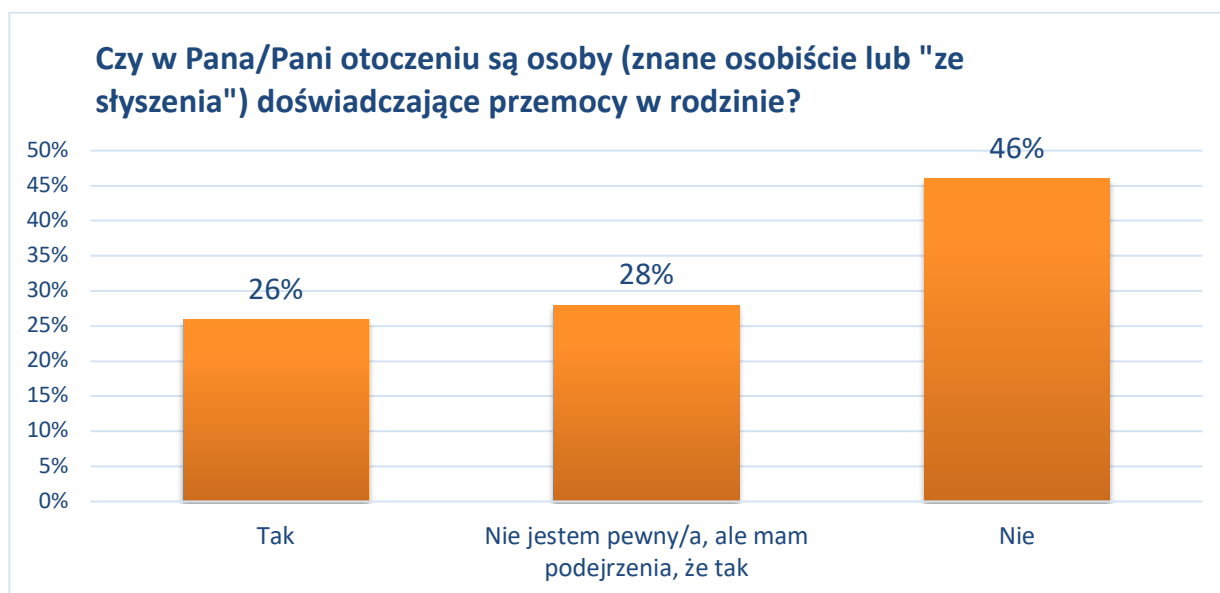
ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji³.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań wskazują, że 26% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 28% podejrzewa, że tak się dzieje.

---

³ CBOS, Komunikat z badań: *Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, czerwiec 2012.

Wśród badanych mieszkańców 37% badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie (najczęściej wymieniano: policję, MOPS, niebieską linię, parafię, punkt przeciwdziałania przemocy w rodzinie), natomiast pozostałe 63% respondentów nie ma pojęcia, gdzie szukać pomocy w takiej sytuacji.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 98% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. 98% mieszkańców Miasta Zduńska Wola nie jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie, co oznacza, że w ich opinii przemoc występuje nie tylko w domach z marginesu społecznego. Ponadto, łącznie 97% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	74%	24%	2%	0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	2%	19%	79%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	33%	64%	3%	0%

Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	5%	45%	50%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	1%	12%	87%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	1%	12%	55%	32%

HAZARD

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdraпки (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁴.

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Miasta Zduńska Wola o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

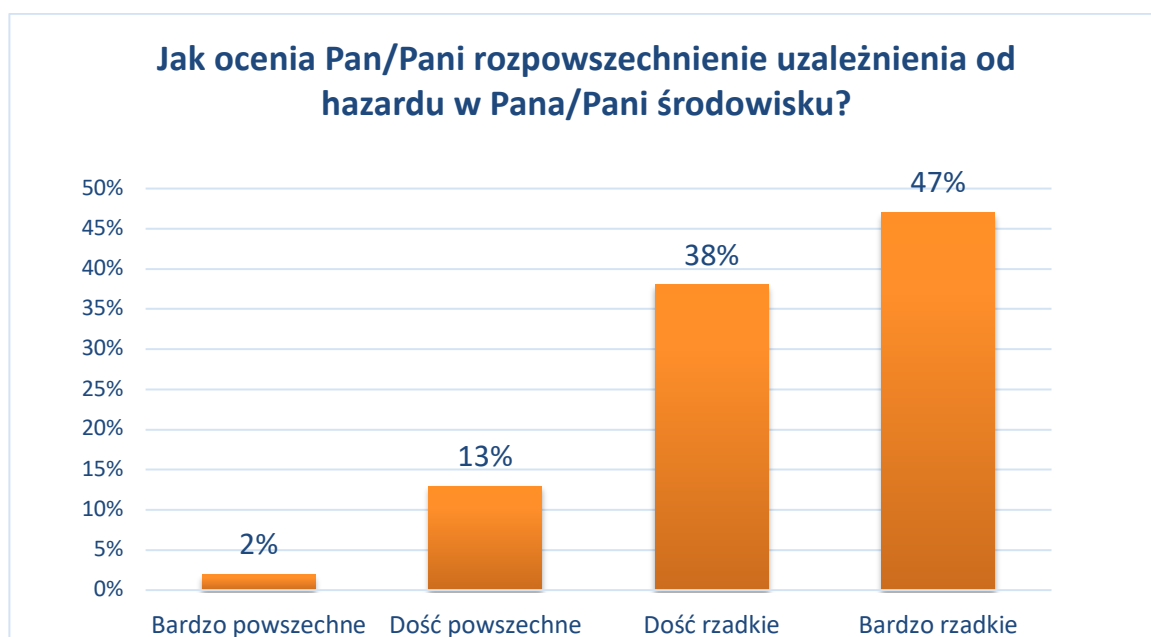
---

⁴ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 29.06.2017).

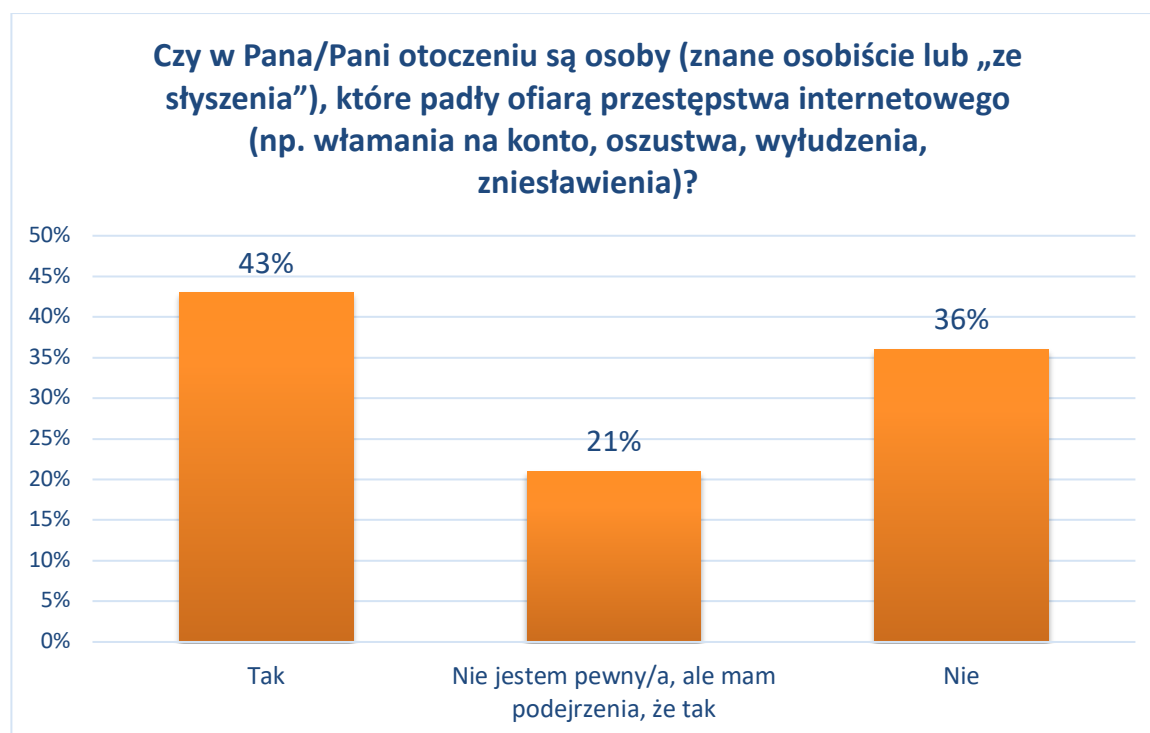
W subiektywnej ocenie **łącznie 85%** przebadanych **mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie**. **13%** respondentów uważa natomiast, że jest to **dość powszechny problem** w ich środowisku lokalnym.

90% z respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu. Natomiast 10% ankietowanych którzy deklarują taką wiedzę wymieniało najczęściej: psychologa, psychoterapeutę, MOPS, terapię, lekarza pierwszego kontaktu.

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁵.*

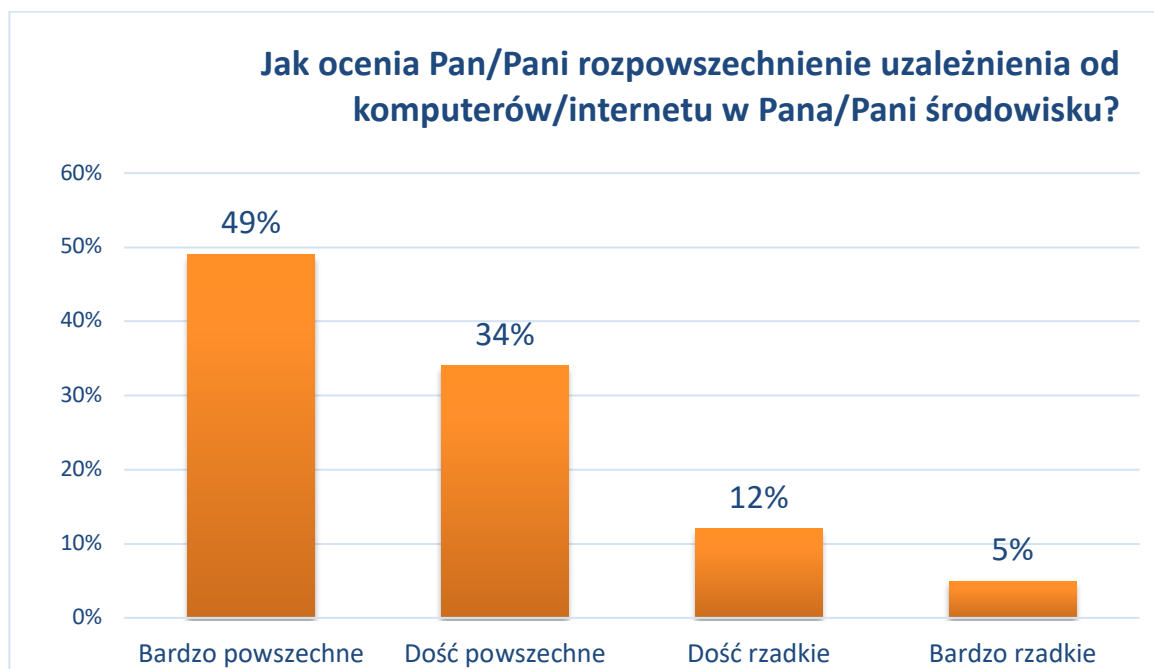
Badania wykazały, że cyberprzemoc stanowi dla lokalnej społeczności pewien problem. **Mianowicie, 43% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, znieśławienia), **a 21% nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało.**

---

⁵ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.*

Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 83% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym. A 17% ocenia je jako dość rzadkie i bardzo rzadkie zjawisko.**

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Miasta Zduńska Wola. Grupa badana stanowiła 38 kobiet i 13 mężczyzn. 39 z respondentów to pracownicy punktów, a 12 osób to właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 42,5 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

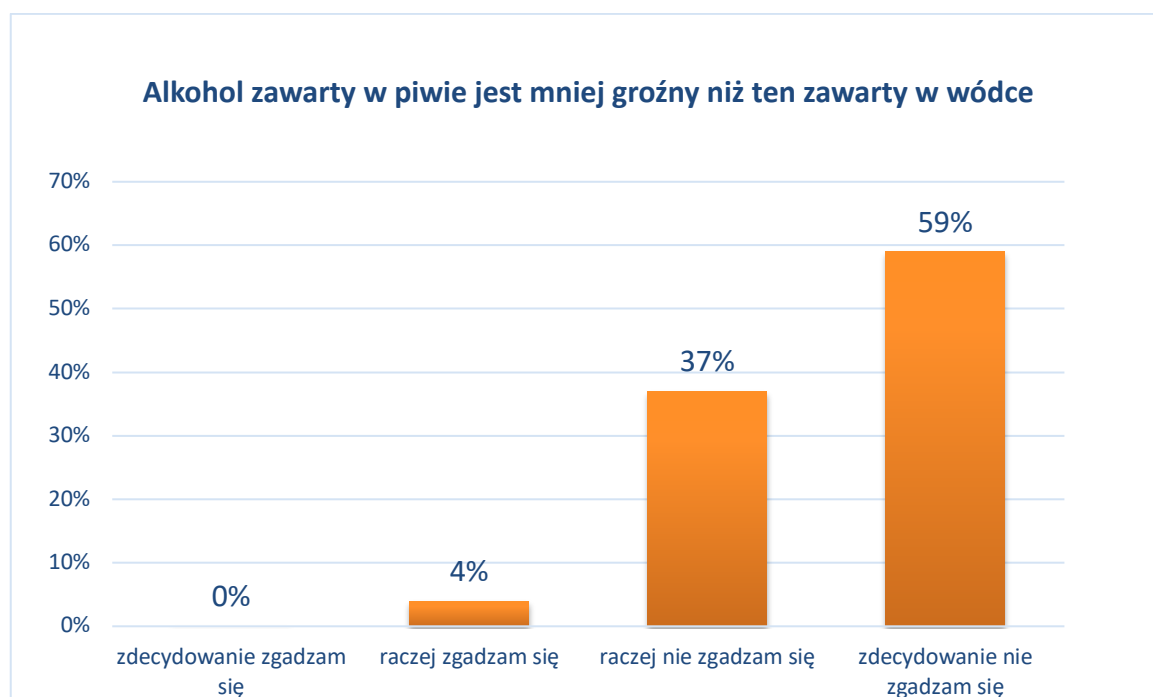
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

WYNIKI BADAŃ

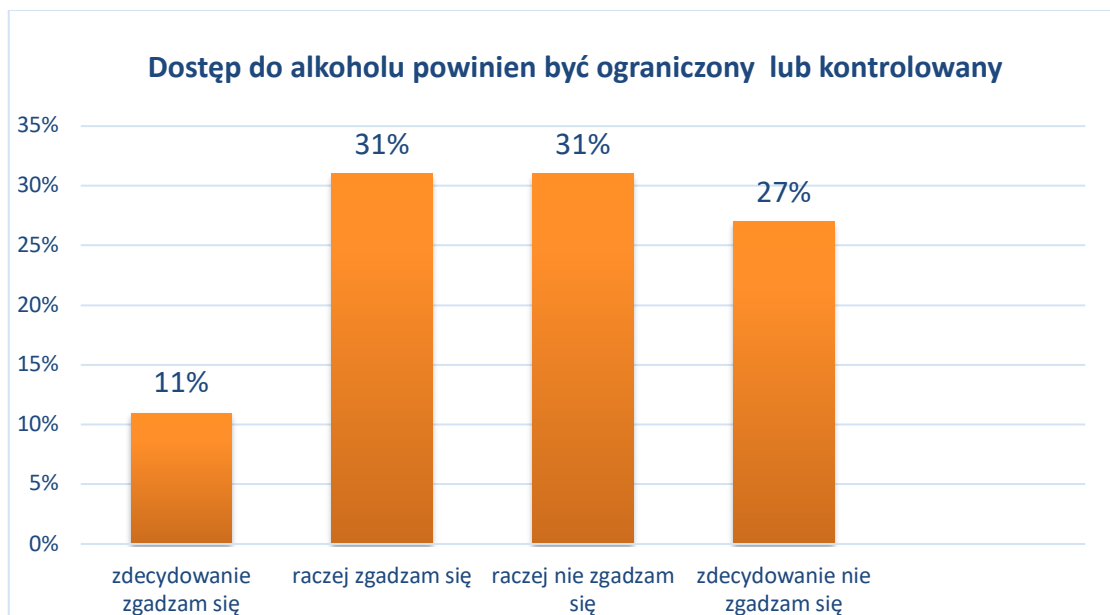

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

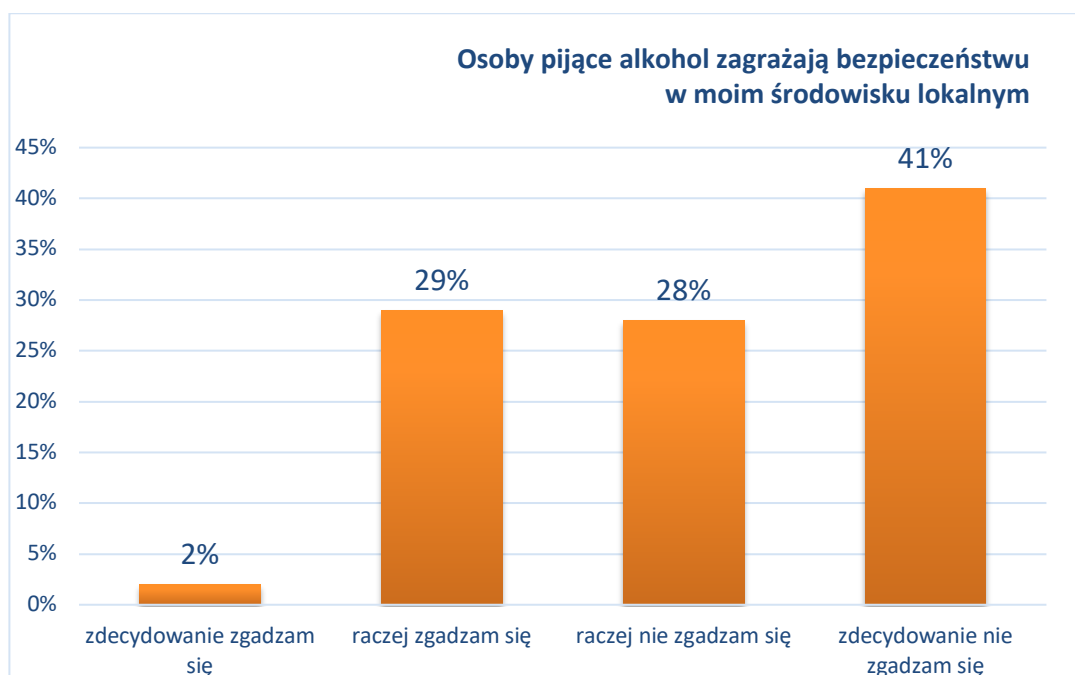
Łącznie 96% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

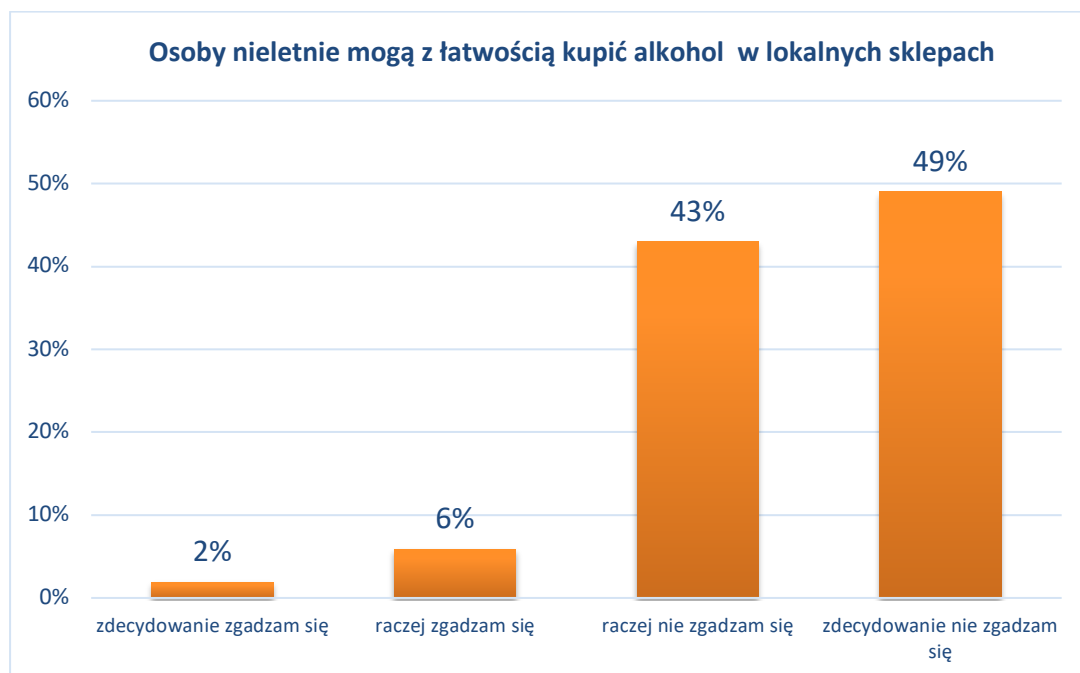
Tylko 42% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 58% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

Łącznie 31% respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. Natomiast łącznie 79% badanych sprzedawców wyraża zdanie przeciwne.

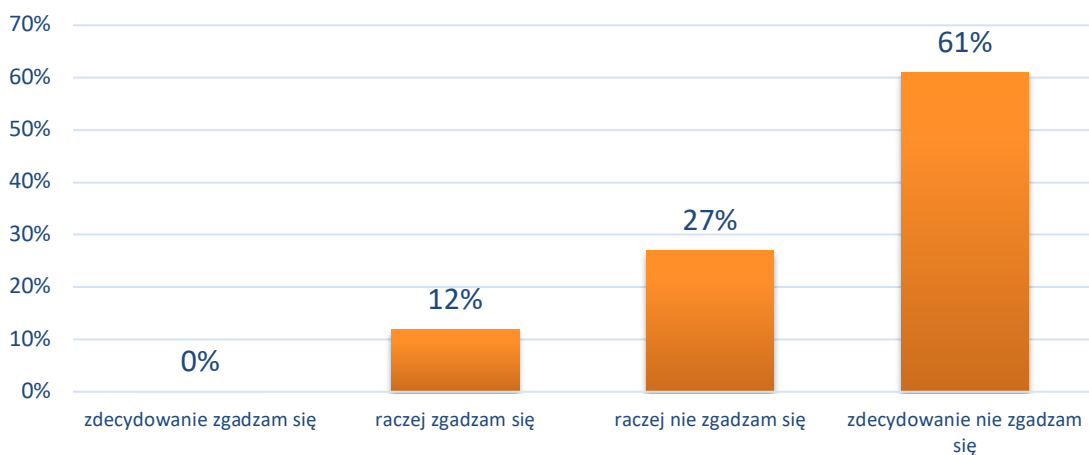
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 6% sprzedawców zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.** 92% ankietowanych przychyliła się do stwierdzenia, że zakup ten nie jest łatwy.

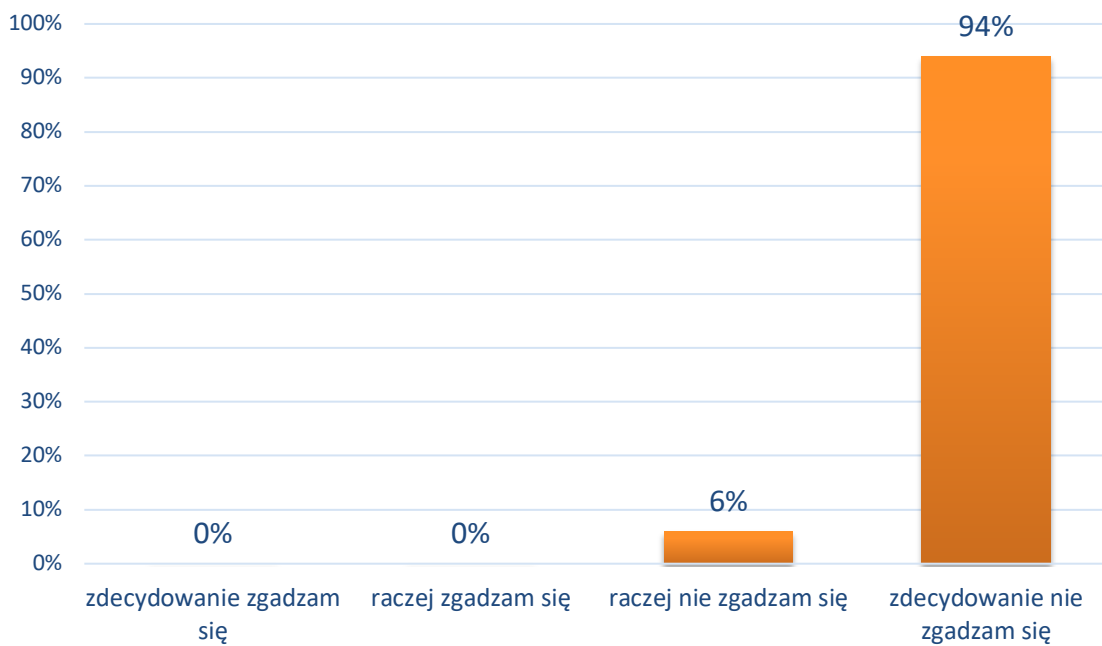
88% sprzedawców zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomogło w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie 100% badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Również łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

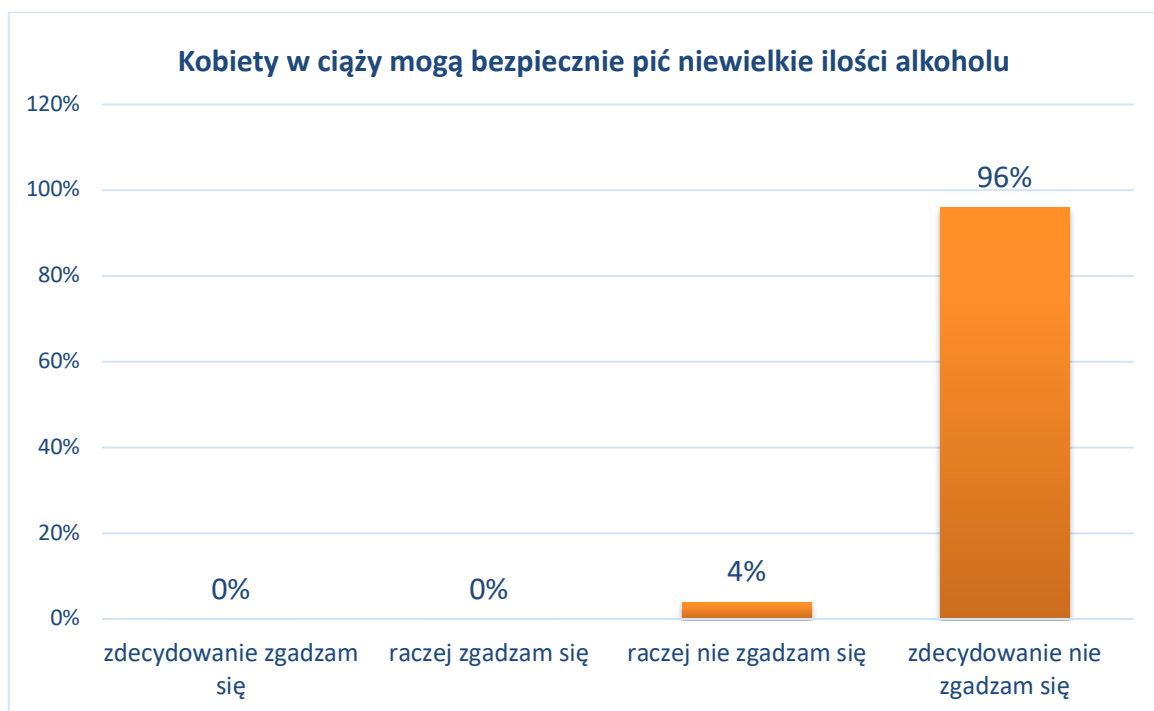

Spożywanie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych

Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne

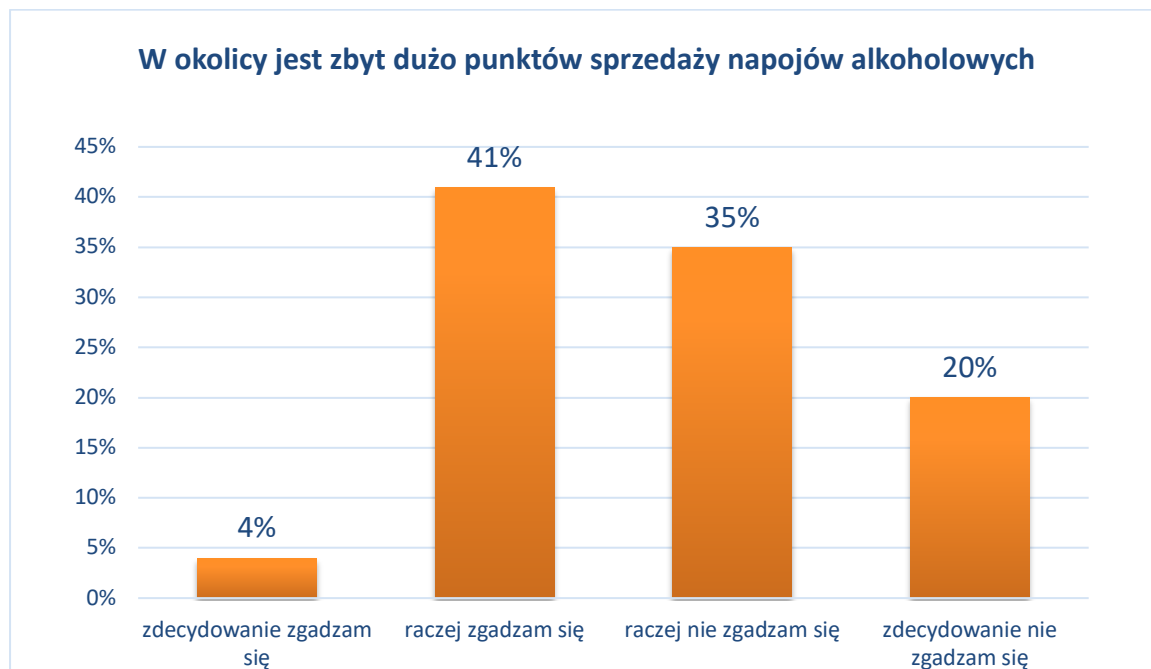

Łącznie **100%** sprzedawców napojów alkoholowych w Miasta Zduńska Wola **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

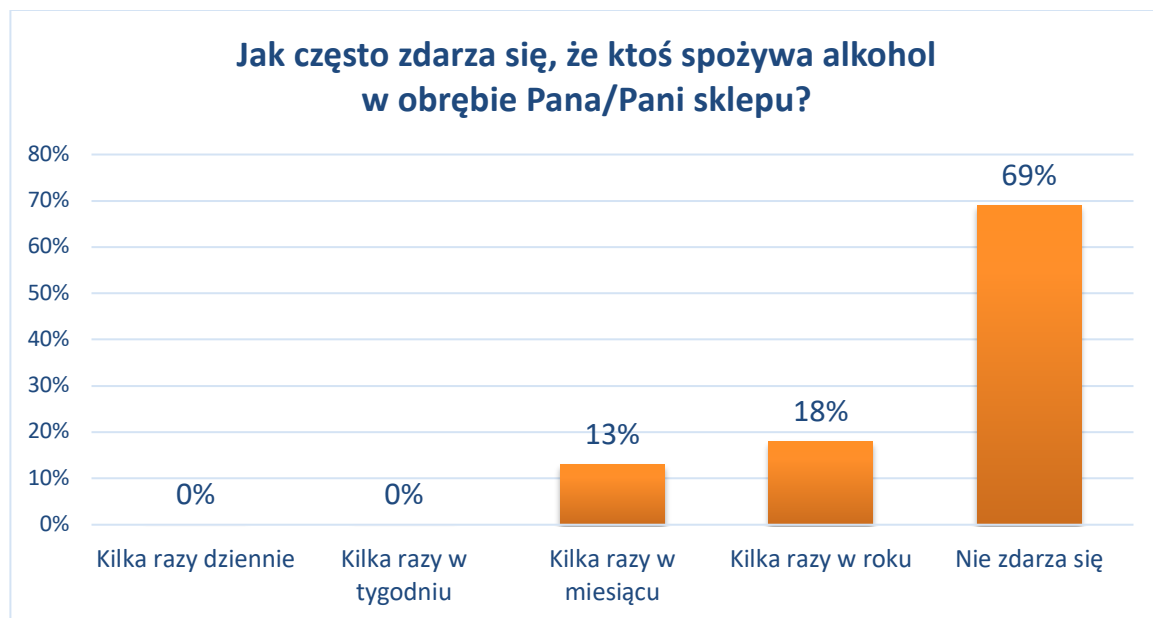
Łącznie 45% badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Sprzedawcy napojów alkoholowych Miasta Zduńska Wola deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w miesiącu (37%)**. Pozostałe wartości odnoszą się do prób zakupu alkoholu kilka razy w roku(31%) i tygodniu(8%). W opinii 22% respondentów taka sytuacja się nie zdarza.

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie wydaje się być częstym zjawiskiem. 13% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w miesiącu; 18% - kilka razy w roku.

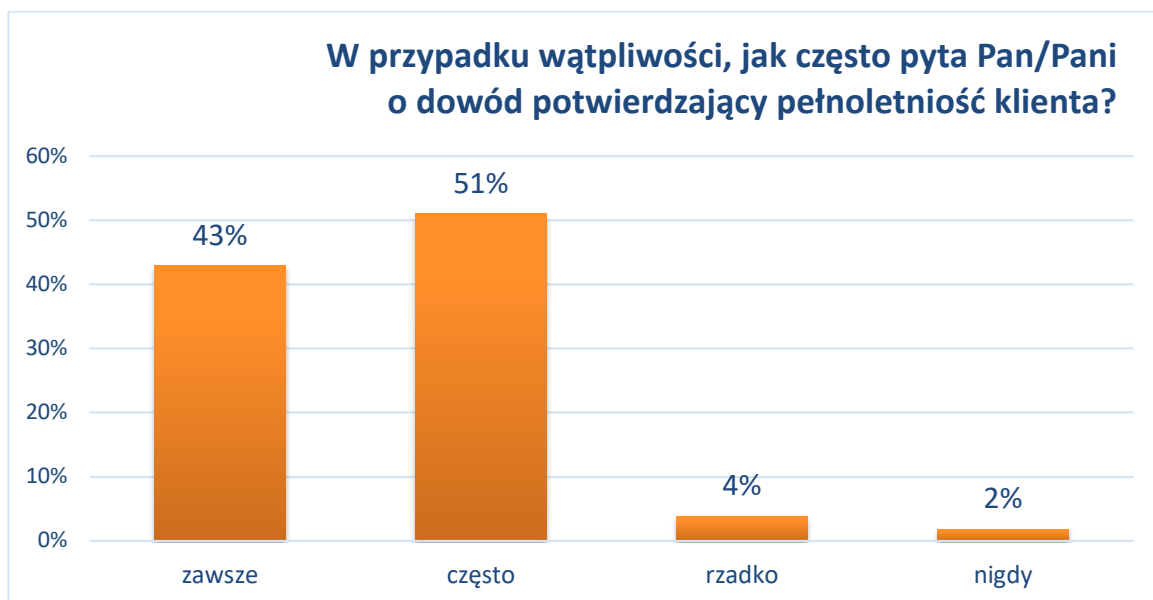
90% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsca nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu, a gdy już do takiego doszło zdaniem 100% badanych nie trzeba było wzywać policji na interwencję.

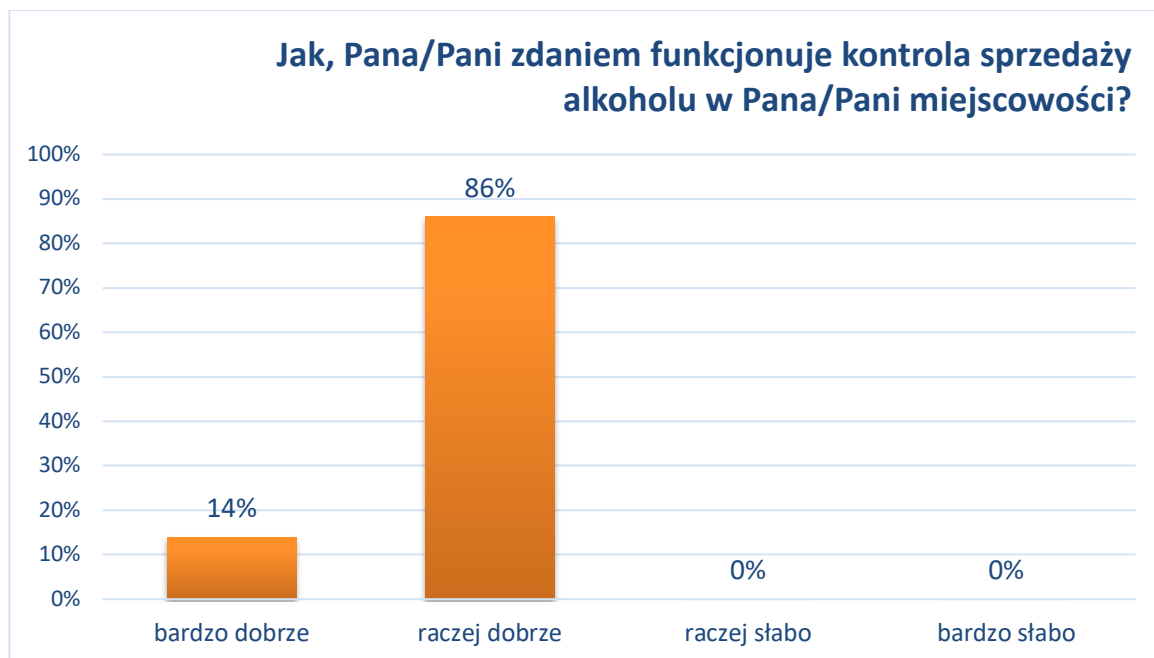
71% sprzedawców napojów alkoholowych z Miasta Zduńska Wola deklaruje, że nigdy nie sprzedała alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletności a 27% nie jest tego pewna.

W przypadku wątpliwości, co do wieku **43% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a 51% sprzedawców robi to często.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Mieście Zduńska Wola. **Łącznie 100% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CO-RIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że wszystkie pytania zostaną udzielone odpowiedzi.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe klasy 6 (SP6)	510
Szkoły Podstawowe klasy 7-8 (SP 7-8)	820
ŁĄCZNIE:	1330

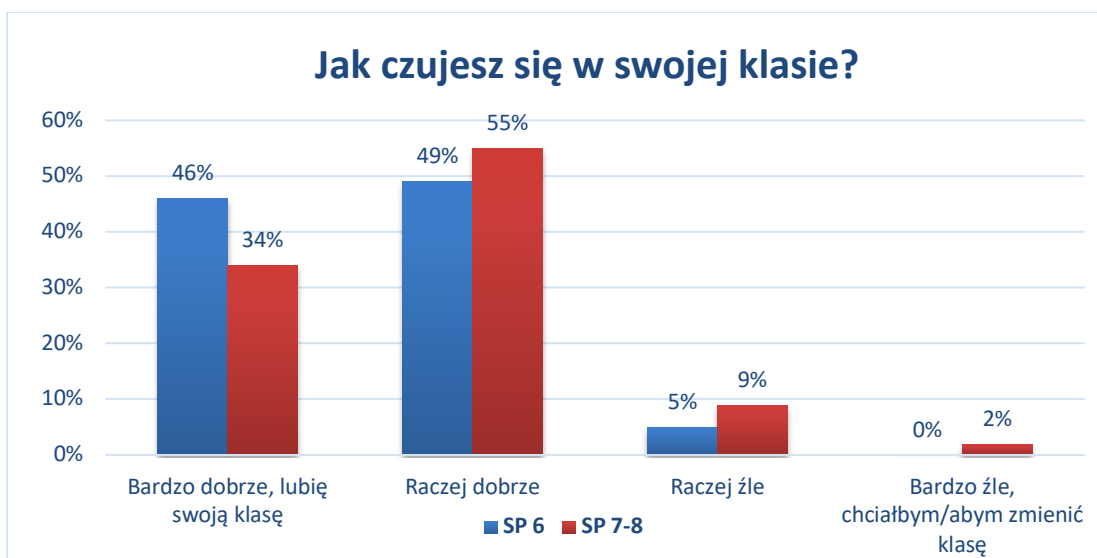
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. **Wyniki są zadowalające: 95% uczniów klas 6 odpowiedziało, że lubi swoją klasę lub czuje się w niej raczej dobrze. Takiego samego zdania jest 89% uczniów klas 7-8⁶.** Nie należy jednak bagatelizować faktu, 11% uczniów SP7-8 przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chcieliby zmienić klasę (2%).

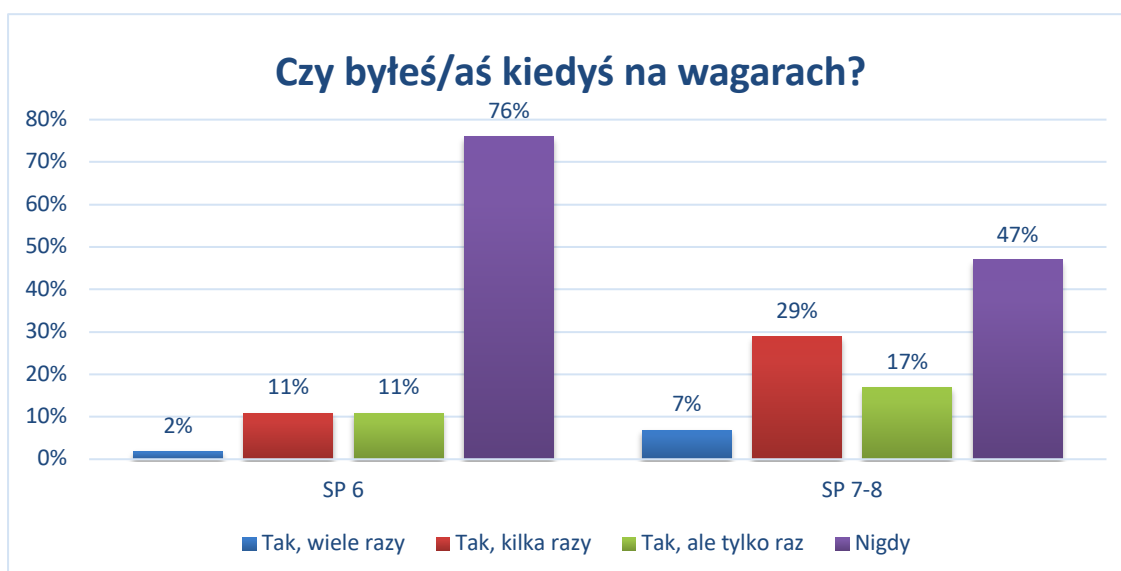
⁶ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

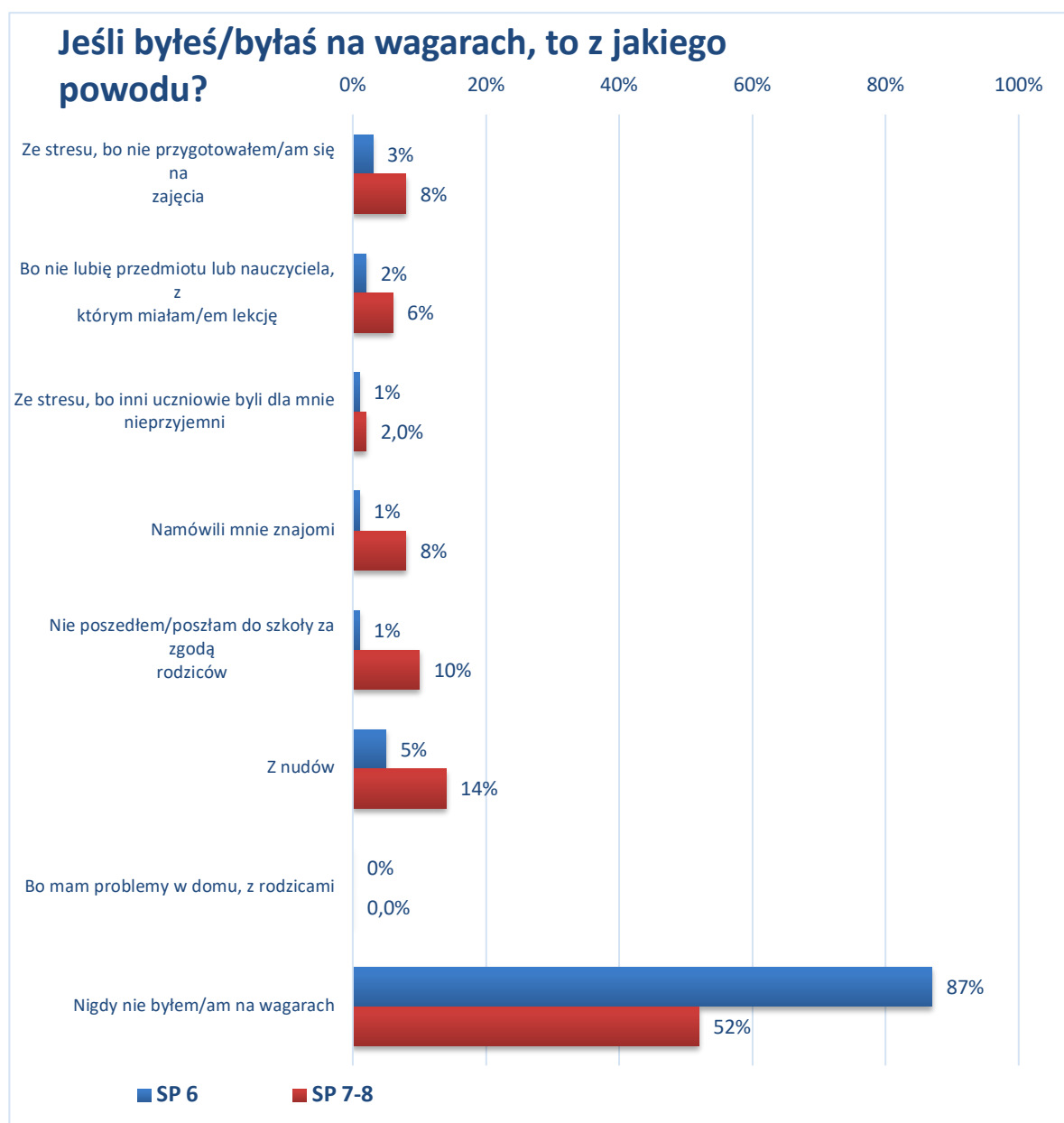
Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat samowolnego opuszczania zajęć lekcyjnych, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie SP6 w sporej części nigdy nie byli na wagarach (76%) lub byli na nich kilka razy (22%).**

Wśród uczniów klas SP 7-8 zdania są podzielone: 29% przyznaje, że najczęściej wagarowało już kilka razy, 17% - tylko raz, 7% - wiele razy, a 47% nigdy samowolnie nie opuściło zajęć.

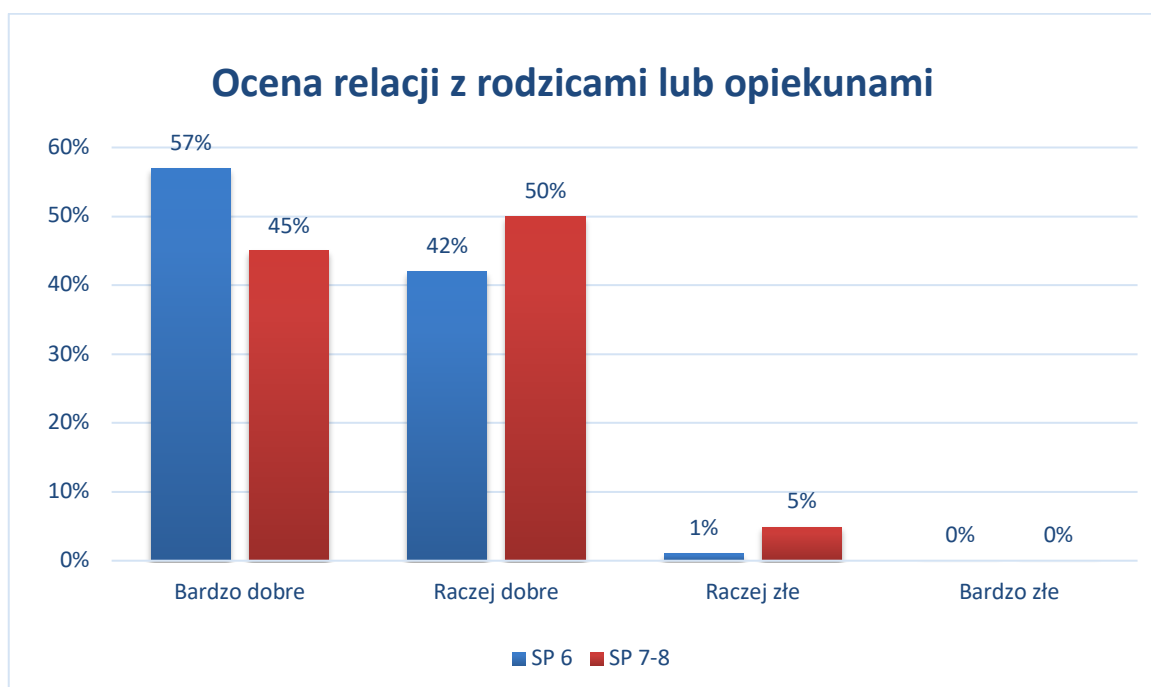
Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Młodszy uczniowie przyznają, że wagarowali za zgodą rodziców (1%), ze stresu bo nie przygotowali się na zajęcia (3%), z niechęci do przedmiotu lub nauczyciela (2%) oraz z powodu nudów (5%).

Wśród starszych uczniów szkoły podstawowej powodem samowolnego opuszczania zajęć była przede wszystkim niechęć do przedmiotu lub nauczyciela (6%), namowa znajomych (8%), zgoda rodziców (10%) oraz nuda (11%).

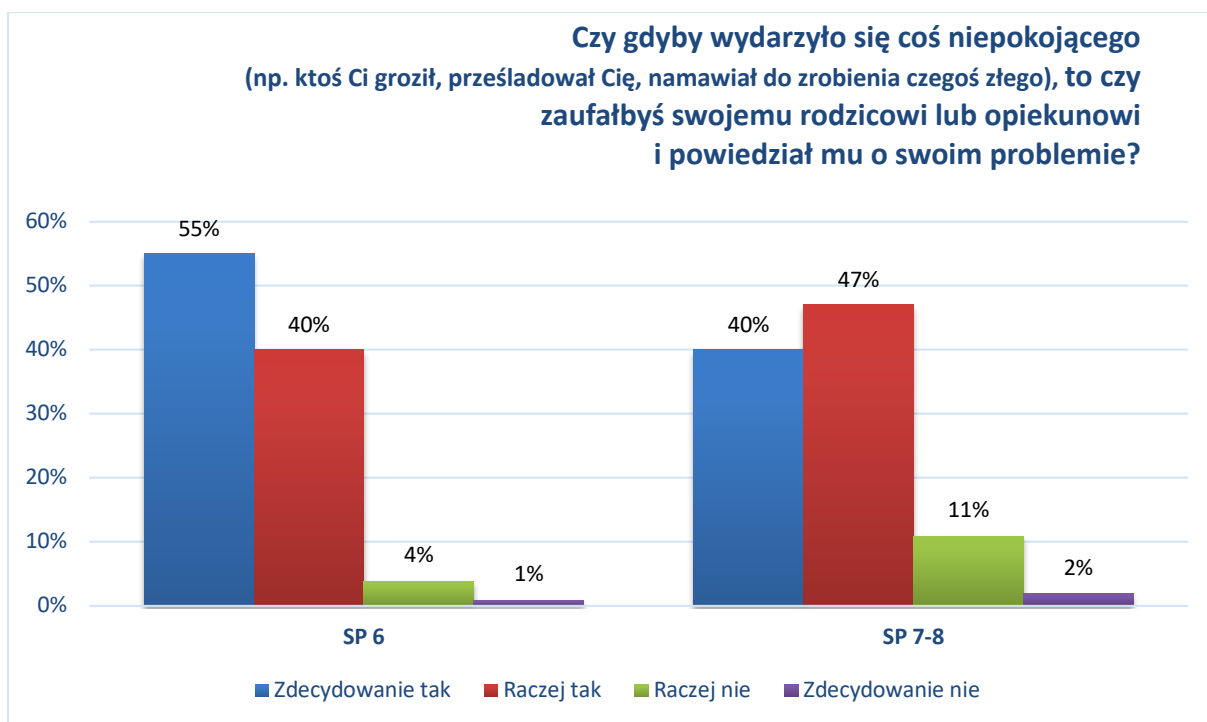

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie szkół podstawowych Miasta Zduńska Wola prawie jednogłośnie deklarują bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami: klasy 6 - łącznie 99%, klasy 7-8 - łącznie 95%.**

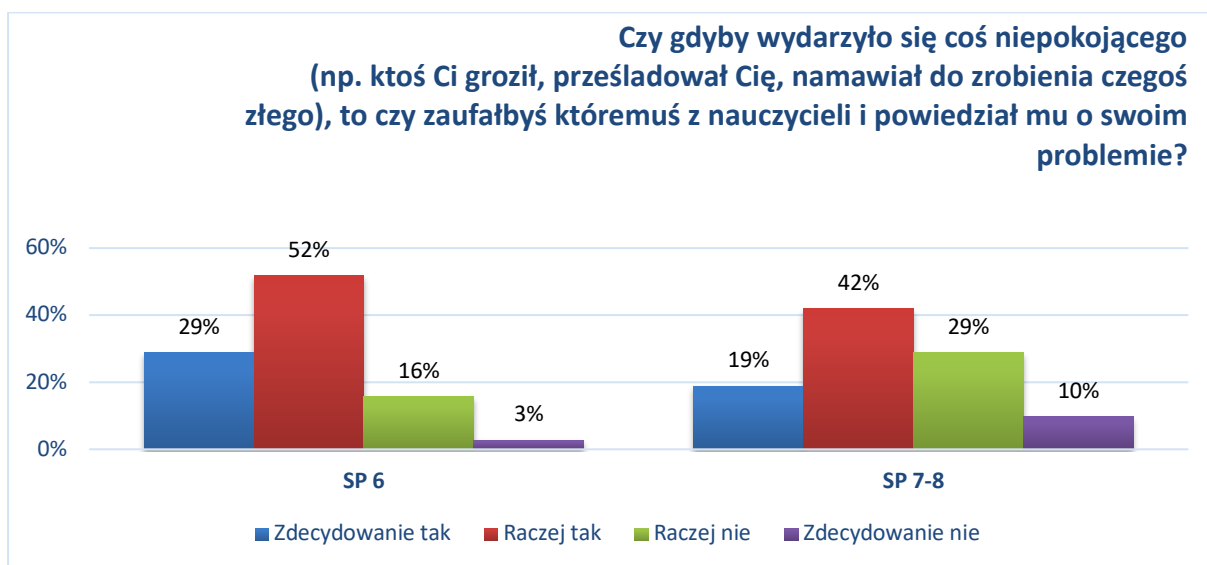
Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 95% uczniów klas SP6 i 87% uczniów SP 7-8 chcieliby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.**

Następnie zadaliśmy uczniom podobne pytanie, z tym, że tym razem grupą dorosłych, co, do których uczniowie mieli się ustosunkować w kontekście **odczuwanego poziomu zaufania**, byli **nauczyciele**. Spadek jest zauważalny – młodzi ludzie Miasta Zduńska Wola rzadziej po poradę czy pomoc zgłosiliby się do nauczyciela niż do rodzica. **Wyniki uzyskane w tej kwestii można jednak uznać za satysfakcjonujące, ponieważ 81% uczniów klas 6 i 61% klas SP 7-8 obdarzyłyby zaufaniem nauczyciela.**

WYNIKI

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

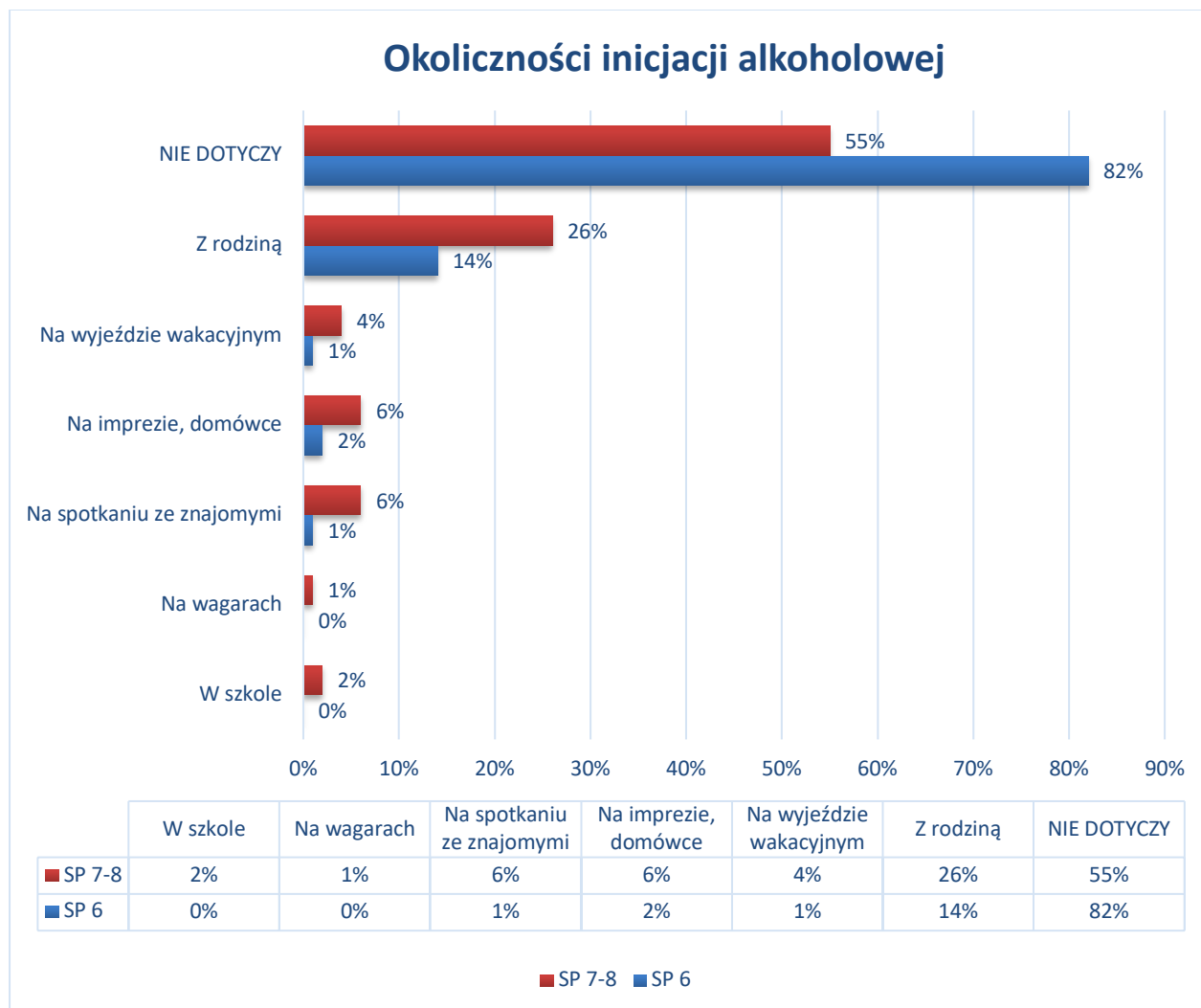
Inicjację alkoholową ma już za sobą 15% uczniów klas 6 oraz 68% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych z Miasta Zduńska Wola.

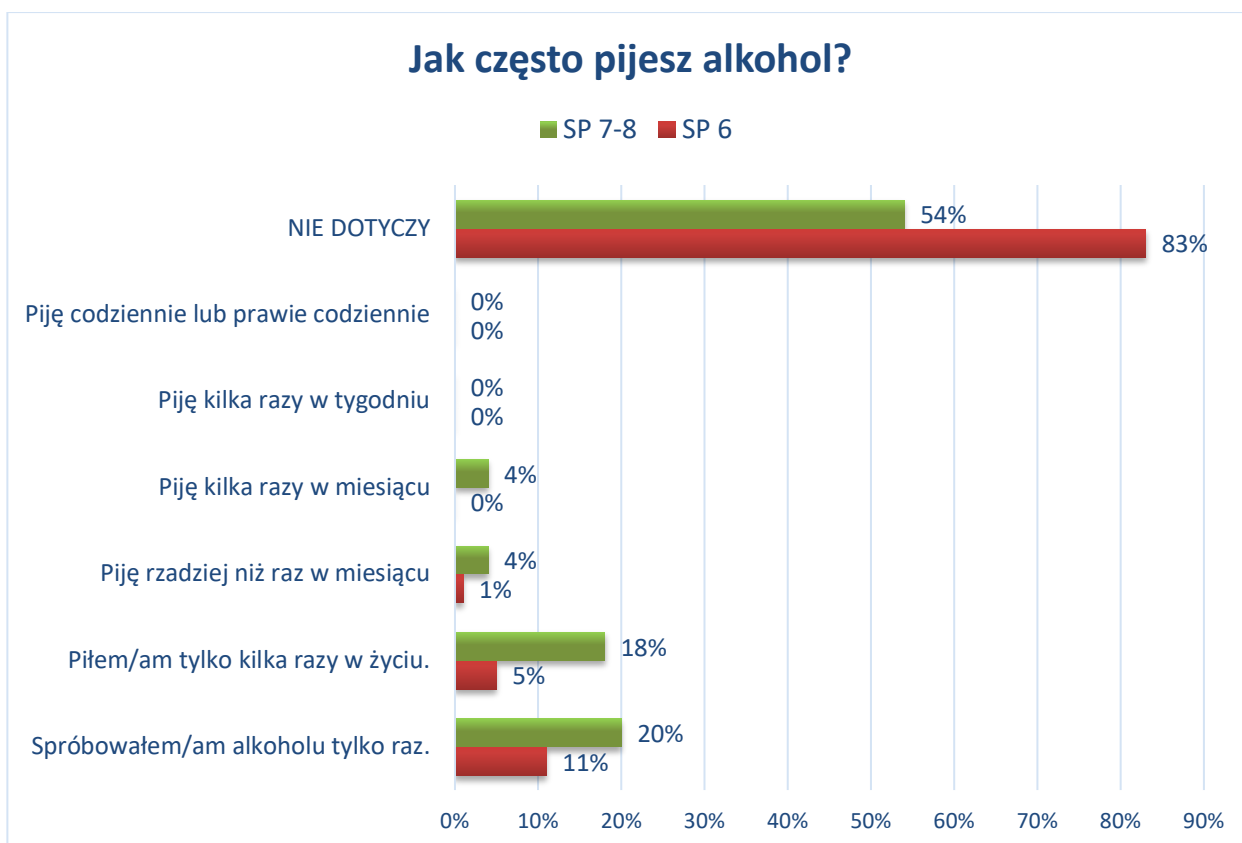
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej młodszych uczniów jest **towarzystwo rodziny (14%)**. Wśród starszych uczniów odpowiedzi są podzielone: **towarzystwo rodziny (26%), spotkania ze znajomymi (6%) oraz impreza, domówka (6%)**.

Powyższe wyniki mogą świadczyć o społecznym przyzwoleniu spożywania alkoholu oraz wydają się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko

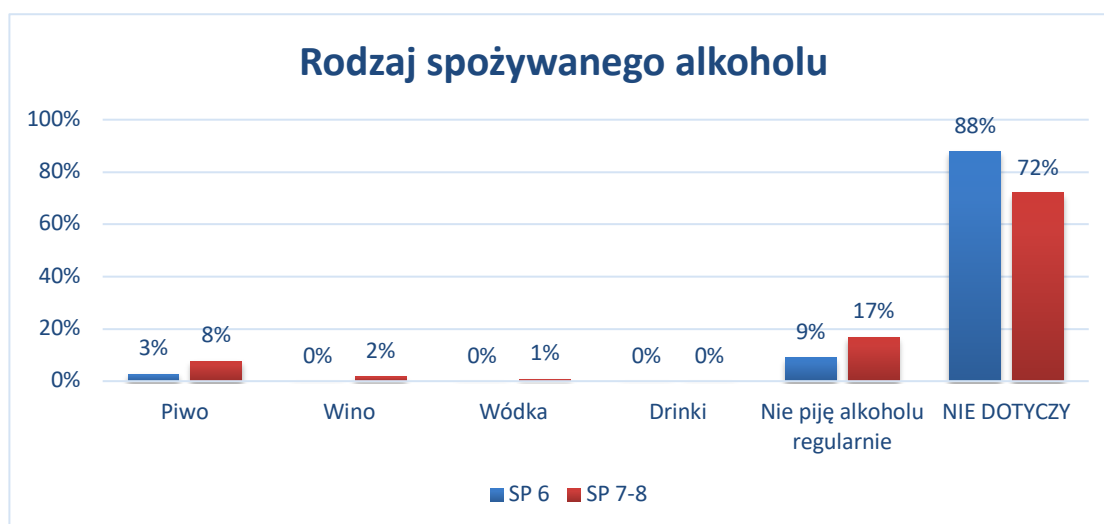
od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

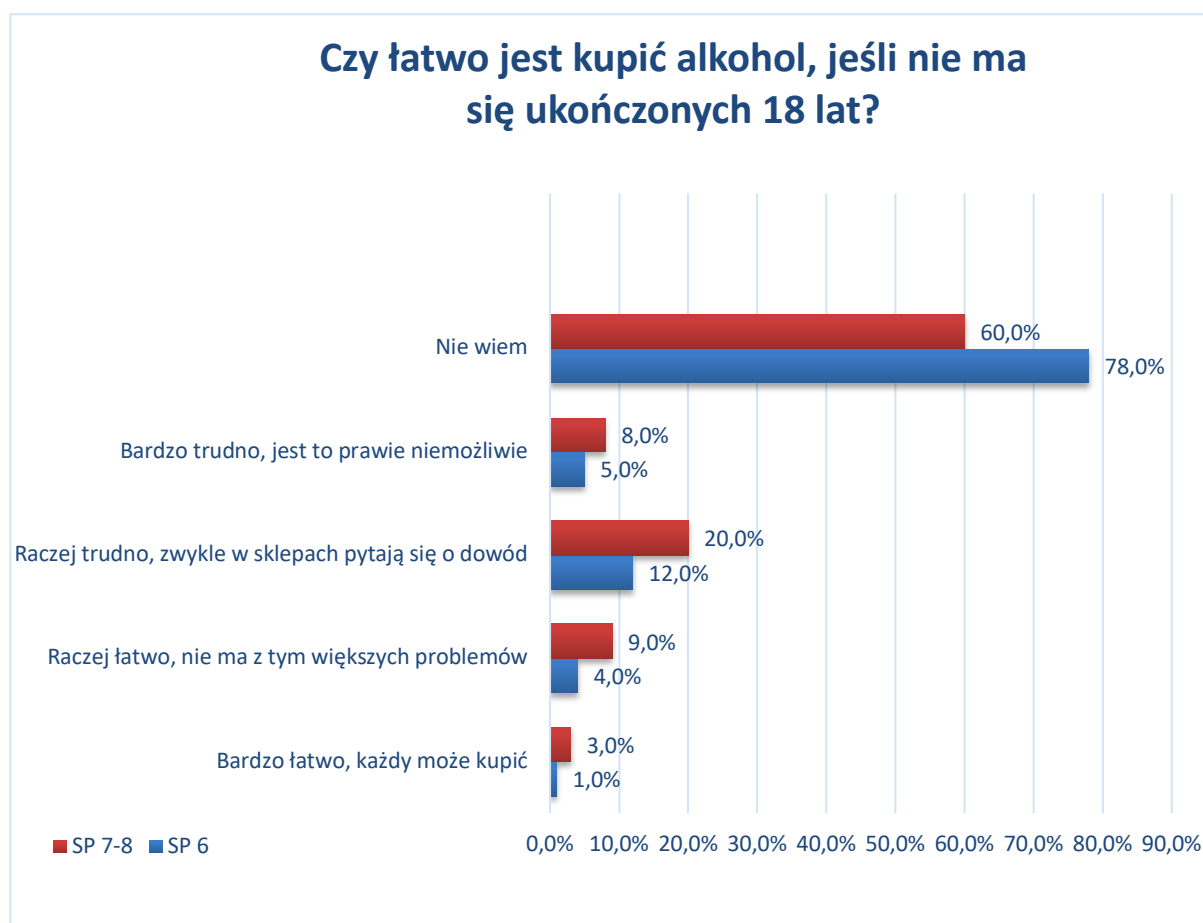
Oprócz okoliczności inicjacji ważne było także to, **jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol**. 11% uczniów klas 6 wskazało, że spróbowało alkoholu tylko raz, a 5% tylko kilka razy w życiu, 83% zadeklarowało, że to pytanie ich nie dotyczy. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia: wśród uczniów klas 7-8 odsetek uczniów, którzy spożywali alkohol kilka razy w życiu wzrósł do 18%, raz w życiu - 20%, a 54% odpowiedziało, że to pytanie ich nie dotyczy.

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie **najczęściej sięgają po piwo** (SP 6: 3%; SP 7-8: 8%) oraz **wino** (SP 7-8: 2%). 9% młodszych uczniów i 17% starszych deklaruje, że nie spożywa alkoholu regularnie.

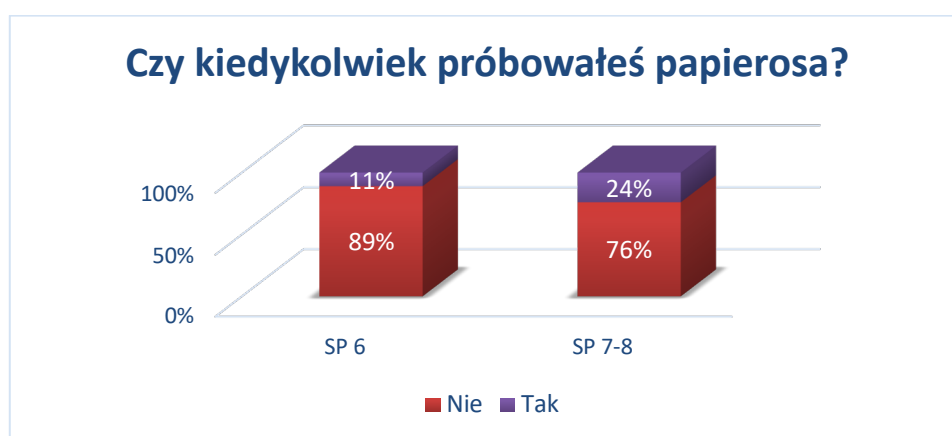
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki wskazują, że niemal 78% uczniów klas 6 oraz 60% uczniów klas 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonego 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu.** Z kolei łącznie 5% uczniów SP 6 i 12% SP 7-8 wskazuje, że jest przeciwnie, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

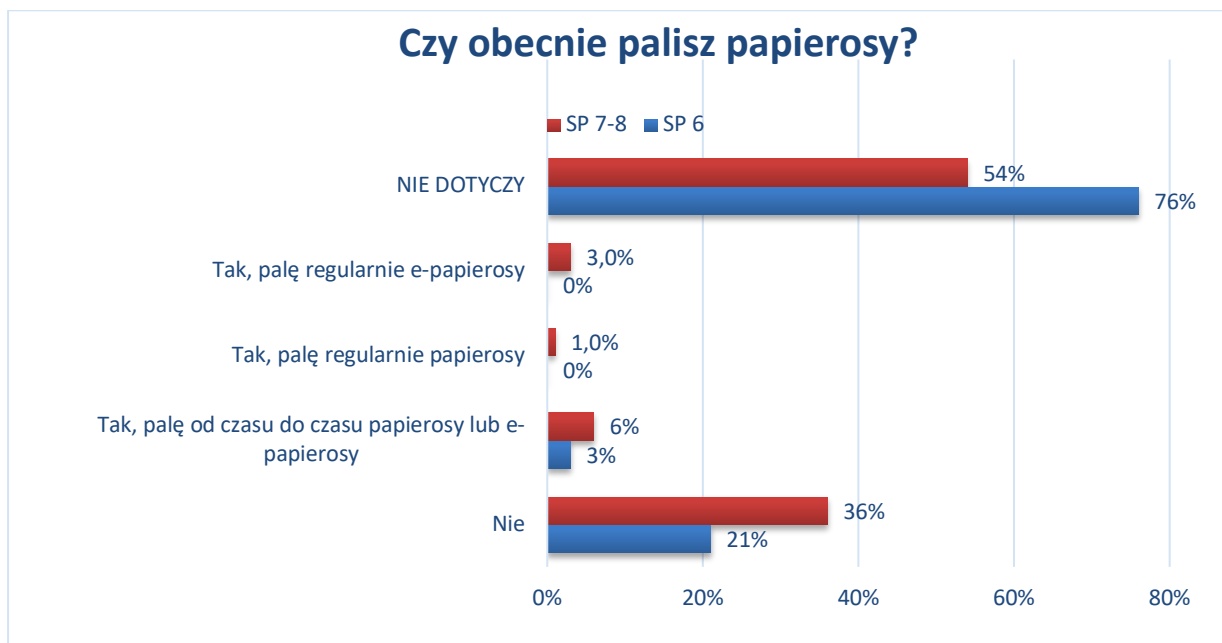
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z Miasta Zduńska Wola, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 11% uczniów klas 6 i 24% uczniów klas 7-8.**

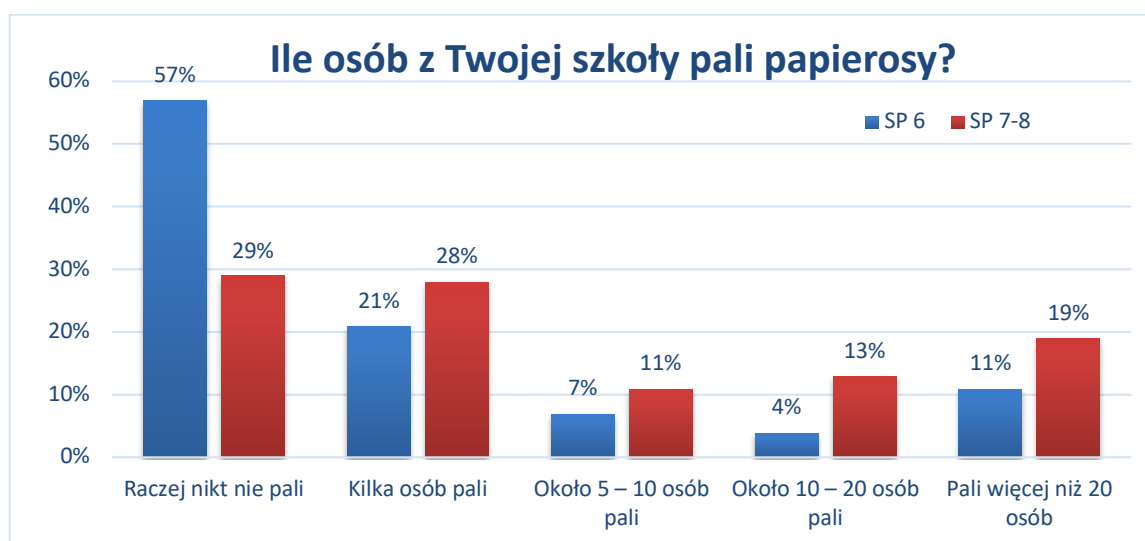
Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP6: 5%; SP 7-8: 18%). Niepokojący jest fakt, iż część uczniów pierwszego papierosa zapaliła na terenie szkoły. W większości jednak ten problem nie dotyczy (SP 6: 92%; SP 7-8: 71%).

Zdecydowana większość uczniów z Miasta Zduńska Wola, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (łącznie odpowiedzi nie i nie dotyczy: SP 6- 97%; SP 7-8: 90%). Jednakże 6% starszych uczniów deklaruje, że pali od czasu do czasu tradycyjne papierosy lub e-papierosy, a łącznie 4% robi to regularnie.

Uczniowie młodszych klas podstawowych w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 78%). Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych uczniów. Wśród uczniów klas 7-8 podobnie stwierdza już 57% uczniów, a 19% twierdzi, że zna więcej niż 20 osób, które palą papierosy.

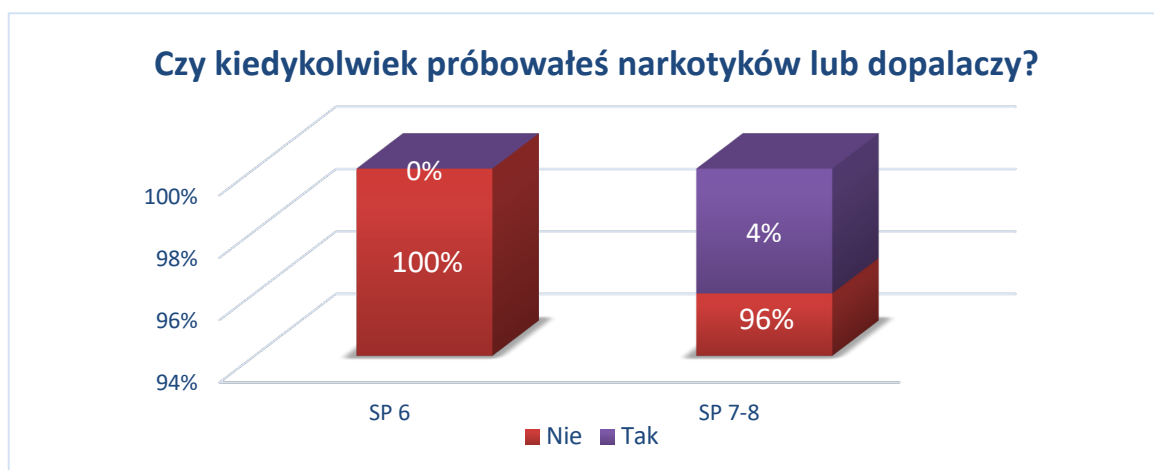

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Większość uczniów nie znało odpowiedzi na to pytanie (SP 6: 81%; SP 7-8: 60%).** Jednakże łącznie 6% uczniów SP6 i 17% SP 7-8 oceniło, że raczej łatwo lub bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Część uczniów odpowiedziała, że jest to raczej trudne, ponieważ zwykle w sklepach pytają o dowód potwierdzający wiek.

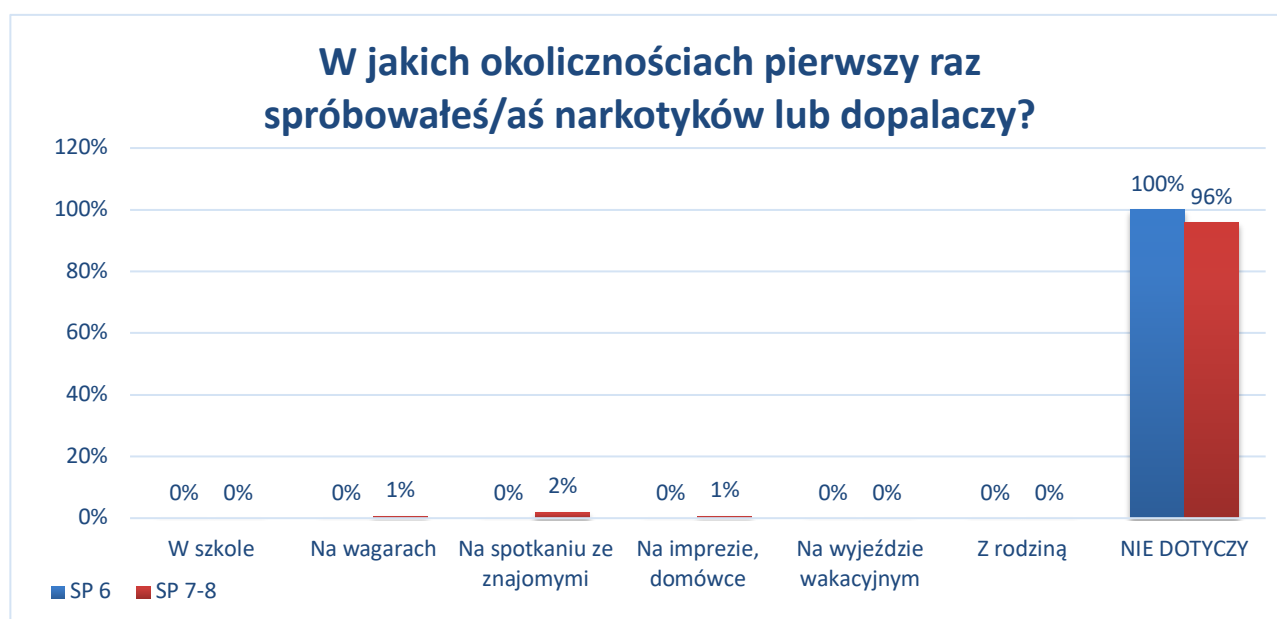

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że młodsi uczniowie nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy (SP 6: 100%). Część starszych uczniów ma już za sobą inicjację narkotykową (SP 7-8: 4%).

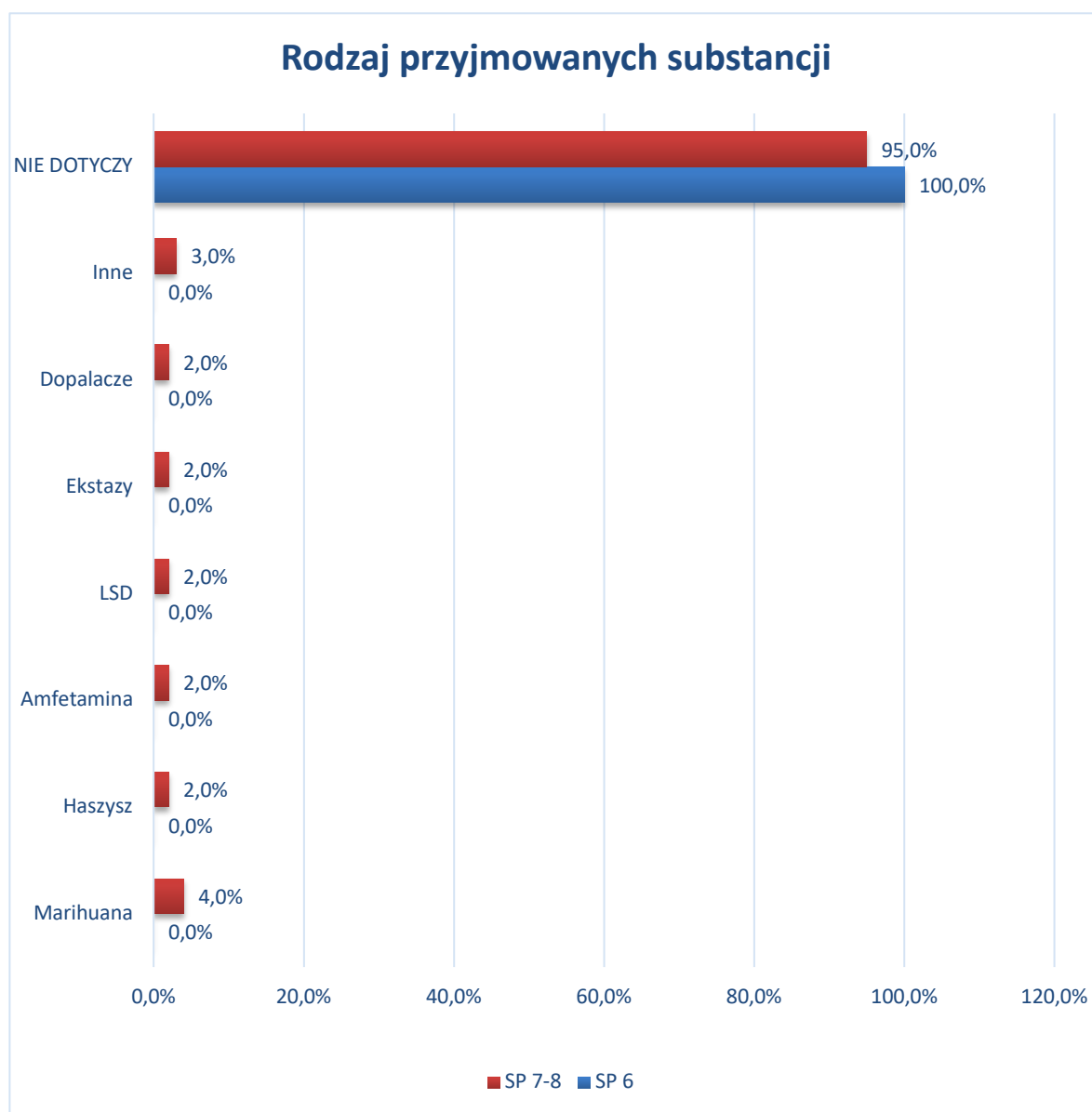

Z wypowiedzi badanych uczniów wynika, że ten problem w większości ich nie dotyczy (SP 6: 100%; SP 7-8: 96%). Jednak niepokojące jest, że część starszych uczniów miała swój pierwszy kontakt z tymi substancjami na spotkaniu ze znajomymi oraz na wagarach.

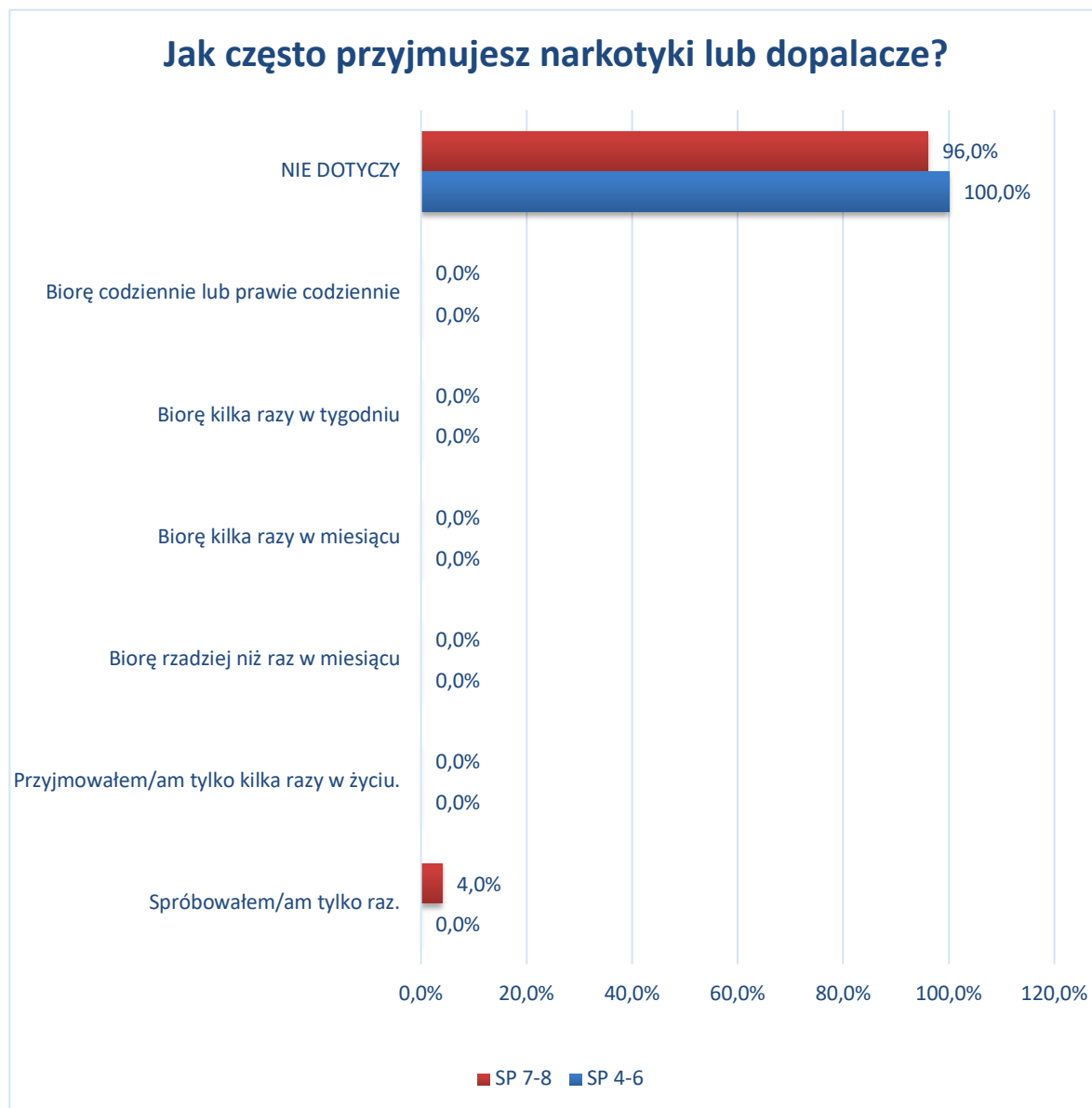
Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to ⁷ marihuana, haszysz, amfetamina.

Powyższe wartości jednak odzwierciedlają pojedyncze deklaracje uczniów, ponieważ zdecydowana większość badanych wskazała, że ten problem ich nie dotyczy.

⁷ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

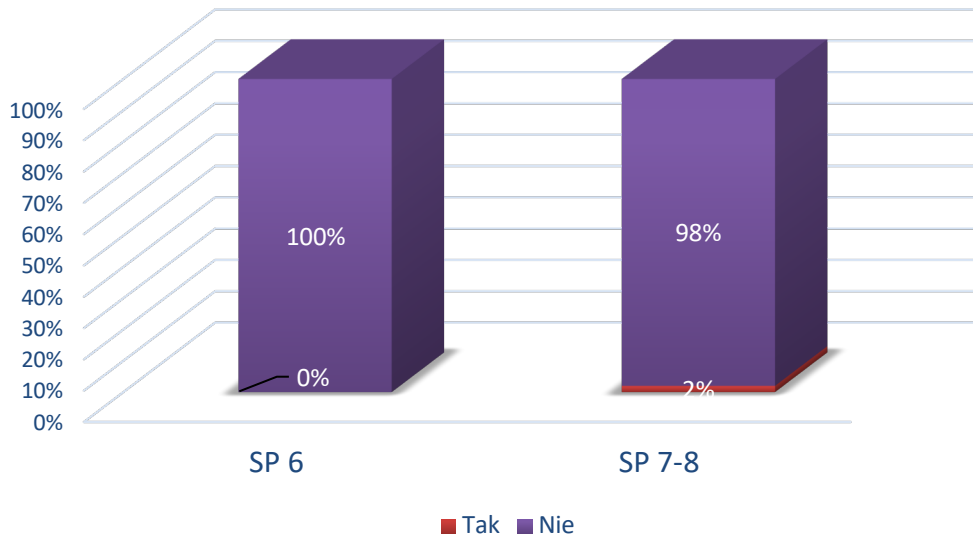
Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie deklarowali, że **ten problem ich nie dotyczy** lub spróbowali tylko raz w życiu.

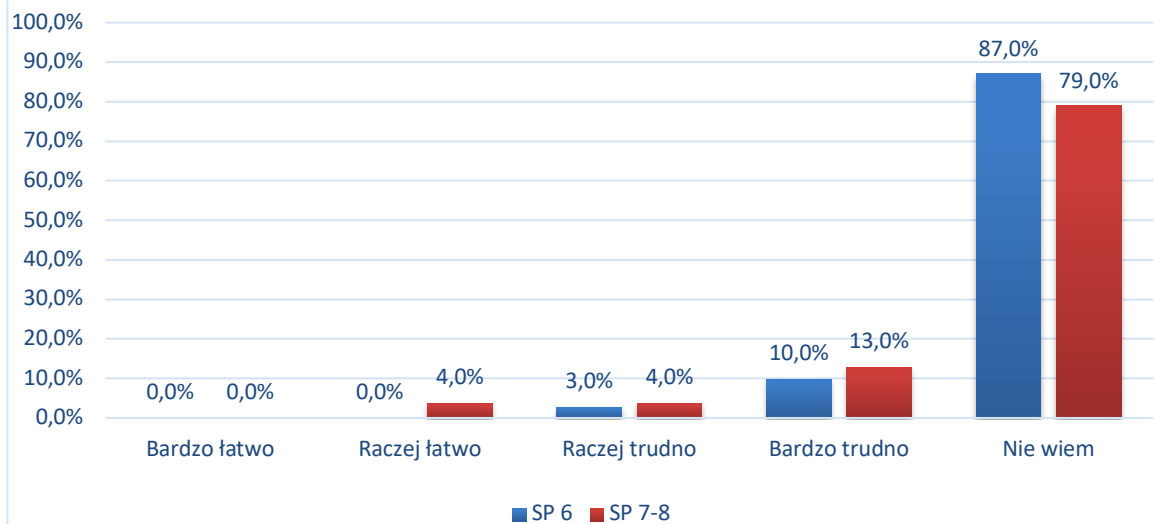
Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (SP 6: 100%; SP 7-8: 98%).**

Jednakże zauważalna część uczniów deklaruje, że zakup tych substancji jest bardzo trudny i raczej trudny (SP 6: 13%; SP 7-8: 17%).

Czy wiesz, gdzie lub u kogo można kupić narkotyki lub dopalacze?

Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 6

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zga- dzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	7%	29%	41%	23%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	1%	18%	45%	36%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	57%	19%	17%	7%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	0%	3%	36%	61%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	3%	3%	39%	55%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	3%	9%	39%	50%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	0%	3%	32%	64%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	57%	19%	18%	5%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	3%	5%	43%	48%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	3%	11%	50%	37%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zga- dzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	8%	30%	46%	16%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	4%	25%	51%	21%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	43%	27%	25%	5%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	1%	7%	50%	42%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	2%	7%	45%	45%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	1%	9%	44%	46%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	1%	6%	41%	53%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	48%	23%	21%	7%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	2%	9%	47%	43%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	6%	18%	52%	24%

PRZEMOC W SZKOLE

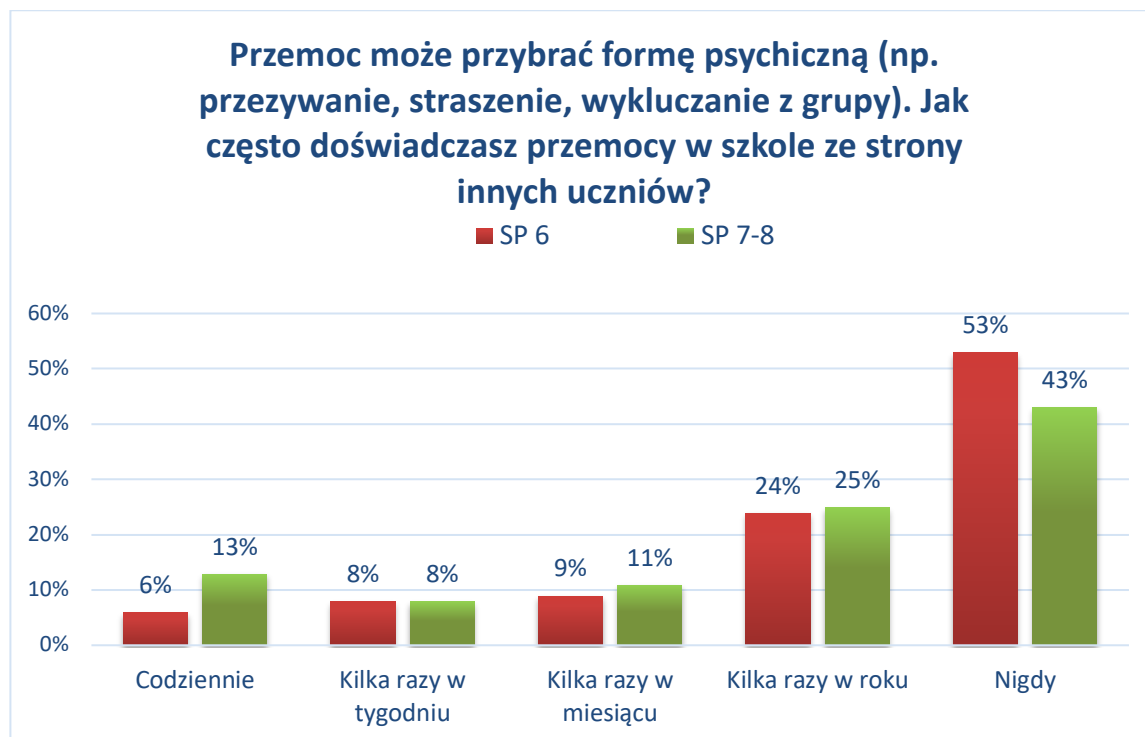
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Mieście Zduńska Wola pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

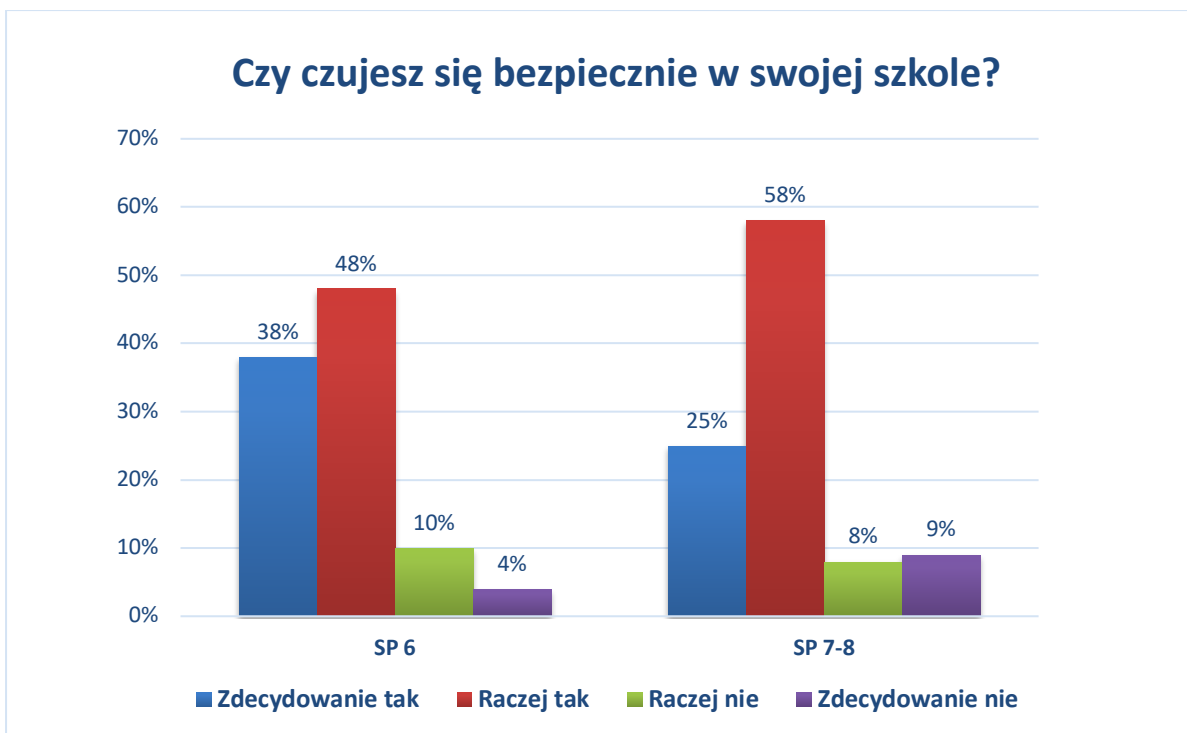
Uczniowie odpowiadali, że są ofiarami przemocy fizycznej ze strony innych uczniów kilka razy w roku (SP 6: 15%; SP 7-8: 18%), kilka razy w miesiącu (SP 6: 8%; SP 7-8: 6%), kilka razy w tygodniu (SP 6: 6%; SP 7-8: 7%) oraz **nawet codziennie (SP 6: 4%; SP 7-8: 7%)**.

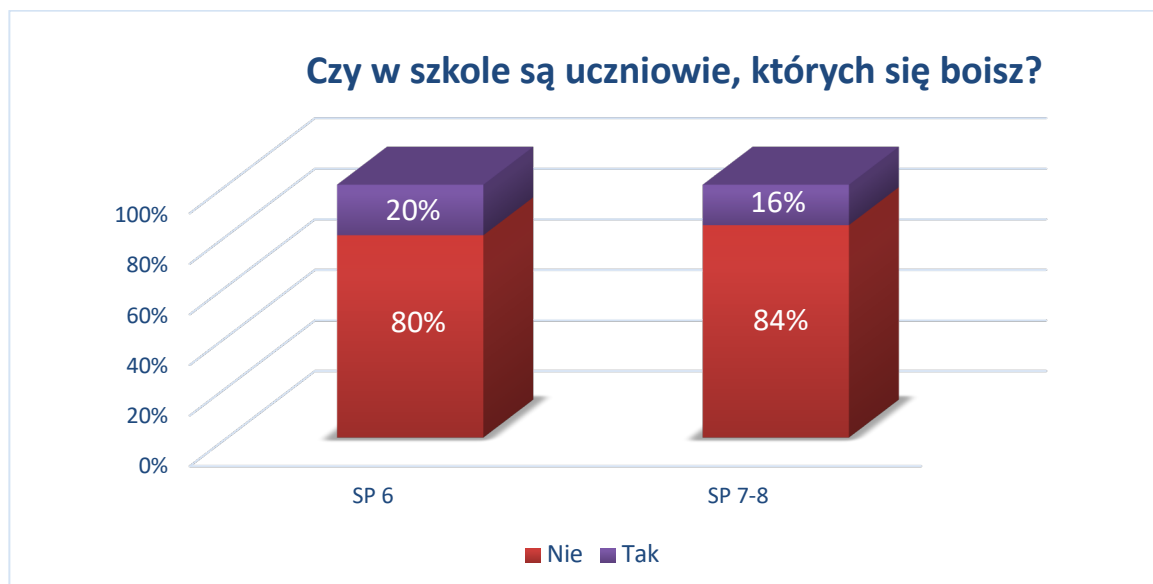
Również odpowiedzi dotyczące przemocy psychicznej, najczęściej pojawiają się kilka razy w roku (SP 6: 24%; SP 7-8: 25%) kilka razy w miesiącu (SP 6: 9%; SP 7-8: 11%), kilka razy w tygodniu (SP 6: 8%; SP 7-8: 8%) oraz **nawet codziennie (SP 6: 6%; SP 7-8: 13%)**. **Zauważalny jest większy odsetek uczniów doświadczających przemocy psychicznej.**

W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało **większość uczniów czuje się w swojej szkole bezpiecznie (SP 6: 86%; SP 7-8: 83%)**. **Zauważalny odsetek uczniów zdecydowanie nie czuje się w swojej szkole bezpiecznie (SP 6: 4%; SP 7-8: 9%)**.

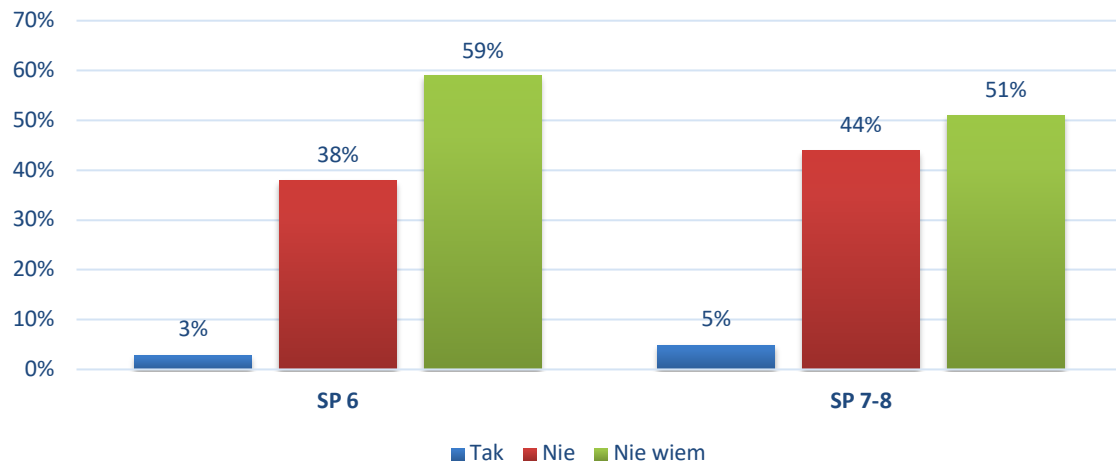

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **20% uczniów klas młodszych i 16% uczniów klas starszych przyznało, że czują się w swojej szkole niezupełnie bezpiecznie, ponieważ są uczniowie, których się boją.**

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” uczniów, ale ma on znaczenie marginalne – przyznaje to 3% uczniów SP 6 i 5% SP 7-8.**

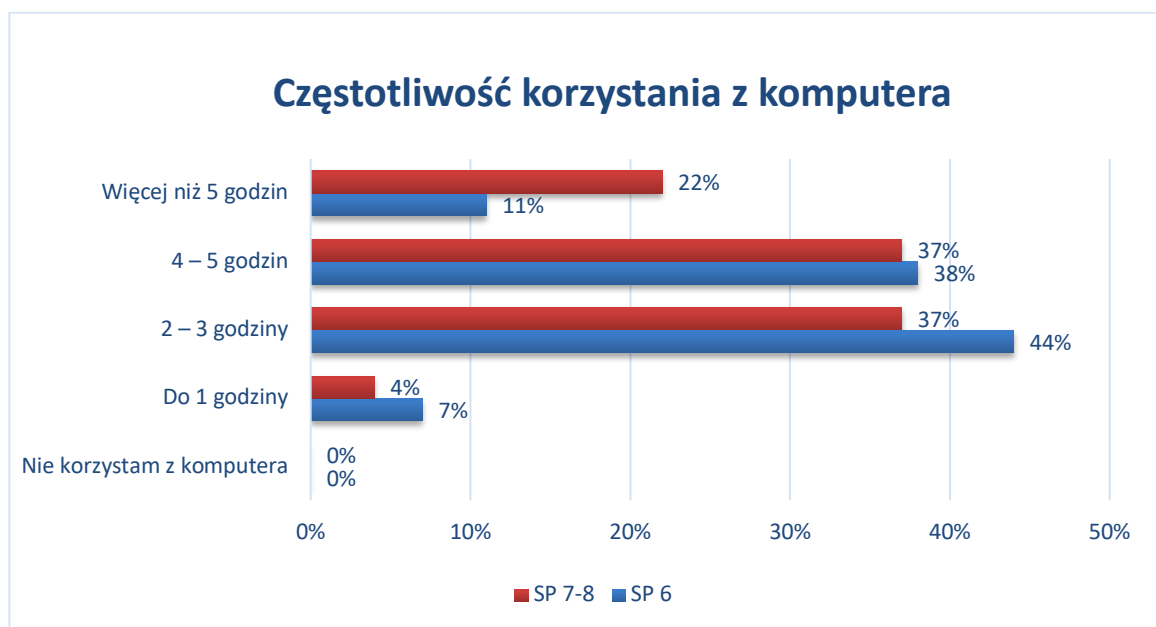
Czy w szkole jest zwyczaj prześladowania najmłodszych uczniów (tzw. „kocenie”, „chrzest” lub „fala”)?

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)⁸.

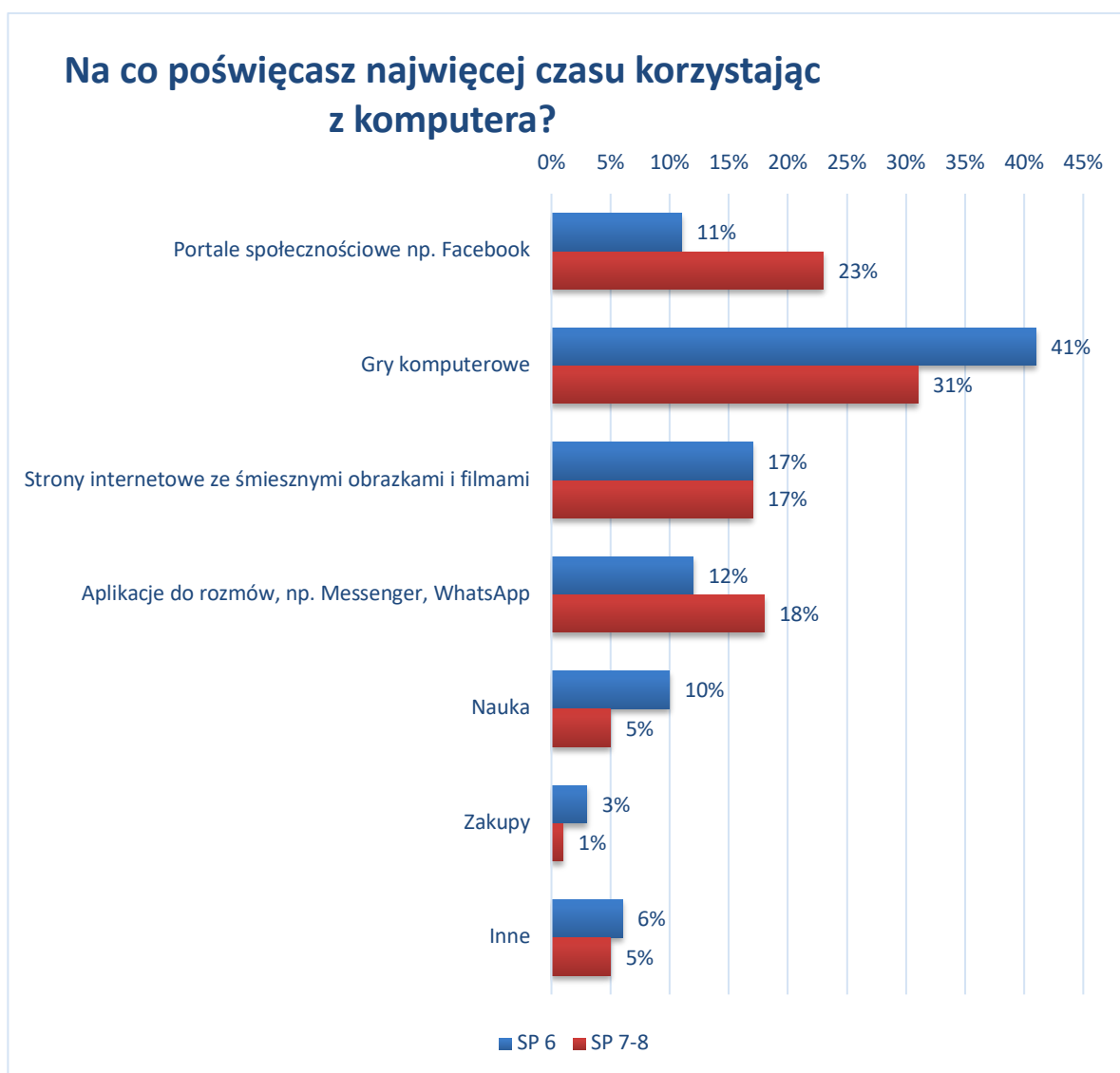
Wraz z wiekiem wzrasta dzienna liczba godzin przeznaczonych na korzystanie z komputera. Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 6: 44%; SP 7-8: 37%). Jednakże część uczniów deklaruje również spędzanie czasu przed komputerem powyżej 4 godzin (łącznie 49% SP 6 i 59% SP 7-8). W praktyce może to oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu.

⁸ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas.

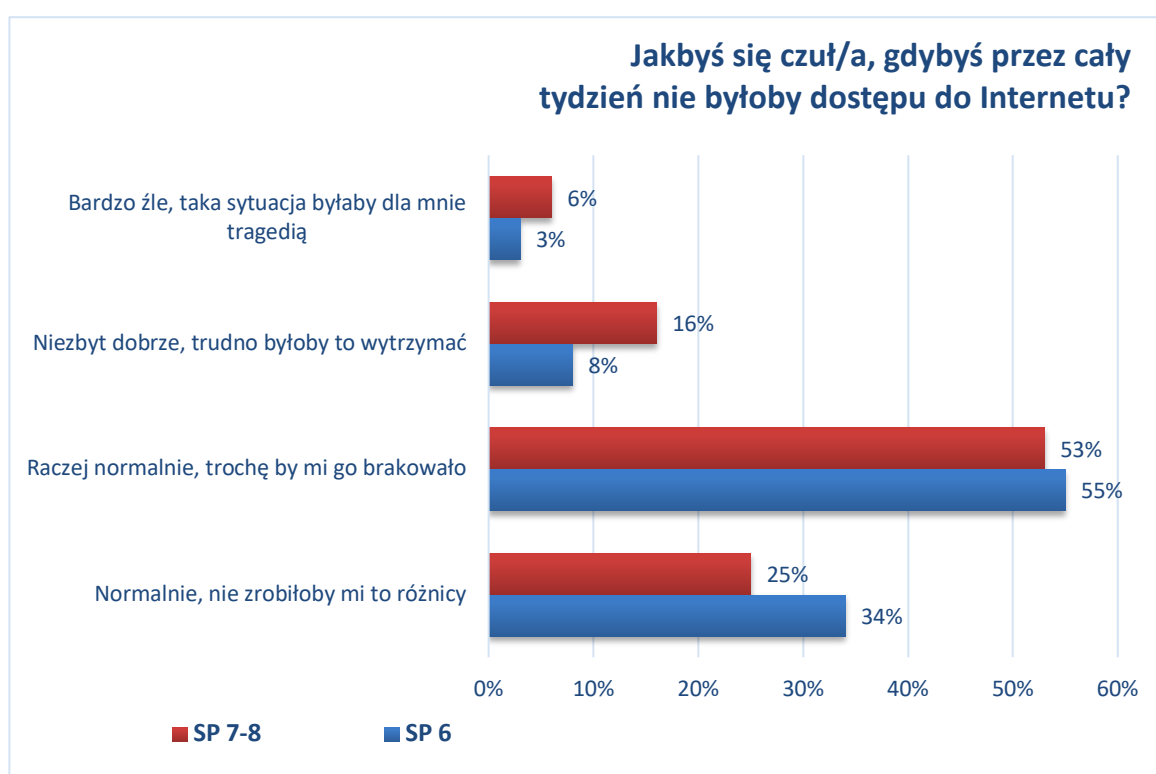
Najbardziej popularnymi formami okazują się gry komputerowe (SP 6: 41%; SP 7-8: 31%), portale społecznościowe (SP 6: 11%; SP 7-8: 23%), strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmikami (SP 6: 17%; SP 7-8: 17%) oraz aplikacje do rozmów (SP 6: 12%; SP 7-8: 18%).

Łącznie 34% uczniów klas 6 oraz 25% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub wpływ ten byłby nie-

wielki. Aczkolwiek, **spora część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu** (SP 6: 55%; SP 7-8: 53%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie (SP 6: 11%; SP 7-8: 22%).

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w Zduńskiej Woli nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

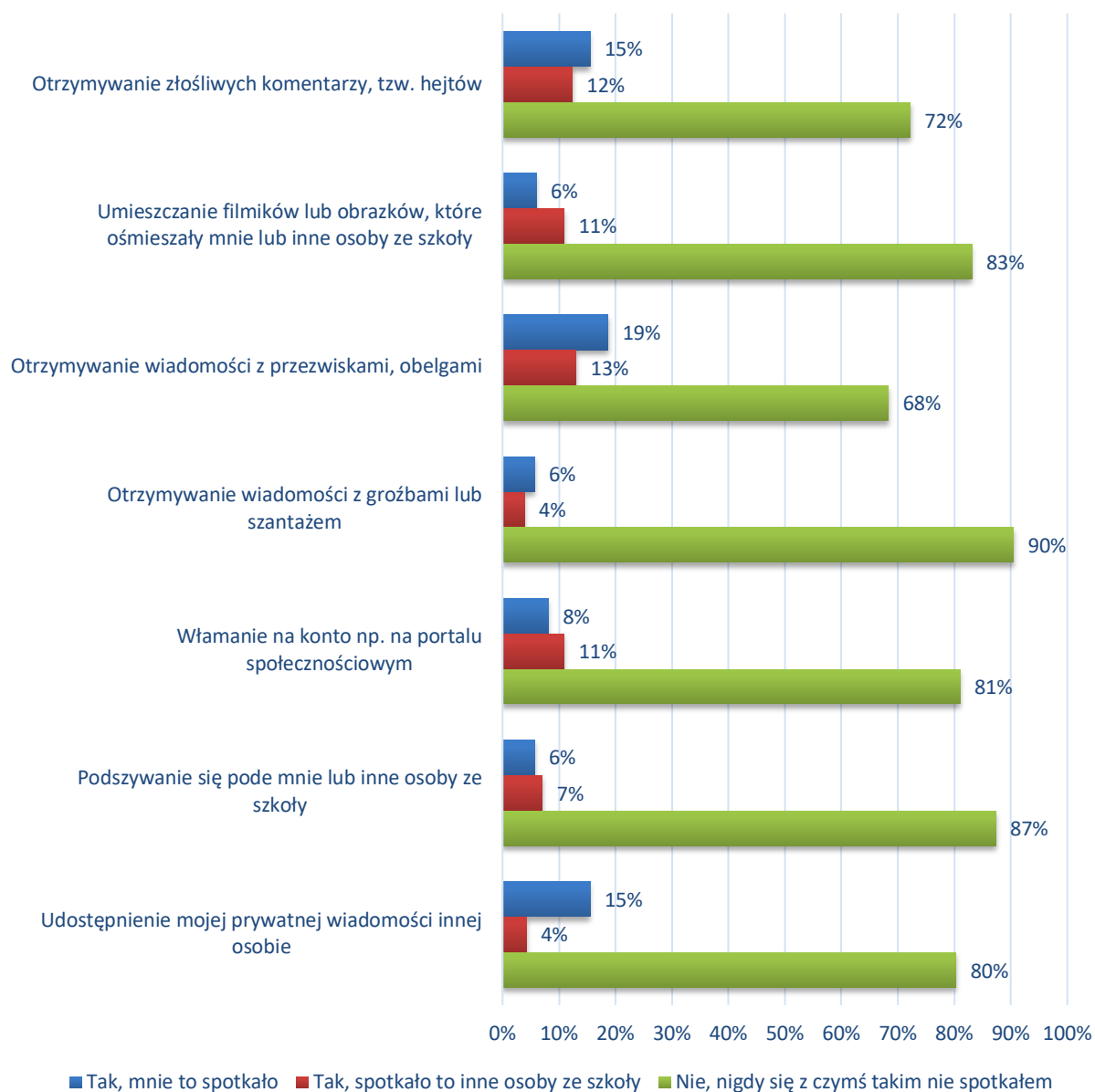

15% uczniów SP 6 i 27% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

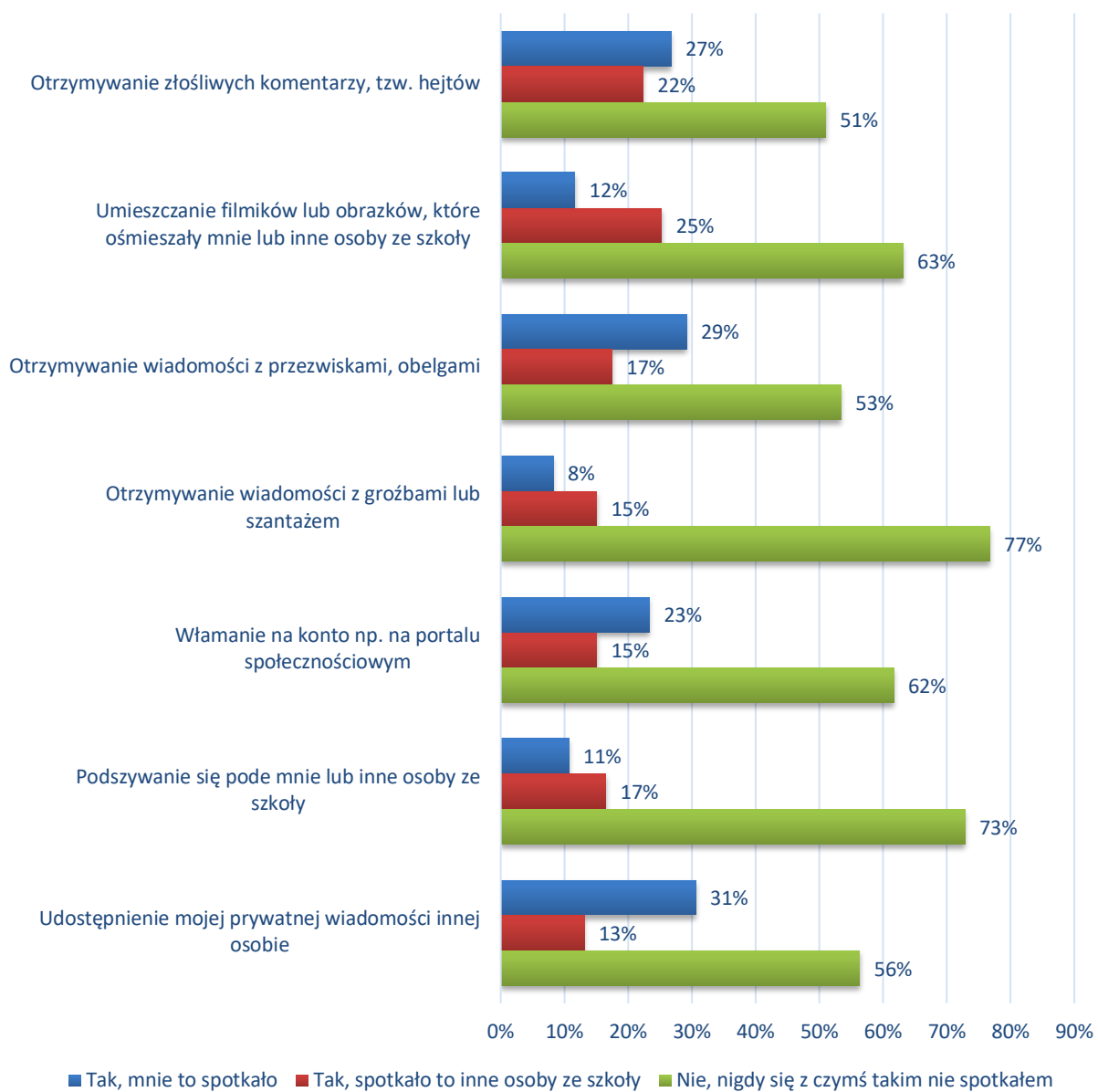
Młodzi ludzie doświadczyli również otrzymywania wiadomości z przezwiskami (SP 6: 19%; SP 7-8: 29%), udostępnienia prywatnej wiadomości osobom trzecim (SP 6: 15%; SP 7-8: 31%) oraz włamania na konto np. na portalu społecznościowym (SP 6: 8%; SP 7-8: 23%),

Należy zwrócić uwagę na prowadzenie szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą: SP 6

Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8

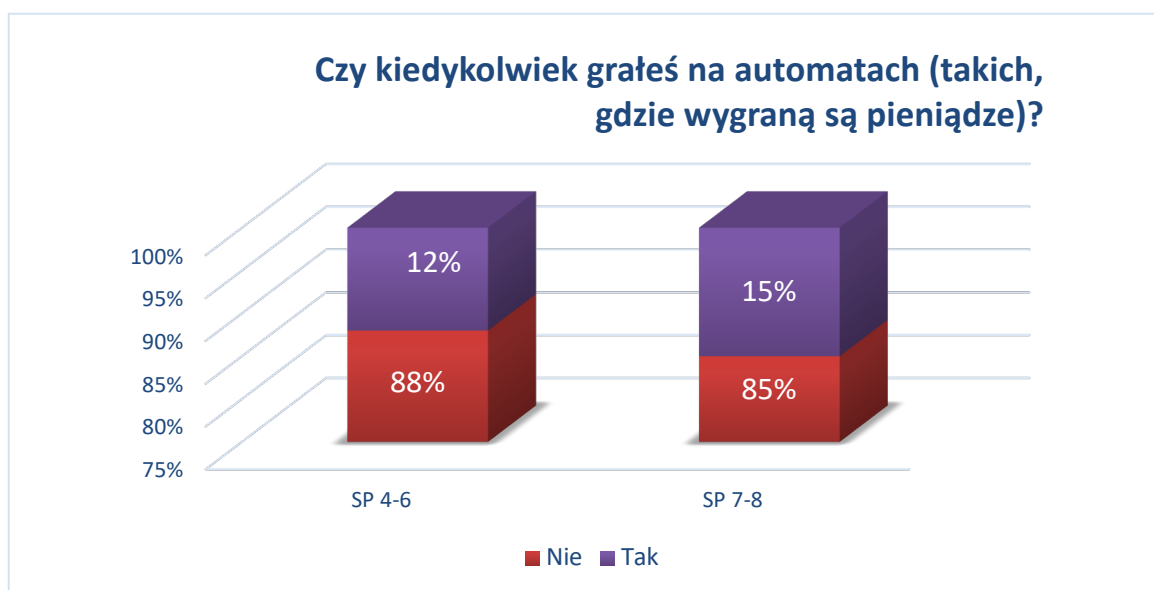

HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)⁹. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹⁰. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹¹.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców Miasta Zduńska Wola.

Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki”, jaką jest gra na automatach (SP 6: 88%; SP 7-8: 85%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest zauważalny.

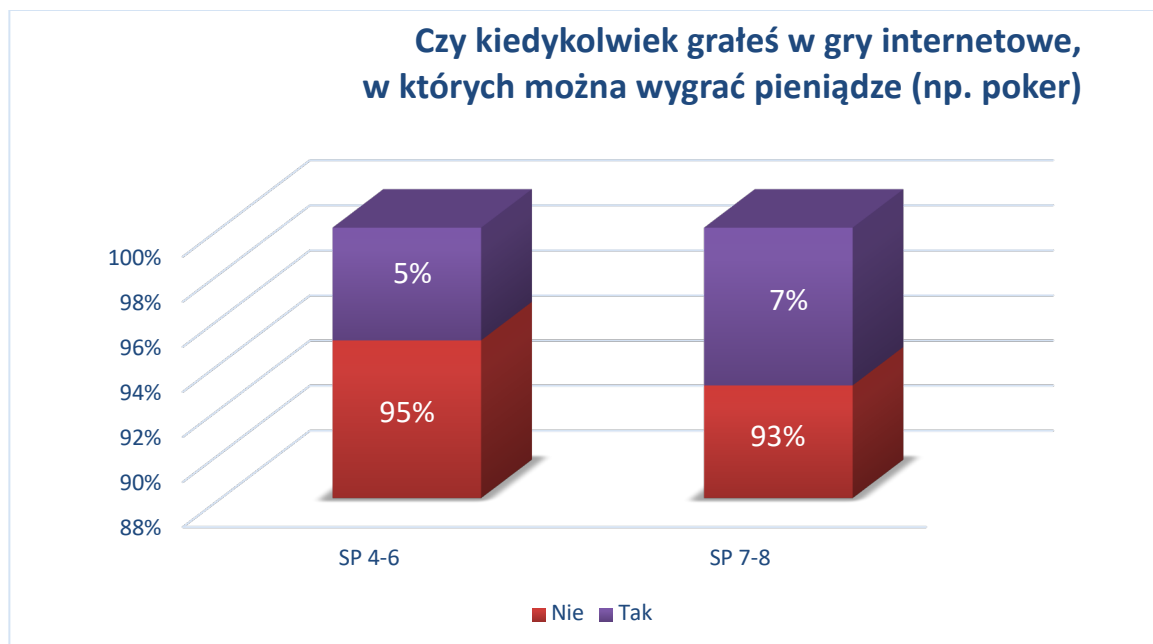

⁹ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹⁰ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹¹ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

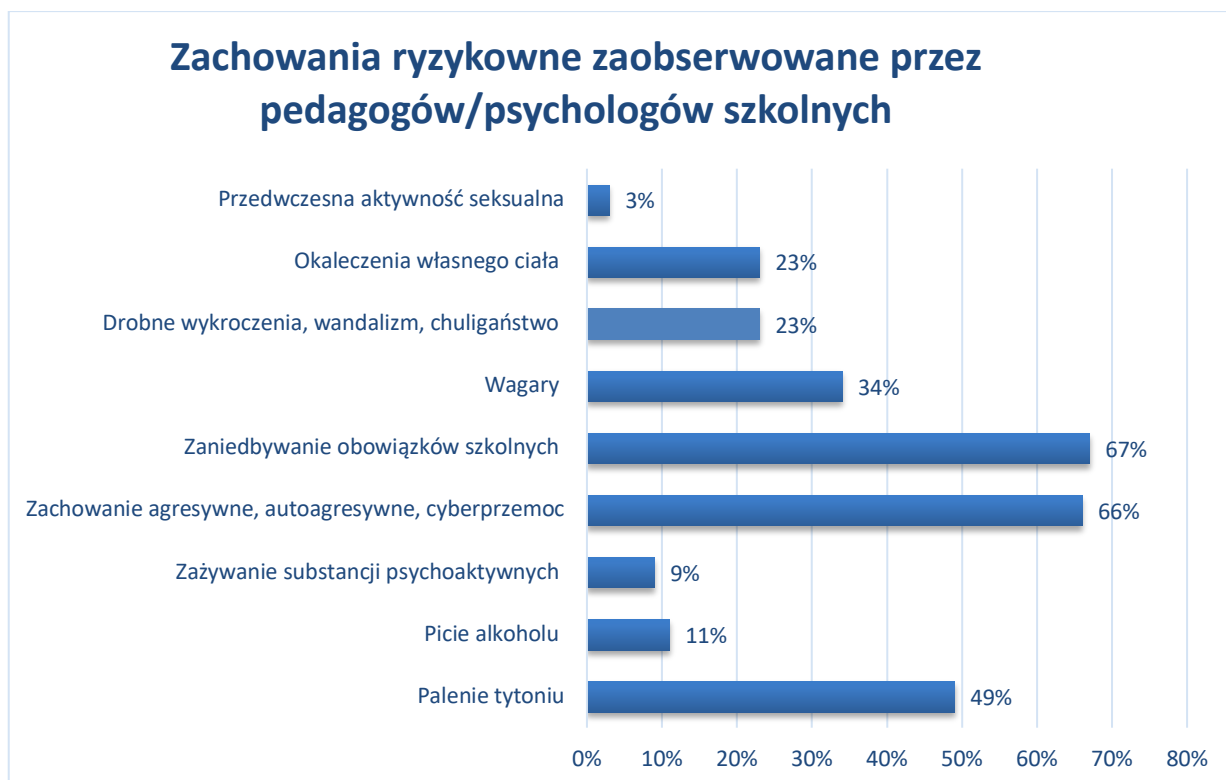
W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród uczniów szkół Miasta Zduńska Wola. 95% młodszych i 93% starszych uczniów nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki.

ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU SZKOLNYM ZDANIEM PEDAGOGÓW/PSYCHOLOGÓW SZKOLNYCH

O wyrażenie swojego zdania dotyczącego zachowań ryzykowanych podejmowanych przez dzieci i młodzież, poprosiliśmy pedagogów/psychologów szkół z Miasta Zduńska Wola. Są to niejako „osoby pierwszego kontaktu” w środowisku szkolnym, które mogą zainterweniować i pomóc swoim podopiecznym w trudnych sytuacjach. Odpowiedzieli oni na kilka pytań dotyczących problemów, które zauważają w szkole, w której pracują.

W pierwszym pytaniu ankietowani określali jakie zachowania ryzykowne zaobserwowali w swoich placówkach. Najczęstszym okazuje się zaniedbywanie obowiązków szkolnych (67%), następnie: zachowania agresywne (66%), palenie tytoniu (49%), wagarowanie (34%).

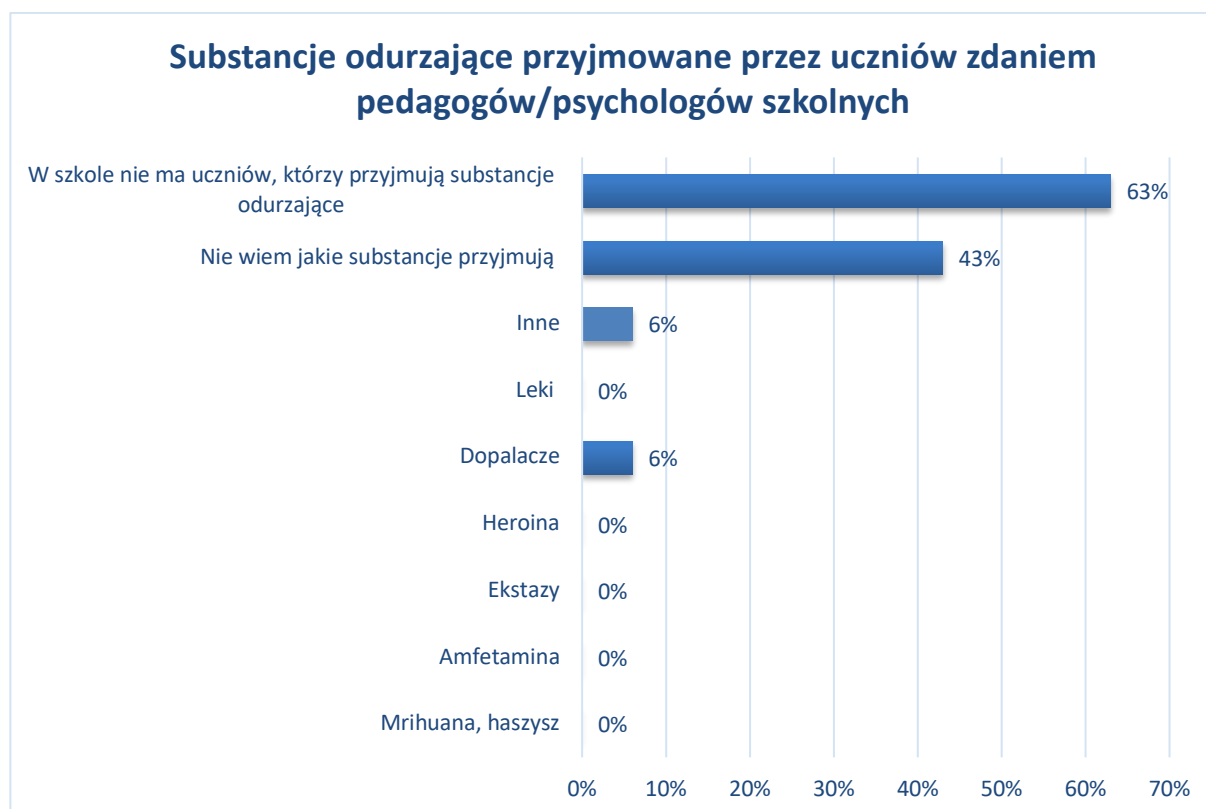
W kolejnym pytaniu poprosiliśmy ankietowanych pedagogów/psychologów szkolnych o ocenę częstości występowania poszczególnych problemów w środowisku dzieci i młodzieży. Zdaniem 23% respondentów palenie tytoniu **praktycznie nie występuje** w ich szkołach, podobnie w przypadku: picia alkoholu (60%); zażywania substancji psychoaktywnych (77%); wagarowania (21%); wykroczeń i wandalizmu (49%) czy przedwczesnej aktywności seksualnej (97%). Z kolei **bardzo często występującymi problemami** są: zachowania agresywne (46%) i zaniedbywanie obowiązków szkolnych (63%).

W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowy rozkład odpowiedzi.

**Ocena częstości występowania problemów w środowisku dzieci i młodzieży
wg pedagogów/psychologów szkolnych**

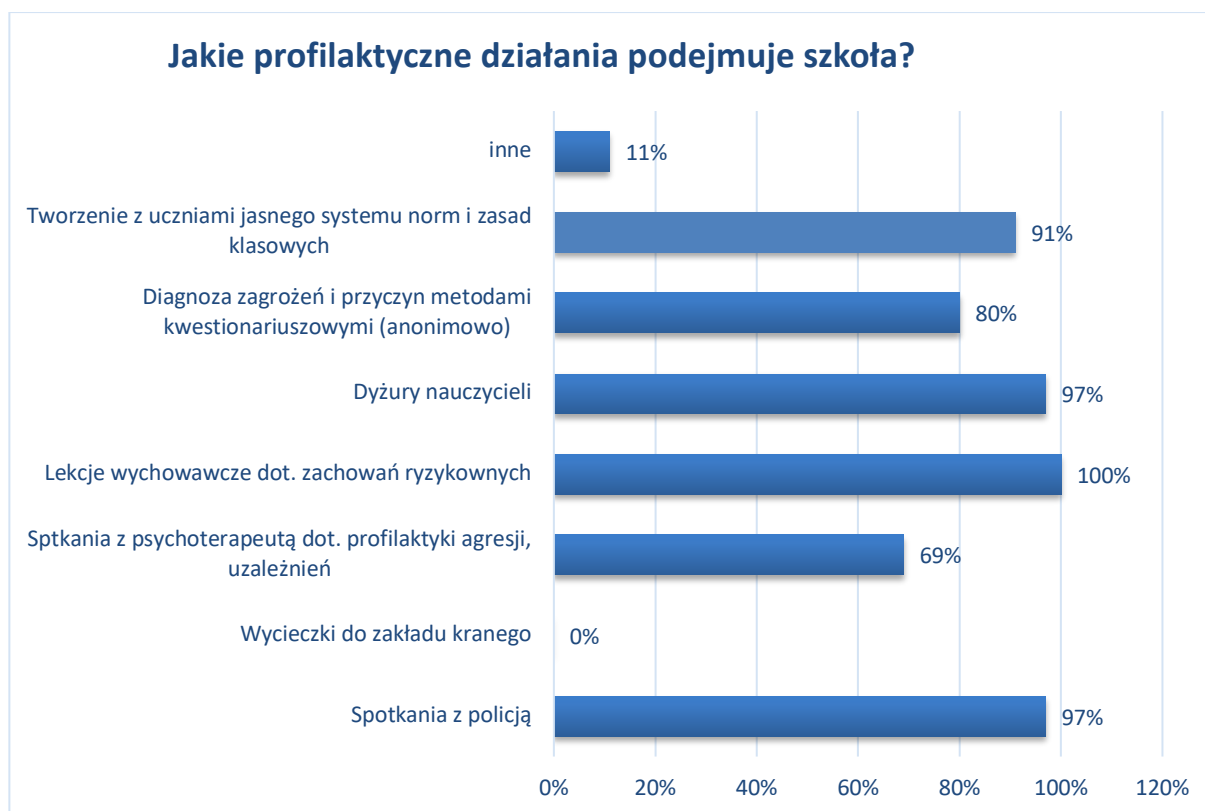
<i>Problem</i>	<i>Bardzo często</i>	<i>Często</i>	<i>Rzadko</i>	<i>Praktycznie nie występuje</i>
Palenie tytoniu	9%	29%	40%	23%
Picie alkoholu	3%	6%	31%	60%
Zażywanie substancji psychoaktywnych	0%	0%	23%	77%
Zachowanie agresywne, autoagresywne, cyberprzemoc	6%	40%	43%	11%
Zaniedbywanie obowiązków szkolnych	9%	54%	31%	6%
Wagary	3%	17%	51%	29%
Drobne wykroczenia, wandalizm, chuligaństwo	0%	3%	49%	49%
Okaleczenia własnego ciała	0%	9%	37%	54%
Przedwczesna aktywność seksualna i jej konsekwencje (ciąża nastolatek, HIV/AIDS i inne choroby przenoszone drogą płciową)	0%	0%	3%	97%

Poprosiliśmy również ankietowanych w tej części o określenie jakie substancje odurzające są przyjmowane przez uczniów z ich szkół. **Zdaniem 63%** pedagogów/psychologów w ich placówkach **nie ma uczniów, którzy przyjmują substancje odurzające**. Przeciwnego zdania jest 12% i wskazało na dopalacze i napoje energetyczne.

Ważną kwestią było również poznanie działań profilaktycznych podejmowanych przez szkoły. **100%** badanych pedagogów/psychologów przyznało, że w ich szkołach przeprowadza się lekcje wychowawcze dotyczące zachowań ryzykownych; w 97% spotkania z policją i dyżury nauczycieli. Oprócz widocznych na poniższym wykresie działań profilaktycznych respondenci wymieniali: spotkania z kuratorem sądowym, współpracę z poradnią psychologiczno – pedagogiczną, realizację programów profilaktycznych przez pedagoga szkolnego, pogadanki.

W przypadku zaobserwowania w szkole zachowań ryzykownych podejmowane są działania profilaktyczne zaprezentowane na poniższym wykresie.

Poprosiliśmy respondentów, aby ocenili skuteczność podejmowanych przez szkoły działań profilaktycznych. Jak się okazuje, wszystkie z zaproponowanych rozwiązań przynoszą oczekiwane skutki.

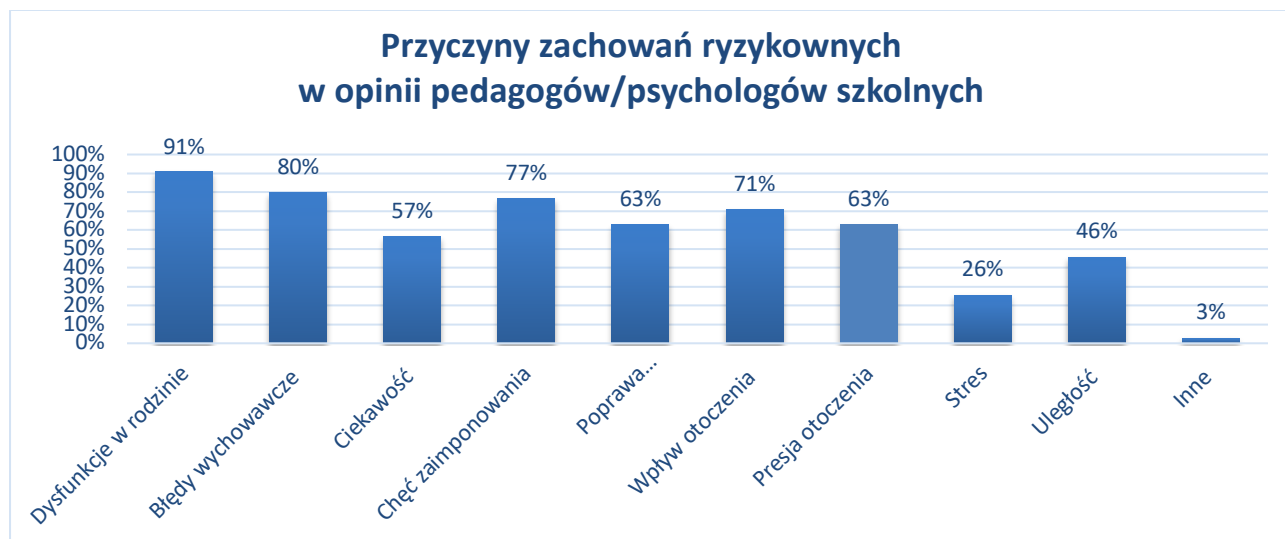

Ocena skuteczności podejmowanych działań wg pedagogów/psychologów szkolnych

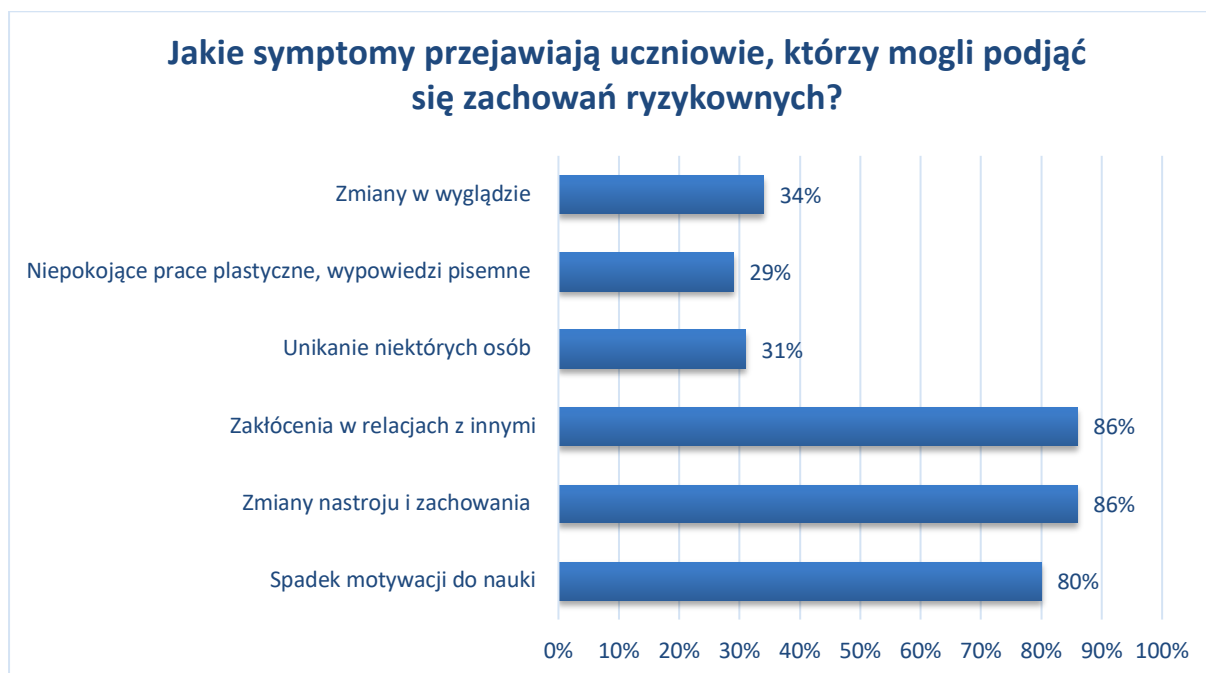
Działanie:	Skuteczny	Średnio skuteczny	Mało skuteczny	Nieskuteczny
Wdrażanie programu profilaktyki	54%	40%	6%	0%
Rozmowy wychowawcze indywidualne	74%	26%	0%	0%
Rozmowy wychowawcze z całą klasą	51%	40%	9%	0%
Powiadomienie rodziców i wzajemna współpraca	63%	34%	3%	0%
Motywowanie do zmiany	51%	40%	9%	0%
Wspieranie zmian w zachowaniu	66%	29%	6%	0%
Powiadamianie odpowiednich służb przez nauczycieli, dyrekcję	60%	34%	6%	0%

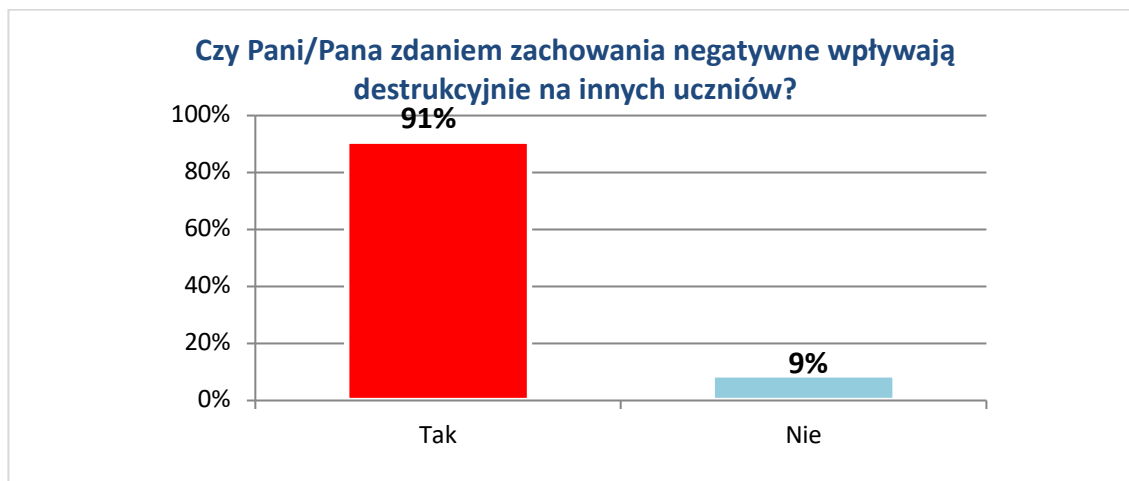
Szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów dotyczących przyczyn zachowań ryzykownych ich wychowanków zaprezentowano na poniższym wykresie. Ankietowani mogli wskazać na więcej niż jedną przyczynę.

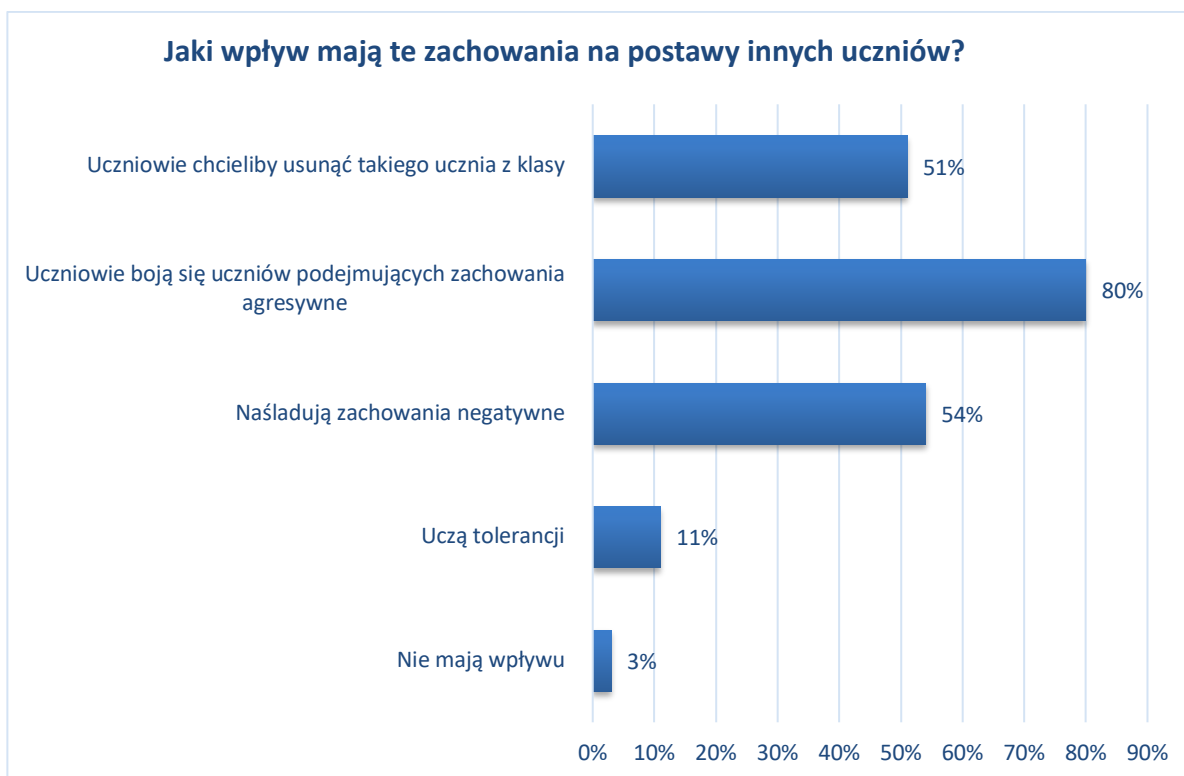
Obserwacja codziennego funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym pozwala zauważyć szereg symptomów, które przejawiają uczniowie podejmujący zachowania ryzykowne. Najczęściej obserwowane są: zmiany nastroju i zachowania, zmiany w relacjach z innymi, spadek motywacji do nauki.

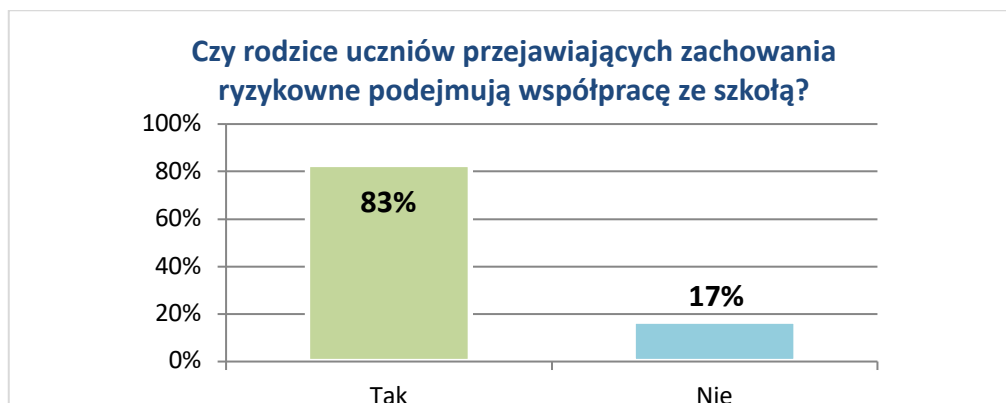
Ankietowani psychologowie/pedagodzy szkolni są w 91% zgodni w kwestii destrukcyjnego wpływu zachowań ryzykownych niektórych uczniów na ich rówieśników.

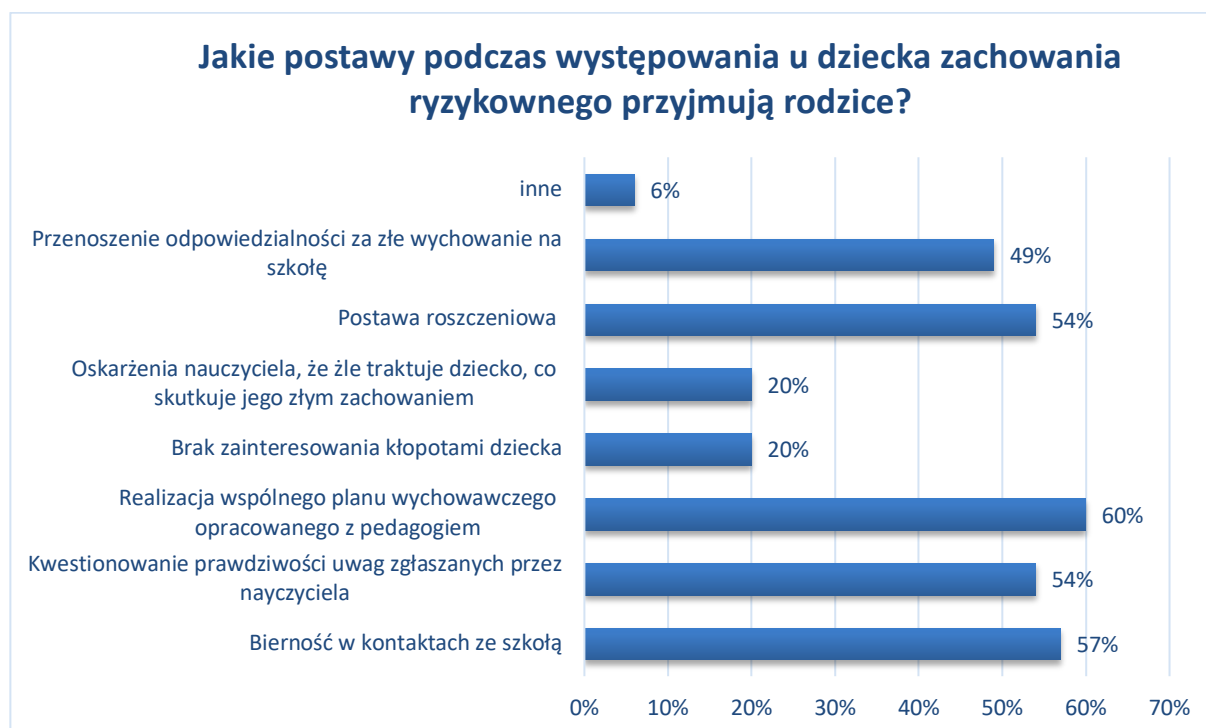
Zachowania ryzykowne podejmowane przez niektórych uczniów przejawiają swój wpływ w stosunku do innych uczniów. Zdaniem ankietowanych uczniowie w 80% boją się kolegów przejawiających zachowania agresywne oraz naśladują też te zachowania(54%). Dochodzi także do sytuacji, kiedy uczniowie chcą „problematicznego” kolegę usunąć z klasy.

Bardzo istotnym czynnikiem jest współpraca szkoły z rodzicami, a zwłaszcza ucznia wykazującego zachowania ryzykowne. Zdaniem badanych psychologów/pedagogów ze szkół w Mieście Zduńska Wola, rodzice uczniów przejawiających zachowania ryzykowne w większości podejmują współpracę ze szkołą.

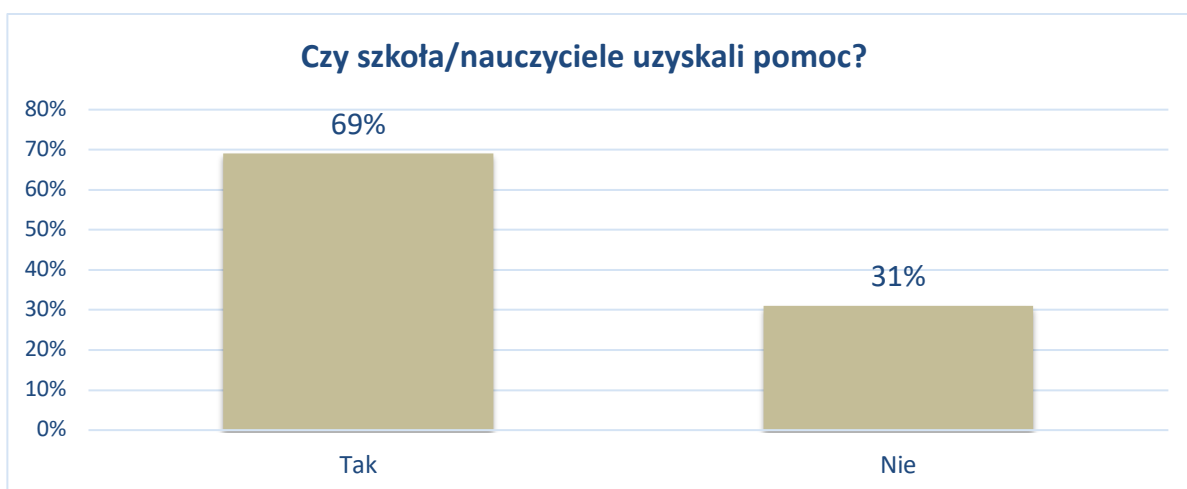
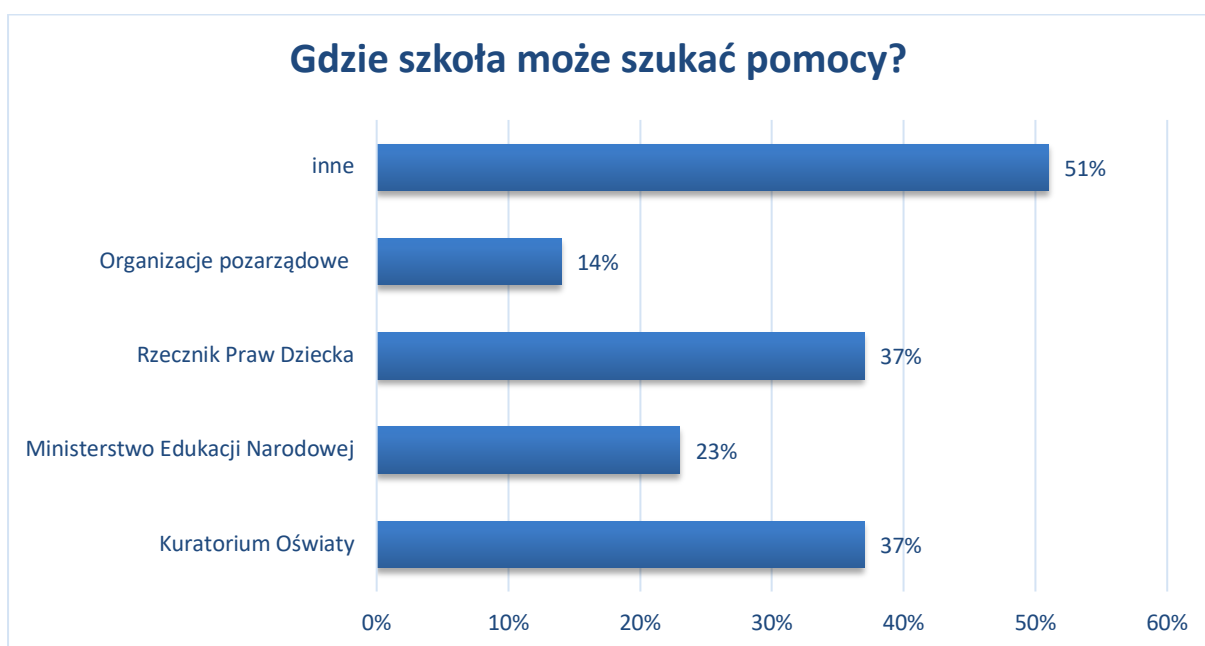

Na poniższym wykresie przedstawiono postawy względem szkoły, jakie przyjmują rodzice w sytuacji, kiedy ich dzieci przejawiają zachowania ryzykowne. Większość rodziców podejmuje współpracę i wspólnie z placówką realizuje plan wychowawczy opracowany wspólnie z pedagogiem. Niestety spora część ankietowanych wskazuje na postawy rodziców upatrujących się przyczyn zachowań ryzykownych w szkole.

W przypadku, kiedy w szkole obserwuje się zachowania ryzykowne wśród młodzieży warto pamiętać, że placówka może zgłosić się po wsparcie do różnych instytucji. Pedagodzy/psycholodzy ze szkół Miasta Zduńska Wola wskazują na następujące instytucje, gdzie najczęściej szukali wsparcia: Policja, MGOPS, PCPR, Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna (51%), Rzecznik Praw Dziecka, Kuratorium Oświaty (37%),

69% ankietowanych uważa, że te instytucje udzieliły niezbędnej pomocy. Zwrócono jednak uwagę, że często wydłużony jest termin oczekiwania na spotkanie, a zaistniały problem czy sytuację trzeba rozwiązywać „tu i teraz”.

WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADA- NIA UCZNIÓW MIASTA ZDUŃSKA WOLA Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNO- POLSKIEJ Z 2019 ROKU

METODOLOGIA

W niniejszym rozdziale zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego w Mieście Zduńska Wola z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandaryzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2019 roku objęło 5903 uczniów.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2020 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2019. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj.:

- uczniowie klas starszych szkół podstawowych z terenu Miasta Zduńska Wola i z próby ogólnopolskiej.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2019.

GRUPA BADANA

Badaniami objęto uczniów klas starszych szkół podstawowych.

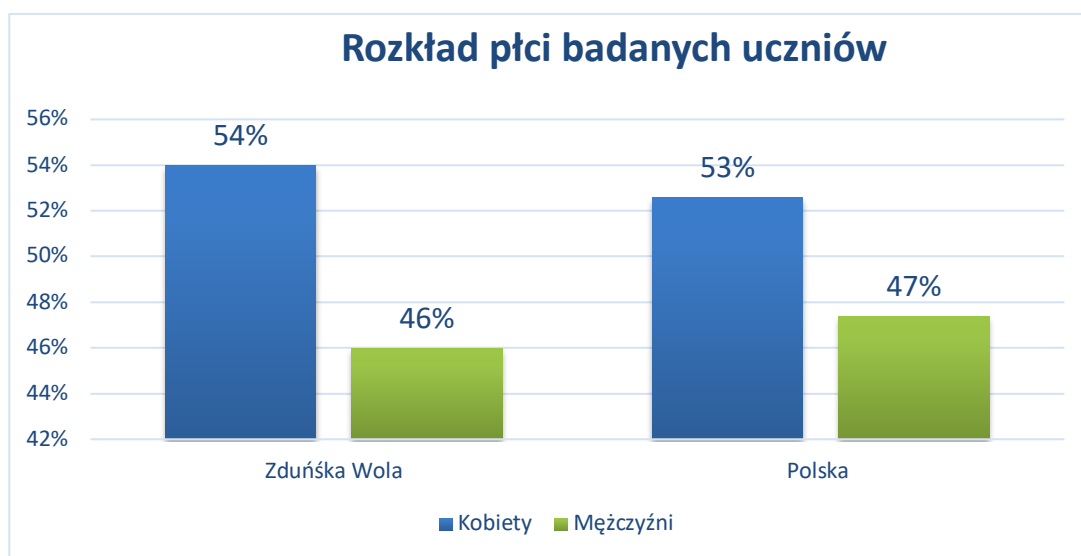
Liczebność grup badanych

Uczniowie Miasta Zduńska Wola

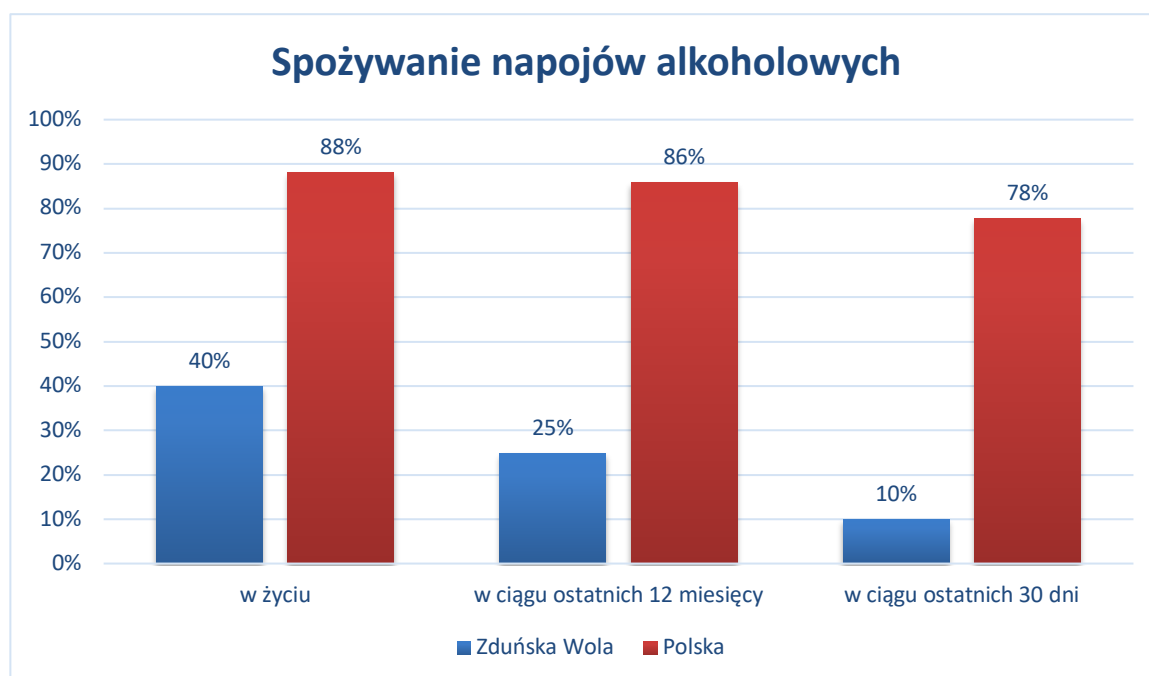
174

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych. Zawarto na nim rozkład płci osób badanych w ramach ESPAD-u oraz uczniów z Miasta Zduńska Wola.

WYNIKI

Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów z tereny Miasta Zduńska Wola, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. **Uczniowie w Zduńskiej Woli sięgają po alkohol zdecydowanie rzadziej niż ich rówieśnicy na terenie Polski**, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół Miasta Zduńska Wola zakresu spożywania napojów alkoholowych.

Spożywanie napojów alkoholowych							
Zduńska Wola							
	<i>Nie piłem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	40%	17%	16%	3%	2%	1%	1%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	25%	17%	5%	2%	2%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	10%	5%	3%	2%	0%	0%	0%

Na zielono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

W tabeli znajdującej się na następnej stronie zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół Miasta Zduńska Wola z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych wskazuje, iż **uczniowie szkół z Miasta Zduńska Wola najczęściej spożywają mniej niż pół litra piwa - 12%, 1-2 kieliszków (71%) oraz 6 kieliszków wódki (4%).**

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

PIWO	
	ZDUŃSKA WOLA
<i>Nigdy nie piję piwa</i>	70%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	10%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	12%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	7%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	0%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)</i>	0%
WINO	
	ZDUŃSKA WOLA
<i>Nigdy nie piję wina</i>	83%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	5%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	9%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	71%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	1%
<i>Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)</i>	1%
WÓDKA	
	ZDUŃSKA WOLA
<i>Nigdy nie piję wódki</i>	90%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wódki</i>	1%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)</i>	2%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)</i>	2%
<i>3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)</i>	1%
<i>6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)</i>	4%

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „**Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?**” Oczekiwania uczniów Miasta Zduńska Wola wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

Uczniowie Miasta Zduńska Wola, w porównaniu do uczniów próby ogólnopolskiej, zgłaszali:

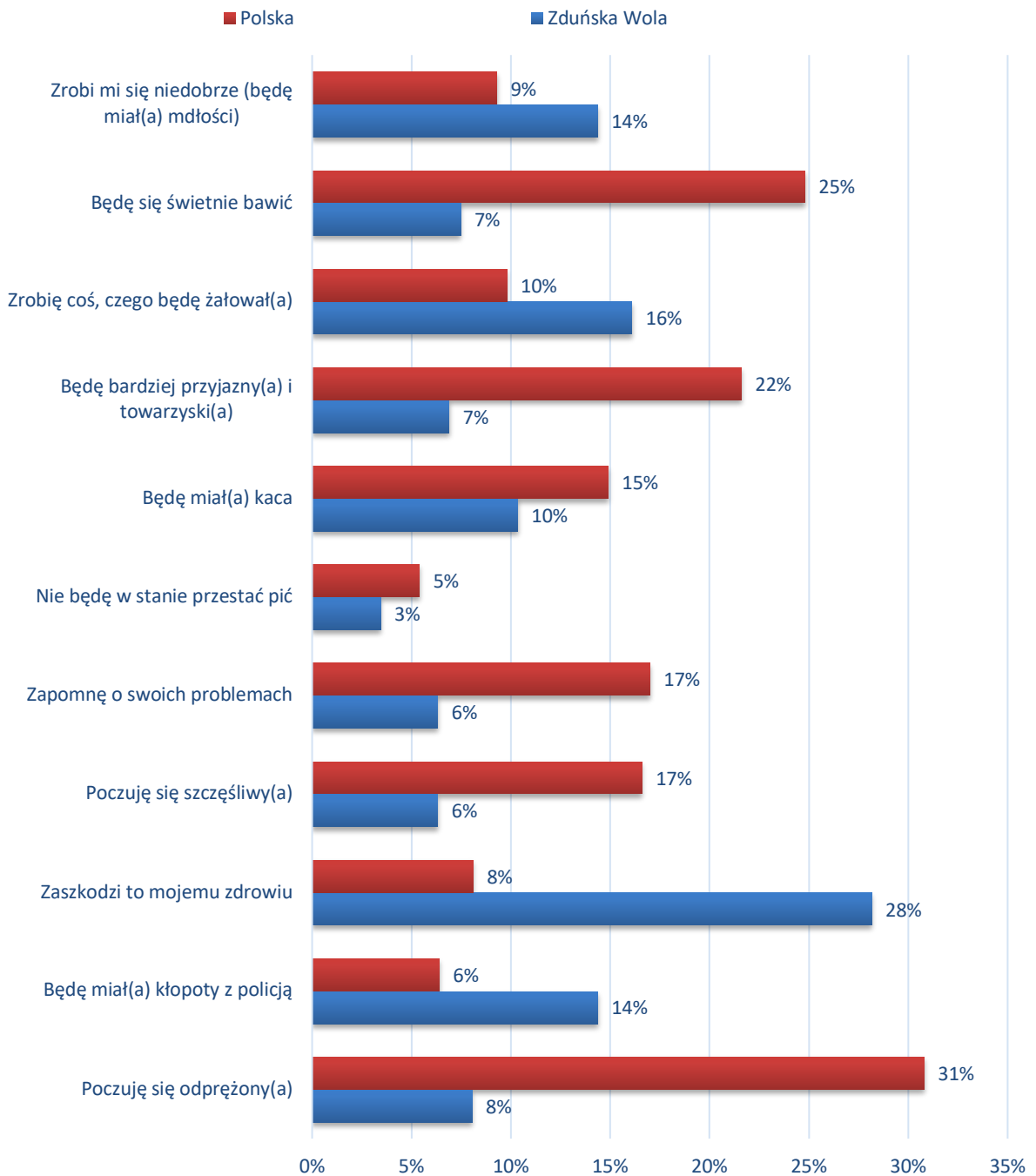
- **częściej:**

- obawy kłopotów z policją (o 8%);
- zaszkodzenie swojemu zdrowiu (o 20%);
- zrobienie czegoś, czego będą żałowali (o 6%);
- obawy przed mdłościami (o 5%).

- **rzadziej:**

- poczucie odprężenia (o 23%);
- obawy przed kacem (5%);
- poczucie bycia szczęśliwym (o 11%);
- zapominanie o swoich problemach (o 11%);
- obawy, że nie będą mogli przestać pić (o 2%);
- bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim (o 15%);
- przekonanie o świetnej zabawie (18%).

Picie napojów alkoholowych odpowiedź: "bardzo prawdopodobne"

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z Miasta Zduńska Wola oraz próby ogólnopolskiej z zakresu **oczekiwań wobec alkoholu**.

Oczekiwania wobec alkoholu		
1. Poczuję się odprężony(a)		
	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	8%	31%
Prawdopodobne	14%	40%
Nie wiadomo	47%	18%
Mało prawdopodobne	15%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	17%	5%
2. Będę miał kłopoty z policją		
	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	14%	31%
Prawdopodobne	22%	11%
Nie wiadomo	34%	30%
Mało prawdopodobne	11%	26%
Zupełnie nieprawdopodobne	19%	27%
3. Zaszkozi to mojemu zdrowiu		
	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	28%	31%
Prawdopodobne	27%	20%
Nie wiadomo	10%	35%
Mało prawdopodobne	9%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	2%	10%

4. Poczuję się szczęśliwy(a)

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	6%	17%
Prawdopodobne	14%	35%
Nie wiadomo	44%	31%
Mało prawdopodobne	17%	11%
Zupełnie nieprawdopodobne	18%	6%

5. Zapomnę o swoich problemach

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	6%	17%
Prawdopodobne	22%	34%
Nie wiadomo	37%	26%
Mało prawdopodobne	14%	14%
Zupełnie nieprawdopodobne	21%	8%

6. Nie będę w stanie przestać pić

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	4%	31%
Prawdopodobne	10%	8%
Nie wiadomo	33%	24%
Mało prawdopodobne	20%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	33%	36%

7. Będę miał(a) kaca

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	10%	15%
Prawdopodobne	21%	28%

Nie wiadomo	37%	28%
Mało prawdopodobne	12%	19%
Zupełnie nieprawdopodobne	20%	11%

8. Będę bardziej przyjazny(a) i towarzyski(a)

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	7%	22%
Prawdopodobne	14%	40%
Nie wiadomo	49%	25%
Mało prawdopodobne	11%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	18%	6%

9. Zrobię coś, czego będę żałował(a)

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	16%	31%
Prawdopodobne	26%	19%
Nie wiadomo	36%	33%
Mało prawdopodobne	7%	23%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	16%

10. Będę się świetnie bawić

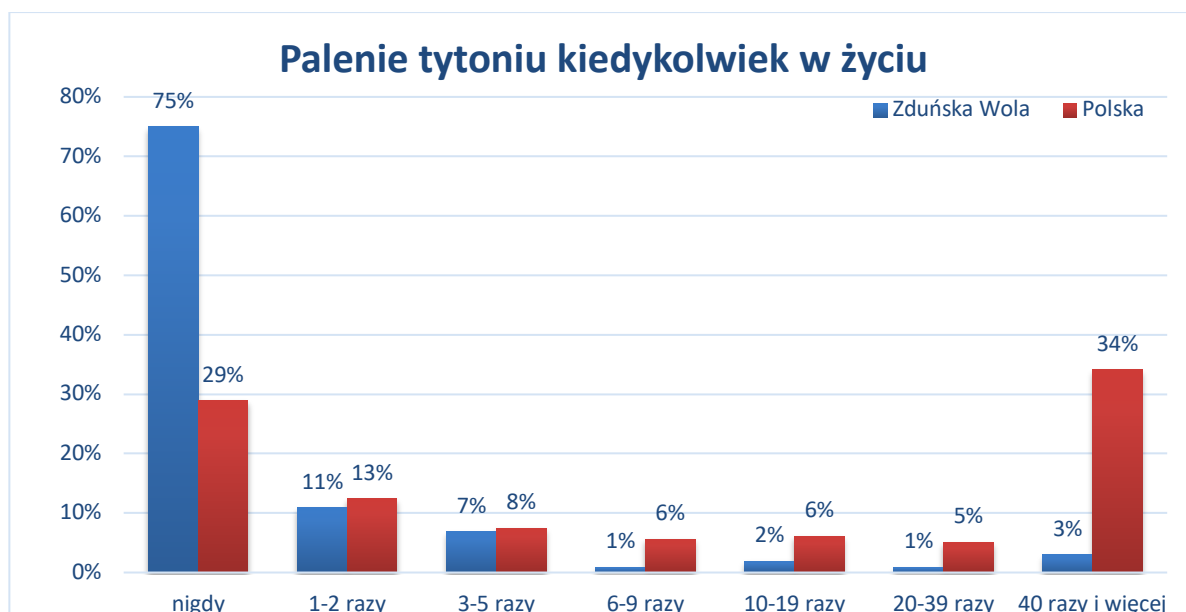
	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	7%	25%
Prawdopodobne	19%	40%
Nie wiadomo	47%	26%
Mało prawdopodobne	11%	5%
Zupełnie nieprawdopodobne	16%	5%

11. Zrobi mi się niedobrze (będę miał(a) mdłości)

	Zduńska Wola	Polska
Bardzo prawdopodobne	14%	9%
Prawdopodobne	20%	21%
Nie wiadomo	43%	35%
Mało prawdopodobne	10%	22%
Zupełnie nieprawdopodobne	13%	13%

Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów. **Większość uczniów Miasta Zduńska Wola deklaruje, że nigdy nie paliła (75%).** Rozkład pozostałych odpowiedzi również wskazuje na to, iż **uczniowie Miasta Zduńska Wola z reguły palą rzadziej i mniej niż młodzież z próby ogólnopolskiej.**

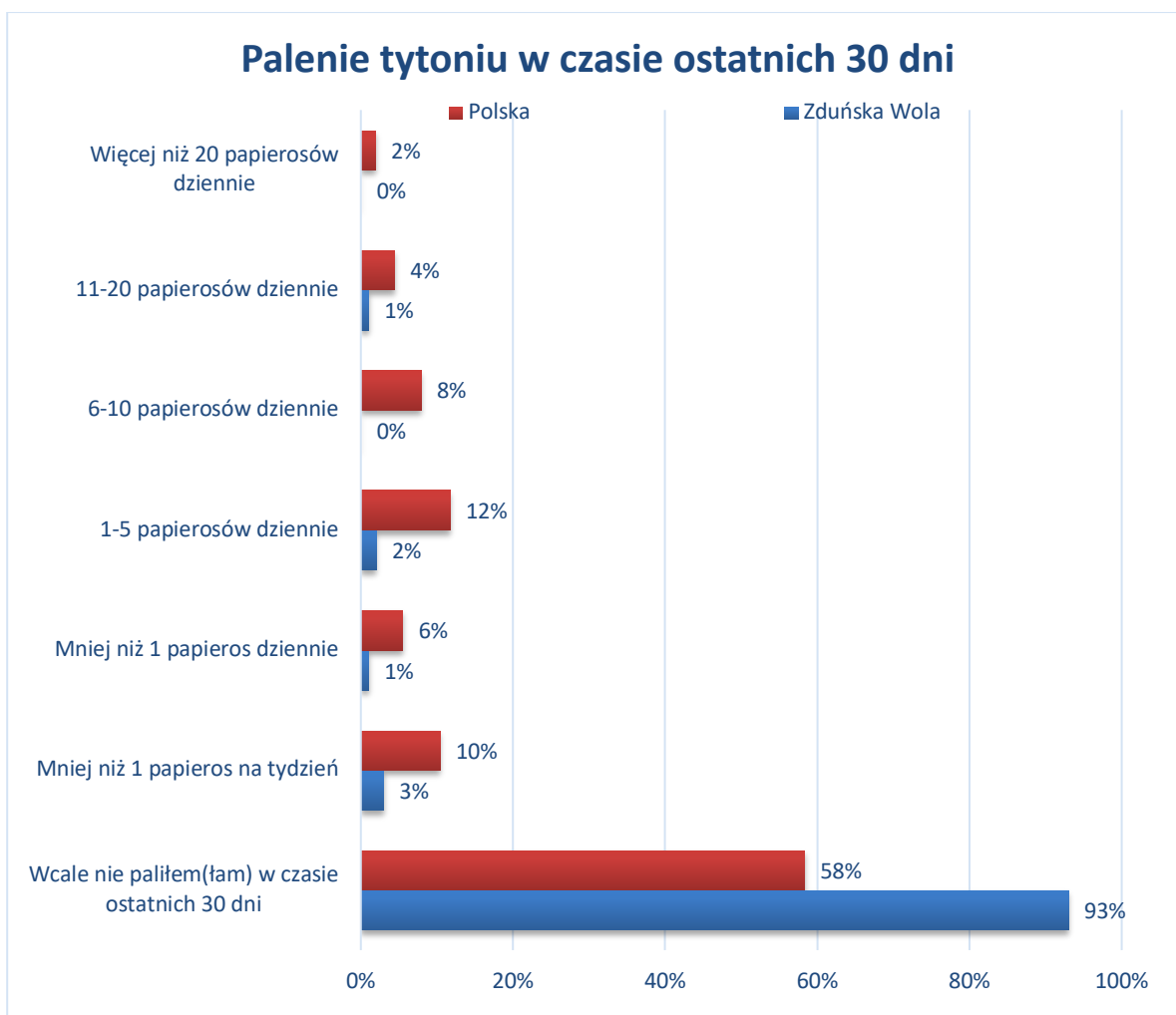
- **1 – 2 razy:** Zduńska Wola o 2% rzadziej
- **3 – 5 razy:** Zduńska Wola o 1% rzadziej
- **6 – 9 razy:** Zduńska Wola o 5% rzadziej
- **10 – 19 razy:** Zduńska Wola o 4% rzadziej
- **20 – 39 razy:** Zduńska Wola o 4% rzadziej
- **40 razy i więcej:** Zduńska Wola o 31% rzadziej

Podobne różnice ujawniają **deklaracje uczniów związane z paleniem papierosów w ciągu miesiąca przed badaniem**. Uczniowie Miasta Zduńska Wola w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem palili rzadziej i mniej w porównaniu do swoich rówieśników z terenu całej Polski.

Struktura odpowiedzi uczniów:

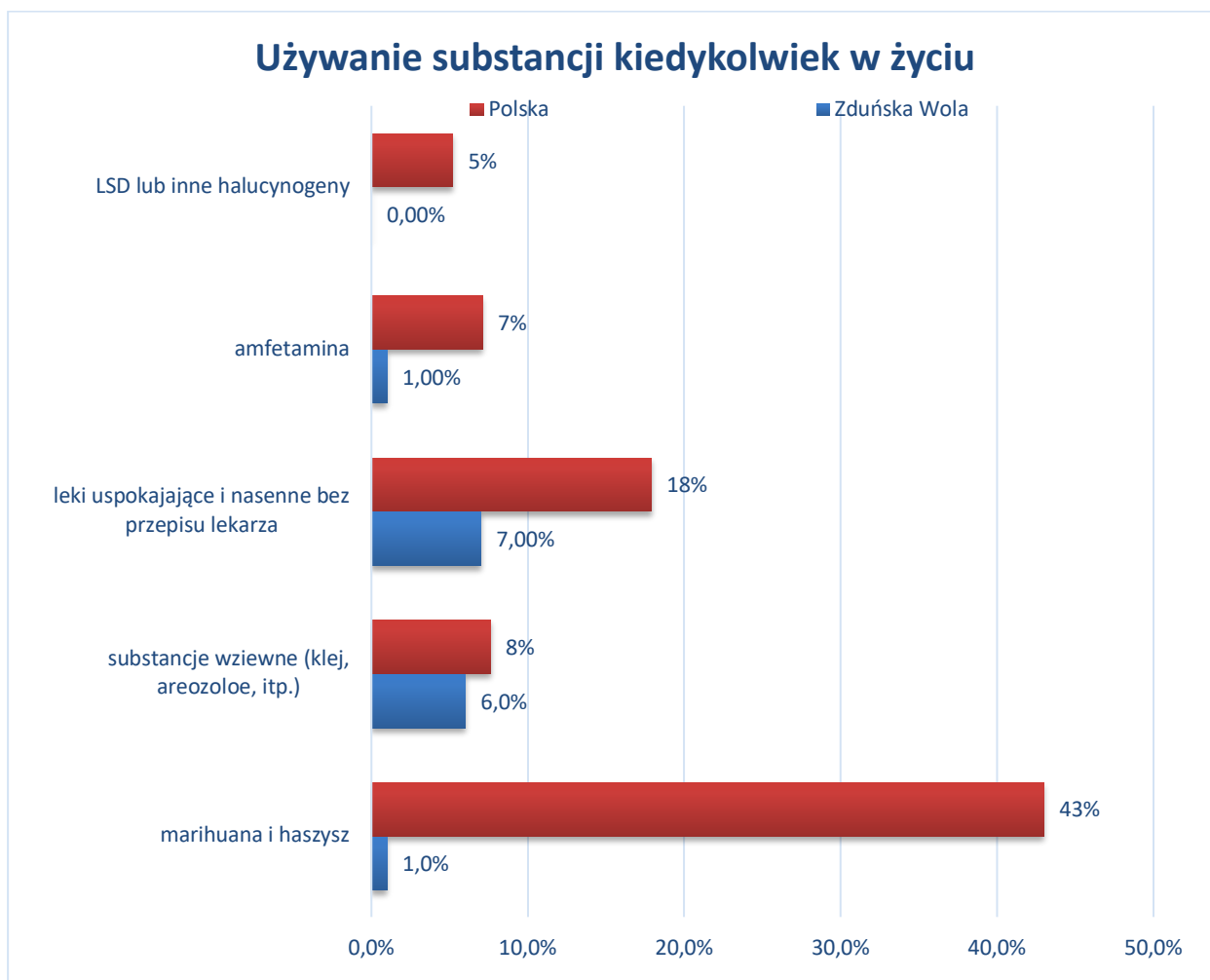
- **wcale nie paliłem(łam) w czasie ostatnich 30 dni:** Zduńska Wola o 35% częściej
- **mniej niż 1 papieros na tydzień:** Zduńska Wola o 7% rzadziej;
- **mniej niż 1 papieros dziennie:** Zduńska Wola o 5% rzadziej;
- **1 – 5 papierosów dziennie:** Zduńska Wola o 10% rzadziej;
- **6 – 10 papierosów dziennie:** Zduńska Wola o 8% rzadziej;
- **11-20 papierosów dziennie:** Zduńska Wola o 3% rzadziej;
- **Więcej niż 20 papierosów dziennie:** Zduńska Wola o 2% rzadziej.

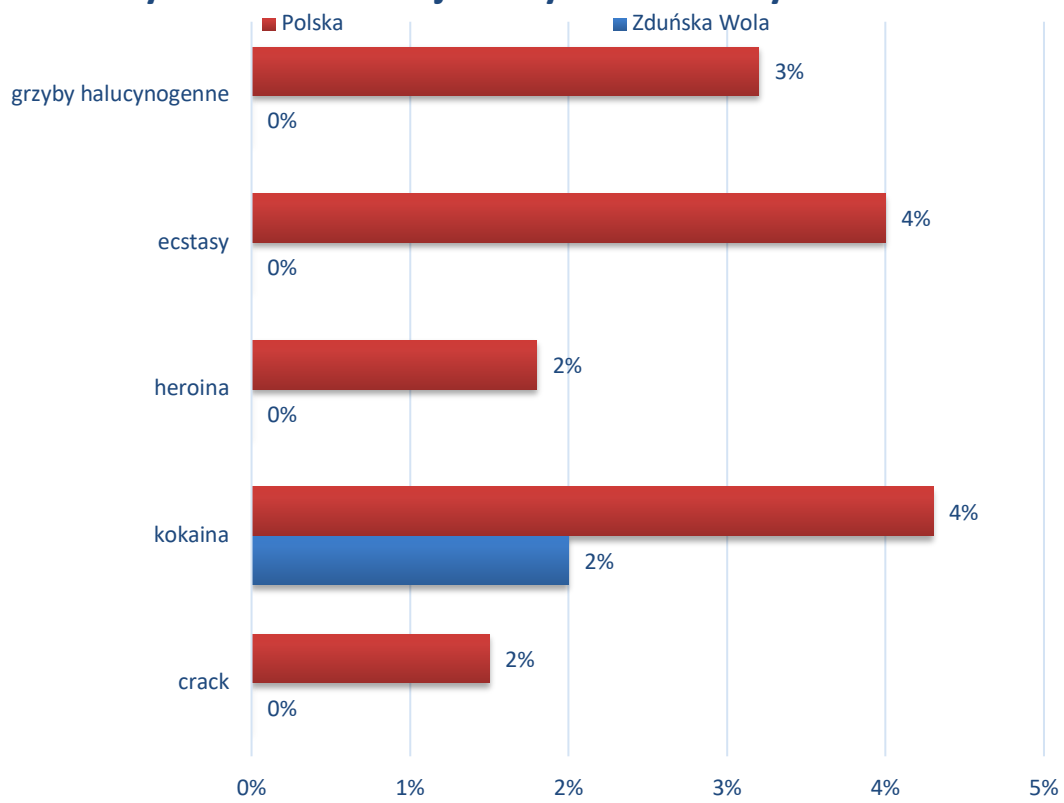
Wśród **uczniów** w **badaniu ogólnopolskim**, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **choć raz w życiu**, okazała się **marihuana i haszysz (43%)**. Z kolei wśród uczniów **Miasta Zduńska Wola** są to zarówno **leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (7%)**, **substancje wziewne (klej, aerozole itp.)**.

Wśród **uczniów** w **badaniu ogólnopolskim**, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 12 miesięcy** nadal są **marihuana i haszysz (26%)**. Z kolei wśród uczniów **Miasta Zduńska Wola** wartość **4%** uzyskały **substancje wziewne (klej, aerozole, itp.)**.

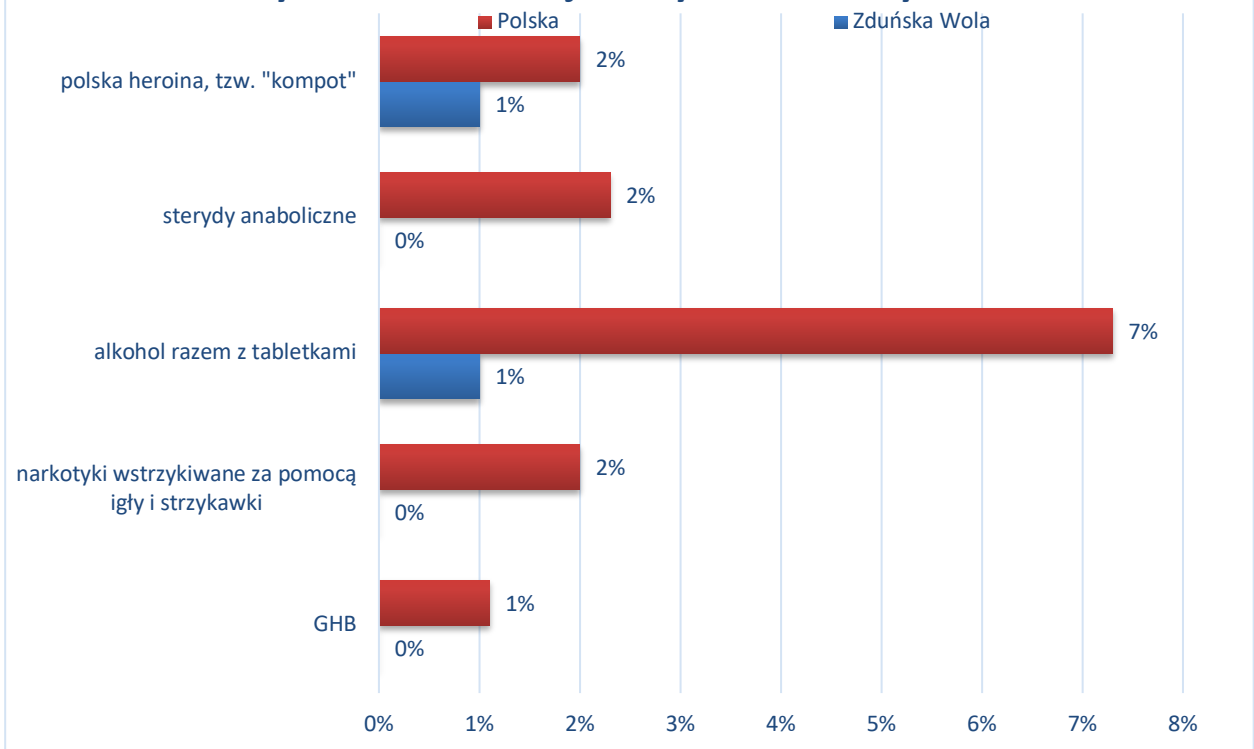
Wśród **uczniów** w **badaniu ogólnopolskim**, **najpopularniejszą** substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 30 dni** nadal są **marihuana i haszysz (15%)**. Z kolei wśród uczniów **Miasta Zduńska Wola** na pierwszym miejscu plasują się zarówno **substancje wziewne (1%)**.

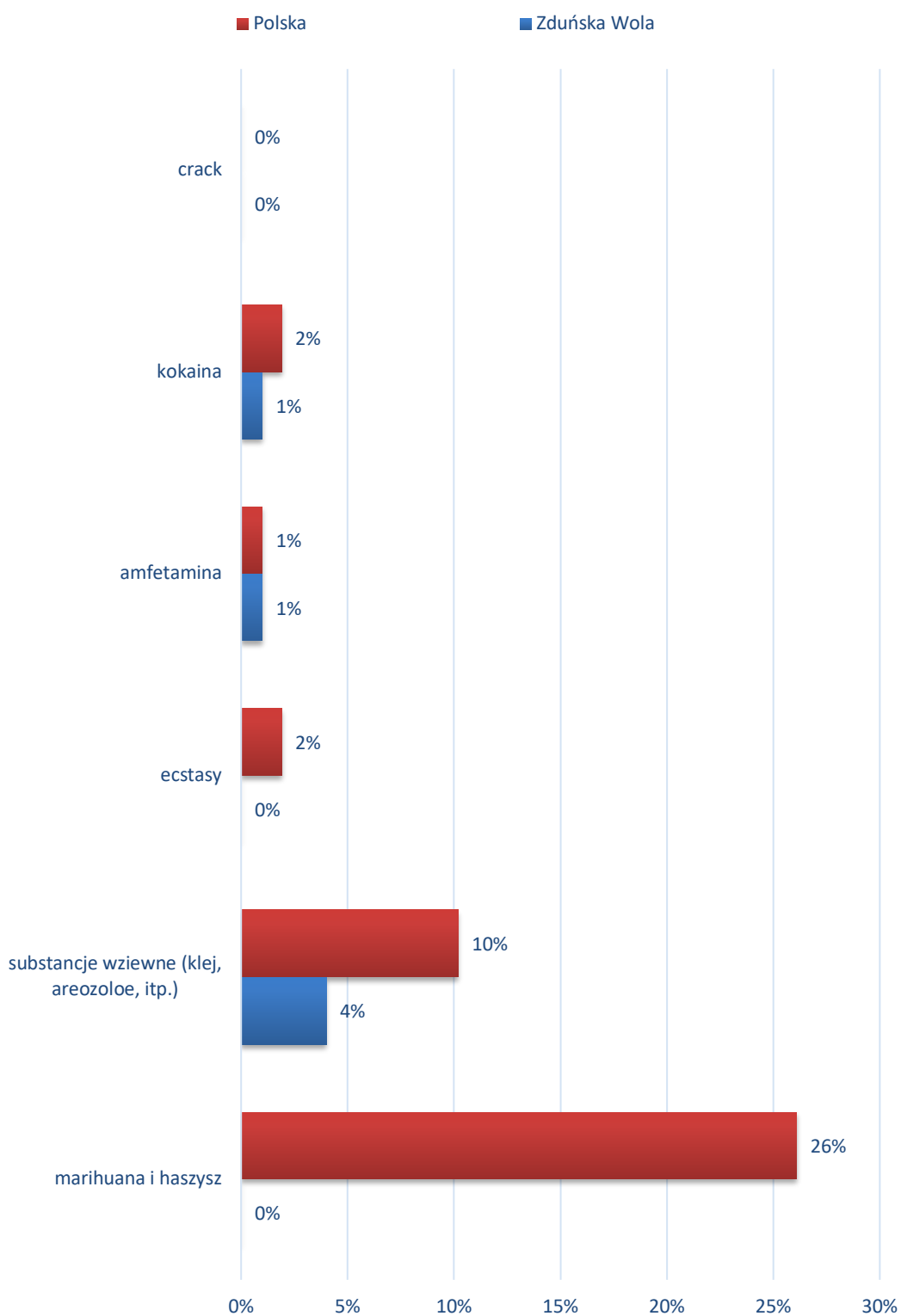
Używanie substancji kiedykolwiek w życiu cd.

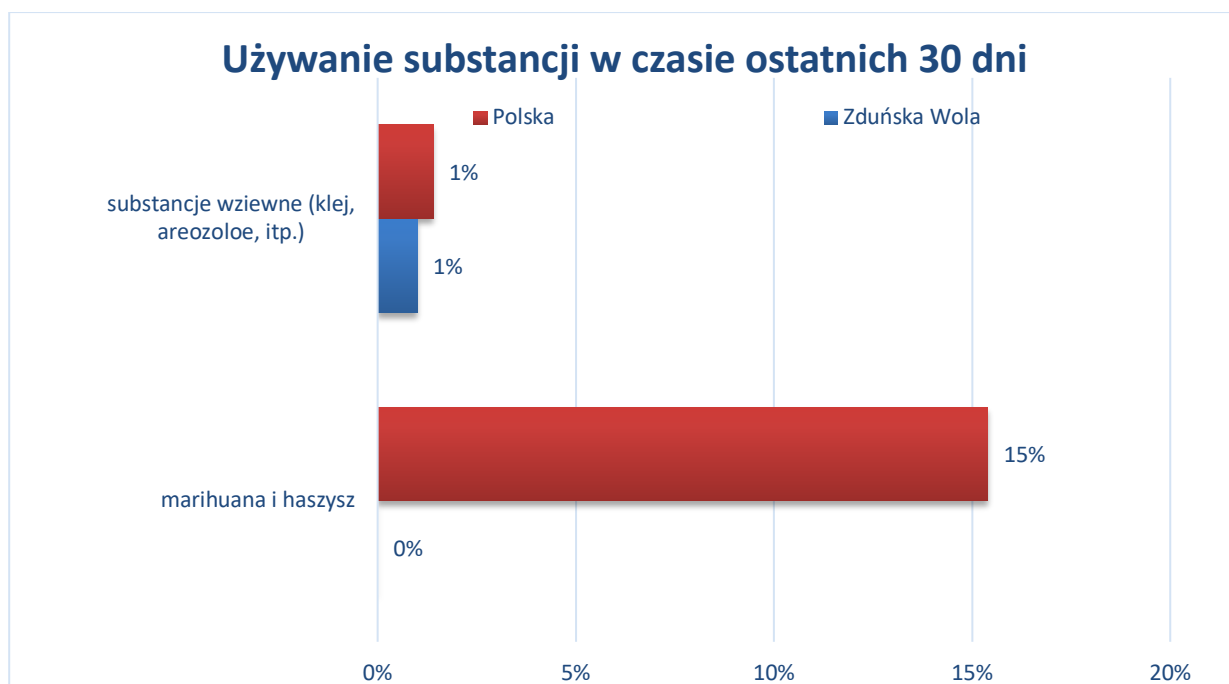
Używanie substancji kiedykolwiek w życiu cd.

Używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy

W poniższych tabelach zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z Miasta Zduńska Wola z zakresu użycia środków psychoaktywnych.

Użycie marihuany lub haszyszu							
ZDUŃSKA WOLA							
	<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	99%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Użycie substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.)							
ZDUŃSKA WOLA							

	<i>Nie używa- łem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	94%	3%	1%	1%	1%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	96%	2%	1%	1%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	99%	4%	0%	1%	0%	0%	0%

**Użycie pozostałych substancji psychoak-
tywnych**
(pytanie wielokrotnego wyboru)

ZDUŃSKA WOLA				
	<i>Nie, nigdy</i>	<i>Tak, w cza- sie ostat- nich 30 dni</i>	<i>Tak, w cza- sie ostat- nich 12 miesięcy</i>	<i>Tak, kiedykol- wiek w życiu</i>
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	93%	2%	2%	3%
Amfetamina	99%	0%	1%	0%
LSD lub inne halucynogeny	100%	0%	0%	0%
Crack	100%	0%	0%	0%
Kokaina	98%	1%	1%	0%
Heroina	100%	0%	0%	0%
Ecstasy	100%	0%	0%	0%
Grzyby halucynogenne	100%	4%	0%	0%
GHB	100%	0%	0%	0%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	100%	0%	0%	0%

Alkohol razem z tabletkami	99%	1%	0%	0%
Alkohol razem z marihuaną	100%	15%	0%	0%
Sterydy anaboliczne	100%	0%	0%	0%
Polska heroina, tzw. „kompot”	99%	4%	1%	0%

Pierwszą substancję psychoaktywną, jakiej użyli uczniowie Miasta Zduńska Wola były leki uspokajające i nasenne bez zalecenia lekarza (2%) oraz kokaina (1%).

Uczniowie zapytani o **źródło pozyskania substancji psychoaktywnej**, najczęściej odpowiedzieli, że dostali te substancje od rodziców (2%) lub obcej osoby (1%).

Natomiast, na pytanie o **powód pierwszego użycia** uczniowie Miasta Zduńska Wola, najczęściej odpowiedzieli, że byli ciekawi (1%) oraz pragnęli zapomnieć o swoich problemach (1%).

Pierwsza użyta substancja psychoaktywna

ZDUŃSKA WOLA	
<i>Nigdy nie spróbowałem(am) żadnej z niżej wymienionych substancji</i>	97%
<i>Leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza</i>	2%
<i>Marihuana lub haszysz</i>	0%
<i>LSD</i>	0%
<i>Amfetamina</i>	0%
<i>Crack</i>	0%
<i>Kokaina</i>	1%
<i>Heroina</i>	0%
<i>Ecstasy</i>	0%
<i>Grzyby halucynogenne</i>	0%

GHB

0%

Polska heroina, czyli tzw. „kompot”

0%

***Spróbowałem(am) jakiegoś środka odurzającego, ale
nie wiem, co to był za środek***

0%

Źródło pozyskania substancji psychoaktywnej podczas pierwszego użycia

ZDUŃSKA WOLA	
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	96%
<i>Dostałem(am) od starszego brata lub siostry</i>	0%
<i>Dostałem(am) od starszego kolegi/koleżanki</i>	0%
<i>Dostałem(am) od kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie"</i>	0%
<i>Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście"</i>	0%
<i>Dostałem(am) od obcej osoby</i>	1%
<i>Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół</i>	0%
<i>Kupiłem od kolegi</i>	0%
<i>Kupiłem od obcej osoby</i>	0%
<i>Dostałem od jednego z rodziców</i>	2%
<i>Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców</i>	0%
<i>Żadne z powyższych</i>	1%

**Powód pierwszego użycia substancji psychoaktywnej
(pytanie wielokrotnego wyboru)**

ZDUŃSKA WOLA	
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	96%
<i>Chciałem(am) się czuć na „haju”</i>	0%
<i>Nie chciałem(am) odstawać od grupy</i>	0%
<i>Nie miałem(am) nic do roboty</i>	0%
<i>Byłem(am) ciekawy</i>	1%
<i>Chciałem(am) zapomnieć o swoich problemach</i>	1%
<i>Inny powód</i>	1%
<i>Nie pamiętam powodu</i>	1%

ESPAD-PODSUMOWANIE

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów Miasta Zduńska Wola jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie w Zduńskiej Woli nie tylko spożywają mniej alkoholu, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Ponadto młodzież w nie tylko rzadziej sięga po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski, ale również rzadziej pali papierosy. Wskazuje to na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu i palenia papierosów.

W perspektywie wyników porównania ESPAD dla badanych uczniów konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu substancji psychoaktywnych. Warto zwrócić uwagę na uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych tj. leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Miasta Zduńska Wola

- Najpoważniejszym problemem w opinii mieszkańców jest zanieczyszczenie powietrza (smog) i środowiska. Warto wspierać różnego rodzaju akcje promujące rozpowszechnianie wiedzy z tego tematu i poszukujące rozwiązań tego problemu. Jednymi z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób są plakaty oraz ulotki edukacyjne.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Miasta Zduńska Wola odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka.
- Wydaje się konieczne przede wszystkim przeprowadzenie wśród mieszkańców Miasta Zduńska Wola kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym spożywaniem. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- Badani respondenci deklarują, że w swoim środowisku nie mają osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w Zduńskiej Woli jest rzadkie. Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek. Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu Miasta Zduńska Wola, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo starszych uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol jak i papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

Dzieci i młodzież szkolna

- Biorąc pod uwagę wyniki ankiet standardowych oraz porównanie wyników w badaniu ESPAD mimo tego, iż uczniowie dużo rzadziej sięgają po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski, to jednak należy zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę w grupie uczniów klas starszych. W przypadku używania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniu od m.in. od leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza.
- Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu Cyberprzemocy oraz bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

- Dodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.
- Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach problem przemocy rówieśniczej jest jednak widoczny. Dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na ten problem. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.
- Na uwagę zasługuje także fakt, że uczniowie rzadziej wskazywali w kwestii zaufania nauczycieli. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmocnienia relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹². Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹³.

Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁴:

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

---

¹² World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹³ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁴ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*¹⁵.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy¹⁶.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;

---

¹⁵ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 26.11.2018).

¹⁶ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła.*

- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresy adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”¹⁷;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnych i rodzinnym. Jednym z elementów

---

¹⁷K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

CZYNNIK RYZYKA	SYTUACJA WŚRÓD UCZNIÓW MIASTA ZDUŃSKA WOLA	REKOMENDOWANE DZIAŁANIA
PRZEMOC RÓWIEŚNICZA	<ul style="list-style-type: none"> • W szkole zjawisko przemocy rówieśniczej jest zauważalne, jednakże nie bardzo rozpowszechnione. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania profilaktyczne ukierunkowane na zapobieganie agresji i przemocy, rozwiązywanie konfliktów

	<ul style="list-style-type: none"> • Część uczniów przyznaje, że boi się swoich rówieśników. • Wydarzenia szkolne mające na celu zwiększenie integracji wśród uczniów, warsztaty rozwijające tolerancję a także dotyczące radzenia sobie z trudnymi emocjami
<p>ODRZUCENIE PRZEZ RÓWIEŚNIKÓW</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Część uczniów doświadczyła w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu oraz cyberprzemocy ze strony swoich rówieśników. • Działania edukacyjne z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
<p>SŁABA WIĘŹ ZE SZKOŁĄ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaobserwowano odsetek wagarujących uczniów. • Działania skierowane na zwiększenie poczucia przynależności uczniów do środowiska szkolnego – imprezy integracyjne, wycieczki, wspólne akcje szkolne. • Część uczniów nie lubi swojej klasy i przyznaje, że czuje się w niej na tyle źle, że chcieliby ją zmienić. • Organizacja warsztatów dla nauczycieli odnośnie zarządzania uwagą uczniów, aktywnych metod uczenia • Działania mające na celu poprawę relacji uczeń – nauczyciel, warsztaty

	zmierzające do samoakceptacji uczniów i wartości działania grupowego.
NIEDOSTATECZNE KIEROWANIE WŁASNYM ZACHOWANIEM (BRAK KONTROLI)	<ul style="list-style-type: none"> • Duża część uczniów spędza od 2 do 5 (lub nawet więcej) godzin dziennie na korzystaniu z komputera i Internetu. Uczniowie najczęściej grają w gry komputerowe lub korzystają z portali społecznościowych tracąc poczucie upływającego czasu. • Wspieranie inicjatyw rozwijających różnorodne pasje uczniów (pozaekscyplinarne zajęcia sportowe, artystyczne, wolontariat, organizacja turniejów i innych eventów wyzwalających zdrową rywalizację)